

WAAROM DALEN DE INNINGPERCENTAGES VAN TRANSACTIES EN GELDBOETEVONNISSEN?

Ernest Berkhout
Arjan Heyma
Marko van Leeuwen

m.m.v. Natasja Brouwer & Corine Zijderveld

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het WODC van het ministerie van Justitie

Amsterdam, april 2005

SEO-rapport nr. 801

Copyright © 2005 WODC, ministerie van Justitie.

Inhoud

Executive summary	i
Management samenvatting	v
1 Inleiding	1
1.1 Probleemstelling	1
1.2 Onderzoeksfasen	2
1.3 Leeswijzer	3
2 Patronen in inningpercentages	5
2.1 Transacties	5
2.2 Geldboetevonnissen	12
2.3 WAHV-beschikkingen	18
2.4 Conclusies	22
3 Betaalgedrag in andere sectoren	23
3.1 Algemene tendensen in betaalgedrag	23
3.2 Specifieke tendensen in betaalgedrag	24
3.3 Conclusies	26
4 Onderzoekskader	27
4.1 Achtergronden bij het inningproces	27
4.2 Operationalisering	33
4.3 Conclusies	39
5 Trias	41
5.1 Jaartrend en verklarende factoren	42
5.2 Soort overtreding nader beschouwd	45
5.3 Afdoening	52
5.4 Conclusies	53
6 Strabis	55
6.1 Jaartrend en verklarende factoren	56
6.2 Soort overtreding en instroom uit Trias nader beschouwd	59
6.3 Afdoening	64
6.4 Conclusies	65
7 WAHV	67
7.1 Conclusies	69

Lijst met afkortingen.....	71
Index van Figuren en Tabellen.....	72
Methodologische bijlage	74

Executive summary

Recently the Central Fine Collection Agency (CJIB) experienced a decrease in the collection percentages of both out-of-court settlement fines ('Trias') and fine sentences ('Strabis'). In the same period the collection percentage of traffic fines ('WAHV') remained constant. The decrease for Trias and Strabis may be caused by several factors: economic & demographic developments, judicial policy and changes in the characteristics profile of offenders.

To investigate these possible causes SEO Economic Research (SEO) carried out econometric analyses on all cases registered by CJIB between January 1st 1999 and October 30th 2004. The main conclusion from this research is that:

changes in the composition of types of sanctions are by far the most important explanation for the changes in collection percentages of Trias- & Strabis cases

Research design

To reach this conclusion we first analysed the time series of collection percentages and disposal percentages on their own, without taking into account effects of other possibly influential factors ('exploratory analysis'; chapter 2). Then we analysed behavioural trends regarding the payment of fines in different sectors (chapter 3) and formulated the research design (chapter 4). Finally the collection- and disposal percentages for Trias, Strabis and WAHV are analysed separately taking into account their relation to several explanatory variables ('explanatory relation').

In our analyses we use the following definitions:

Collection percentage = number of cases for which the fine is collected within 1 year, as a percentage of the real inflow

Disposal percentage = number of cases disposed of within 1 year, as a percentage of the real inflow

From desk research and telephone interviews investigating private debts at institutions like municipalities, insurance companies, public utility services and tax collection, it appeared that the collection deficits have risen slightly over recent years. People do pay, but not so quickly as they did before. Theoretically this could also be one of the explanations for the decreasing collection percentages at the CJIB, but that assumption remains to be tested.

The explanatory model

To separate behavioural effects from compositional effects we analyse our data on the individual level. In the end we want to estimate the chances of collection of the settlement or sentence fine within one year. Possible explanations considered are judicial, economic, social and individual factors and we also correct for possible seasonal effects. We also add extra explanatory variables to the data, like neighbourhood characteristics (merged on 4-digit postal code) and crime statistics (merged on police district). The (sentence) cases in Strabis are merged with the (out-of court settlement) cases from Trias. This allows us to flag the inflow into Strabis of cases who come from the Trias registration, as opposed to the direct inflow. After taking into account all these explanatory variables we can calculate the ‘real’ yearly percentages.

Results from the exploratory analysis

Exploratory analysis of collection percentages reveals that:

- At a first look, the explanation for the fall in collection percentage for Trias settlements appears to be the increasing number of sanctions regarding motorcar insurances (**WAM**), public offences nationally (**Bijzondere Wetten**) and public offences locally (**APV**). Fines in these categories are traditionally hard to collect, while simultaneously the percentage itself has also dropped for the last two mentioned groups.
- The first apparent explanation of the fall in collection percentage for Strabis sentences could also be the increasing number of sentences based on offences of APV and WAM (traditionally hard to collect) along with a decrease in the number of traffic sanctions (**WVW**), which always have relatively high collection percentages. Simultaneously the percentage itself has also dropped for sentences based on APV and criminal law (**SR**). It appears unlikely that the falling collection percentages are solely caused by a stretching period of payment (as the deskresearch among other institutions suggested). The trend of collection percentages paid after 1,5 year has the same downsloping pattern as the trend after 1 year, thereby suggesting that this falling percentage is not a statistical artefact but structural.
- The percentages for WAHV sanctions remained constant over the whole period. Nor the collection percentages nor the disposal percentages differs structurally by type of offence or region.

Results from the explanatory analyses

To determine the ‘real effects’ of possible explanatory variables we estimate the chance that the settlement or sentence fine is paid within one year, simultaneously correcting for other possible explanatory factors. The results are as follows:

Trias

Changes in the composition of settlement categories are by far the most important explanation for changes in Trias collection percentages since the year 2000. More settlements were registered in offence categories that are relatively hard to collect. After we have corrected for this compositional

effect the payment of settlement fines has actually increased between 2000 and 2002. Would there really be an overall decrease in payment behaviour among the public, it can only be so after the year 2002.

Main causes for the aforementioned effects are the traditionally low paying categories WAM, APV en Bijzondere Wetten (motorcar insurances & public offences). These settlement fines have gained in relative importance, thereby decreasing the overall average collection percentage. The apparent decreasing percentage *within* these categories – as observed in the exploratory analysis – is explained almost completely by the other factors in the model. Only two categories show declining ‘real’ collection percentages when the other model factors are corrected for.

As a result of recent performance agreements between the government and the police (the so-called ‘Veiligheidsprogramma’) one can expect the number of settlements for public offences to increase further. Most offences within this category are committed in the subcategory ‘relieve oneself in public’, which also happens to be the only subcategory with an above average collection percentage. Fines for offences related to the use of alcohol, the use of drugs, loitering, rioting and residence permits are hard to collect. A future increase in the number of these settlements will therefore (all else equal) automatically cause a further decrease in the Trias overall collection percentage.

The gap between the collection percentage and the disposal percentage increases during the period of our analysis. Apparently the ‘difficult cases’ get transferred to the public prosecutor more quickly. The observed increase in disposal percentages is partly explained by, again, a changing composition of the settlement categories. When we correct for this composition effect we still see a rising percentage until 2002, albeit less steeper.

Strabis

In Strabis the explanatory analysis reveals two important explanations for the falling overall collection percentage. Firstly we observe, just as with Trias, a compositional effect of changes in the type of offences that are sentenced. More sentence fines were registered in categories that are relatively hard to collect (especially public offences), thereby decreasing the overall average. Secondly the inflow of sentences from Trias has increased. This inflow signals the more ‘difficult’ cases: only 40% of the via-Trias-inflow is collected within a year versus 58% of the other cases. That makes sense, because if one doesn’t pay a Trias settlement for his offence, why would he be willing to pay a sentence fine instead? After correcting for all these factors we don’t observe a decreasing percentage anymore, but a instead a rising ‘real’ collection percentage in 2003. ‘Real’ collection of sentence fines is estimated to be 2%-points higher in 2003 than in 1999.

On a more detailed level we distinguish seven sub-categories of sentences. Some contain typical offences that are directly sentenced (and registered in Strabis), other contain offences that are typically settled first (and registered in Trias). The last category is registered in Strabis only after they have been disposed from the Trias registration. Half of these sentences sanction public offences (APV), the subcategory with the lowest collection percentage. Therefore it can be expected that as a result of the aforementioned performance agreements in the ‘Veiligheidsprogramma’ the inflow of

these hard to collect sentences will increase further. This will (all else equal) automatically cause a further decrease in the Strabis overall collection percentage.

The analysis of disposal percentages reveals the same pattern as the analysis of collection percentages: the type of offences and the inflow from Trias are the two main explanations. The observed decline in disposal percentages is completely explained by these two factors. The observed decline is caused by the fact that more 'difficult' cases have been sanctioned and the inflow from Trias has increased. After correcting for these factors we even estimate an increasing 'real' collection percentage since 2001.

WAHV

Finally we also analysed the collection percentages for sanctions in the WAHV registration. If Trias and Strabis would have shown us a 'common trend' in payment behaviour that trend should be observed in the WAHV registration as well (after correcting for compositional effects). But such a trend was not found in the Trias or Strabis analysis, which makes the WAHV analysis practically superfluous.

Management samenvatting

Sinds enkele jaren wordt door het CJIB een daling waargenomen van de inningpercentages van de transacties ('Trias') en geldboetevonnissen ('Strabis'). Tegelijkertijd is het inningpercentage van sancties in het kader van WAHV-beschikkingen voor verkeersboetes ('WAHV') over dezelfde periode constant is gebleven. Het vermoeden is dat de daling bij Trias en Strabis het gevolg is van diverse maatschappelijke factoren, zoals economische -en demografische ontwikkelingen, (justitieel)-beleid en verschuivingen in profielkenmerken van gesanctioneerden.

De Stichting voor Economisch Onderzoek (SEO) heeft daarom de instroom van zaken, aangemeld bij het CJIB tussen 1 januari 1999 en 30 oktober 2004, aan een econometrische analyse onderworpen. De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat:

Een veranderde samenstelling in strafbare feiten die door middel van een transactievoorstel of een geldboetevonnis worden gehandhaafd verreweg de belangrijkste verklaring is voor veranderingen in inningpercentages van Trias- en Strabis-zaken.

Onderzoeksaanpak

Om tot deze conclusie te komen zijn allereerst de inning- en afdoeningpercentages zelf onderzocht, zonder daarbij al rekening te houden met de invloed van mogelijke andere factoren ('verkennende analyse'). Vervolgens is een onderzoekskader opgesteld en is de ontwikkeling in de algemene betaalmoraal onderzocht aan de hand van het betaalgedrag in andere sectoren. Tot slot zijn voor Trias, Strabis en WAHV afzonderlijk de inning- en afdoeningpercentages in samenhang met verschillende verklarende variabelen geanalyseerd ('verklarende analyse').

In het onderzoek zijn de volgende definities gehanteerd:

Inningpercentage = aantal binnen 1 jaar geïnde zaken als percentage van de zuivere instroom

Afdoeningpercentage = aantal binnen 1 jaar afgedane zaken als percentage van de zuivere instroom

Een literatuuronderzoek en enkele telefonische interviews naar het nakomen van financiële verplichtingen door particulieren bij andere instellingen –zoals onder andere de Belastingdienst, de VNG, het Verbond van Verzekeraars en nutsbedrijven– leren dat er sprake lijkt te zijn van een lichte toename van betalingsachterstanden. In de regel betalen consumenten wel, maar later dan voorheen. Dit zou in theorie een verklaring kunnen zijn voor de daling van de inningpercentages van het CJIB, maar of dat inderdaad zo is kan pas later blijken.

Het verklarende model

Om gedragseffecten te kunnen scheiden van samenstellingseffecten kiezen we voor een analyse op individueel niveau. Wat we uiteindelijk willen verklaren is de kans op betaling binnen één jaar van een

transactie of boete. Als mogelijke verklaringen worden juridische, economische, sociale en individuele kenmerken opgenomen en corrigeren we ook voor mogelijke seizoenseffecten. Daarnaast voegen we extra variabelen toe, zoals CBS-buurtgegevens op postcodeniveau en politiegegevens op regioniveau. De strafzaken in Strabis koppelen we met Trias-zaken, zodat directe instroom in Strabis apart gehouden kan worden van instroom via Trias. Uiteindelijk blijven op deze manier de ‘gezuiverde’ jaareffecten over.

Resultaten van de verkennende analyses

Uit de verkennende analyse van de inningpercentages blijkt dat:

- De daling van het inningpercentage bij **Trias** in eerste instantie gelegen lijkt in een toename van transacties op grond van de WAM, Bijzondere Wetten en plaatselijke verordeningen (APV). Deze categorieën kennen traditioneel een laag inningpercentage, terwijl bij Bijzondere Wetten en plaatselijke verordeningen ook het inningpercentage zelf sterk is afgenomen. De daling vindt vooral plaats bij zaken die worden aangeleverd door de politie.
- De daling van de inningpercentages bij **Strabis** in eerste instantie vooral gelegen lijkt in een toename van de geldboetevonnissen voor overtredingen op basis van de APV en WAM (die traditioneel een laag inningpercentage kennen) en een afname van de WVV geldboetevonnissen (met een traditioneel hoog inningpercentage). Daarnaast is ook het inningpercentage zelf bij APV, SR en overige geldboetevonnissen afgenomen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de dalende inningpercentages alleen het gevolg zijn van een verschuiving in betaalmoment (zoals uit het literatuuronderzoek in andere sectoren naar voren kwam); de inningpercentages na anderhalf jaar laten namelijk eenzelfde daling zien als de inningpercentages na één jaar. Immers, als men i.p.v. na 3 maanden nu ineens allemaal na 15 maanden betaalt, dan zouden na anderhalf jaar de meeste geldboetevonnissen gewoon betaald zijn en zouden we dus geen daling meer moeten kunnen zien.
- De inningpercentages van WAHV zijn in de onderzochte periode niet afgenomen. Noch het inningpercentage noch het afdoeningpercentage varieert structureel naar overtreding of regio.
- Er zijn plannen voor de invoering van een nieuw soort sanctie, de ‘strafbeschikking’, waarin duidelijker wordt aangegeven wat de gevolgen zijn van het niet binnen de gestelde nakomen van de betalingsverplichting. Mogelijke effecten hiervan kunnen helaas nog niet met de voor dit onderzoek beschikbare data onderzocht worden.

Resultaten van de verklarende analyses

Om de ‘zuivere effecten’ van mogelijke verklarende factoren te achterhalen is de kans geschat op betaling binnen één jaar van een transactie of boete, waarbij dus wordt gecorrigeerd voor andere verklarende factoren buiten het CJIB. De uitkomsten leveren de volgende inzichten op in het inning- en afdoeningpercentage:

Trias

Een veranderde samenstelling in de soorten overtredingen is verreweg de belangrijkste verklaring voor veranderingen in Trias-inningpercentages sinds 2000. Indien we voor dit samenstellingseffect corrigeren is het betaaldedrag van de overtreeders in 2001 en 2002 juist beter dan in 2000. Als er al sprake is van een algemene dalende betaalmoraal dan kan dat alleen gelden vanaf 2002.

Belangrijkste oorzaken van bovengenoemd samenstellingseffect zijn de laagbetaalde categorieën WAM, APV en Bijzondere Wetten. Deze transacties worden traditioneel weinig geïnd, terwijl hun relatieve aandelen zijn toegenomen. De in de verkennende analyse gesignaleerde daling van het inningpercentage *binnen* deze categorieën wordt grotendeels door andere modelfactoren verklaard. Alleen voor transacties in het kader van Bijzondere Wetten en Kentekenreglement is sprake van een autonome daling van het ‘gezuiverde’ inningpercentage in de beschouwde periode.

De komende jaren valt een stijging te verwachten van transacties binnen de categorieën Bijzondere Wetten en APV (de ‘overtredingen in het openbare domein’) als gevolg van recente prestatieafspraken tussen regering en politiekorpsen in het zogenaamde ‘Veiligheidsprogramma’. Binnen deze categorie vallen de meeste transacties onder de subcategorie ‘behoefte doen’, toevallig de enige subcategorie met een bovengemiddeld inningpercentage. Overtredingen in de subcategorieën openbaar alcoholgebruik, WPV ordeverstoring, drugsgerelateerde overtredingen, openbaar rondhangen, Vreemdelingenwet en openbaar overlast worden juist relatief weinig geïnd. Een toekomstige stijging van het aantal bekeuringen in deze categorieën zal daarom (onder gelijkblijvende omstandigheden) leiden tot een verdere daling van het totale inningpercentage van Trias.

Er is sprake van een groeiende discrepantie tussen inning en afdoening, aangezien het afdoeningpercentage de laatste tijd wel gestegen is. Blijkbaar worden veel zaken sneller overgedragen aan het parket. De stijging in afdoening zoals waargenomen is gedeeltelijk ontstaan door, wederom, een veranderende samenstelling van de feitcategorieën. Na correctie hiervoor is er nog steeds sprake van een stijgend afdoeningpercentage tot aan 2002, alleen is het verloop door de tijd iets vlakker.

Strabis

In Strabis zijn er verschillende ontwikkelingen in samenstelling en inning. De verklarende analyse levert twee belangrijke factoren ter verklaring van het inningpercentage. Ten eerste is er, net als bij Trias, een samenstellingseffect vanwege een verschuiving in bestrafte wetsartikelen. Het aandeel APV-boetes is sterk toegenomen ten koste van het aandeel SR en WWV. Omdat die laatste categorie traditioneel veel geïnd wordt en de eerste categorie juist weinig, is het ook duidelijk dat hier een (gedeeltelijke) verklaring ligt voor de daling in inningpercentages. Ten tweede is door de jaren heen ook de instroom via Trias gestegen. Deze geldboetevonnissen worden traditioneel minder vaak binnen een jaar betaald, dan de direct in Strabis ingestroomde zaken (40% versus 58%). Zodoende is het duidelijk dat het overall inningpercentage hierdoor verder is afgenomen. Wat rest na alle correcties is geen daling maar een stijging van het ‘gezuiverde’ inningpercentage in 2003, met 2 procentpunten ten opzichte van het niveau van 1999.

Op gedetailleerder niveau onderscheiden we zeven categorieën wetsartikelen. Sommige wetsartikelen kenmerken geldboetevonnissen die meestal direct in Strabis belanden (bijvoorbeeld SR, WPV, WVV), terwijl andere wetsartikelen juist vaak eerst in Trias terecht komen (APV, WAM, RVV) en stromen dan eventueel een jaar later pas door naar Strabis als ze nog niet geënd zijn. Bijna de helft van alle via Trias ingestroomde geldboetevonnissen betreft overtredingen van de APV. Dit is tevens de categorie met verreweg het laagste inningpercentage. De verwachting is dat instroom van APV-boetes in de komende jaren zal toenemen, naar aanleiding van het Veiligheidsprogramma. Dat zou dus (onder gelijkblijvende omstandigheden) een verdere daling van het overall inningpercentage betekenen.

In een verklarende analyse worden de (verandering in) samenstelling van wetscategorieën en de toename van de Trias-instroom tegelijkertijd bekeken. Uit de analyse blijken APV-boetes nog steeds relatief slecht inbaar wanneer gecorrigeerd wordt voor de hoge Trias-instroom in deze categorie, ook al is het beeld iets gunstiger dan zonder deze correctie. De in de verkennende analyses gesignaleerde daling van het inningpercentage *binnen* deze categorie wordt voor een aanzienlijk deel verklaard door andere factoren, zoals Trias-instroom en hoogte van de boete.

In de analyse van de afdoeningpercentages komt hetzelfde patroon naar voren als bij de analyse van inningen: de soorten wetsartikelen en de doorstroom uit Trias zijn de twee belangrijkste verklarende factoren. De waargenomen daling in afdoening wordt geheel verklaard door verandering in deze twee variabelen. Na correctie voor deze samenstellingseffecten is zelfs sprake van een stijgend afdoeningpercentage sinds 2001. De waargenomen daling in afdoeningpercentages sinds 1999 komt doordat er relatief meer lastigere zaken bekeurd zijn en omdat de instroom van lastige zaken uit Trias gestegen is.

WAHV

Tot slot zijn de inningpercentages van WAHV-sancties onderzocht. Als er op basis van Trias en Strabis van een algemene tendens gesproken zou worden, dan zou die ook hier naar voren moeten treden, na correctie voor samenstellingseffecten. Van een algemeen effect bleek in de voorgaande analyses al duidelijk geen sprake te zijn. Voor de volledigheid hebben we voor WAHV-sancties onderzocht of er sprake is van samenstellingseffecten in de ontwikkeling van het inningpercentage. Dat bleek statistisch gezien wel het geval, maar vergeleken met de samenstellingseffecten bij Trias en Strabis zijn die bij WAHV-sancties in omvang zeer beperkt en is de statistische significantie vooral een gevolg van het enorme aantal waarnemingen, dus zonder praktisch belang.

1 Inleiding

In de Begroting 2004 van het Ministerie van Justitie is als een van de beleidsdoelstellingen geformuleerd “het bevorderen van de veiligheid van de maatschappij door een effectieve tenuitvoerlegging van financiële sancties en maatregelen”.¹ Een snelle afhandeling van een sanctie – een zogenaamde afdoening – kan helpen om toekomstig strafbaar gedrag te voorkomen. De daadwerkelijke inningstaak van het grootste deel van de financiële sancties die door het Openbaar Ministerie en de politie worden opgelegd, is ondergebracht bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB). Dat bureau heeft de operationele beleidsdoelstelling van “een adequate inning van opgelegde of toegepaste financiële sancties en geaccepteerde transacties in reactie op een wetsovertreding”.² Onder adequate inning wordt verstaan dat een zeker percentage, dat vooraf in de begroting als taakstelling wordt opgenomen, van de aan het CJIB overgedragen financiële sancties binnen een jaar *door betaling* is afgedaan. Een manier om dit proces te monitoren is de instroom van sancties bij het CJIB te bezien in porties per dag. Voor elke dag berekent het CJIB retrospectief welk deel van de instroom binnen één jaar door betaling werd afgedaan. Dit wordt het ‘inningpercentage’ genoemd.

1.1 Probleemstelling

Sinds medio 2000 wordt een daling van de inningpercentages van de ‘transacties’³ en ‘boetevonnissen’ waargenomen, terwijl tegelijkertijd het inningpercentage van sancties in het kader van de Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften (WAHV)⁴ over dezelfde periode constant is gebleven. Bij het CJIB bestaat het vermoeden dat deze daling het gevolg is van diverse maatschappelijke factoren: economische ontwikkelingen, demografische ontwikkelingen, (justitieel) beleid dat aangrijpt op het inningproces en verschuivingen in profielkenmerken van gesanctioneerden.

In 2003 heeft het CJIB een bescheiden intern onderzoek verricht naar mogelijke oorzaken van de dalende inningpercentages bij transacties en geldboetevonnissen, maar heeft daarbij geen afdoende verklaringen gevonden. Inzicht in de aard en ontwikkeling van het fluctuatiepatroon en mogelijke verklaringen hiervoor zijn echter voor een efficiënte bedrijfsvoering van groot belang. Daarom heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie aan de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam (SEO) opdracht gegeven hiernaar onderzoek te verrichten. Het onderzoek dient primair antwoord te geven op twee onderzoeksvragen:

¹ Beleidsdoelstelling 5.2; Ministerie van Justitie, *Begroting 2004*, blz. 158.

² Operationele doelstelling 5.2.1; idem, blz. 159.

³ In dit rapport wordt met transactie een geldelijke transactie bedoeld.

⁴ WAHV-beschikkingen, ook wel verkeersboetes genoemd.

1. Wat is de aard van de ontwikkeling van inning- en afdoeningpercentages van transacties (Trias), geldboetevonnissen (Strabis) en WAHV-beschikkingen door de tijd en hoe kan de invloed van mogelijk verklarende factoren daarop worden onderzocht?
2. Welke factoren verklaren de ontwikkeling van inning- en afdoeningpercentages van transacties en geldboetevonnissen en op welke manier?

Het voorliggende rapport is een geïntegreerd verslag van een onderzoek dat in twee fasen plaatsvond. De eerste fase ging vooral in op de eerste onderzoeksvraag. Aan de hand daarvan is een uitgebreide tussenrapportage opgesteld. De tweede fase is een logisch vervolg op de eerste fase. Om de bevindingen van het gehele onderzoek toegankelijk te houden is ervoor gekozen om de tussenrapportage te integreren in het voorliggende eindrapport. Dit eindrapport beschrijft het onderzoek naar antwoorden op de twee centrale onderzoeksvragen. Daarbij krijgen niet alle zijpaden, die tijdens het onderzoek werden bewandeld, even veel aandacht. Met name van de ‘doorlopende sporen’ wordt in de marge of in de bijlage melding gemaakt. In het rapport concentreren wij ons vooral op de rode draad van het onderzoek. Zo zijn de twee centrale onderzoeksvragen in de oorspronkelijke onderzoeksopzet doorvertaald naar 13 subvragen, die weliswaar zeer behulpzaam waren bij het structureren van het onderzoeksproces, maar die bij een integrale behandeling in het eindrapport juist het zicht op de problematiek belemmeren.

1.2 Onderzoeksfasen

De verschillende fasen in het onderzoek zijn als volgt:

Fase 1	* Stap 1	Tentatieve scan van administratieve gegevens van het CJIB
	* Stap 2	Opstellen van een theoretisch kader
	* Stap 3	Literatuurstudie naar betaalgedrag in andere sectoren
Fase 2	* Stap 4	Operationalisering van verklarende factoren
	* Stap 5	Econometrische analyse

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, proberen we in Stap 1 eerst globaal inzicht te verkrijgen in de ontwikkelingen van transacties, geldboetevonnissen en WAHV-beschikkingen door de tijd en de mechanismen die mogelijk op de achtergrond een rol spelen. Daarvoor berekenen we inning- en afdoeningpercentages op basis van de administratieve gegevens van het CJIB, gebruik makend en aansluitend op de definities die het CJIB zelf hanteert bij de rapportage van inningpercentages. Behalve op productniveau splitsen we inningpercentages verder uit naar onder meer aanleverende instanties, politieregio's en arrondissementen van het Openbaar Ministerie (de zogenaamde parketten), naar het soort overtreding of naar wetsartikel, naar hoogte van de sanctie en naar kenmerken van de gesanctioneerde, zoals leeftijd. Op die manier maken we inzichtelijk waar de daling van inningpercentages precies optreedt en welke trends en trendbreuken kunnen worden onderscheiden. We gaan daarbij ook in op wat we in het vervolg “samenstellingseffecten” zullen noemen. De door het CJIB berekende inningpercentages per dag betreffen altijd een heterogeen

aggregaat van sancties. Wanneer het aandeel van relatief slecht inbare sancties in dit aggregaat trendmatig toeneemt, zonder dat mensen ander betaalgedrag aan de dag leggen, dan komt dat tot uitdrukking in een daling van het inningpercentage.

Voor de verklaring van inning- en afdoeningpercentages in relatie tot economische, demografische en beleidsmatige ontwikkelingen stellen we in Stap 2 een theoretisch kader op waarin die factoren tot uitdrukking komen. We gebruiken dit theoretische kader om regressievergelijkingen op te stellen en te beargumenteren waarom we variabelen in onze analyses opnemen.

De volgende stap (Stap 3) is te leren van andere sectoren waarin betaling en inning een rol spelen. Gekeken wordt naar het nakomen van financiële verplichtingen aan de Belastingdienst, verzekeraars, nutsbedrijven, Vereniging Nederlandse Gemeenten, incassobureaus en het Bureau Kredietregistratie (BKR). Daaruit kan bijvoorbeeld een algemeen dalende betaalmoraal blijken die maatschappijbreed is.

De vanuit het theoretische kader en de praktijk in andere sectoren afgeleide factoren dienen vervolgens te worden geoperationaliseerd. We doen dit in Stap 4, waarbij tevens wordt aangegeven voor welke factoren we geen (betrouwbare) variabele hebben weten te verzamelen of construeren. In Stap 5 tot slot wordt het theoretisch model getoetst op de beschikbare gegevens aan de hand van econometrische analyses.

1.3 Leeswijzer

De indeling van dit rapport is als volgt. In hoofdstuk 2 beginnen we met het beschrijven van het inning- en afdoeningproces van de CJIB-producten ‘transacties’, ‘boetevonnissen’ en ‘WAHV-beschikkingen’. We laten zien hoe de inning- en afdoeningpercentages gedurende de afgelopen jaren zijn ontwikkeld, uitgesplitst naar onder meer aanleverende instanties, politieregio’s en arrondissementen van het Openbaar Ministerie, naar het soort overtreding of naar wetsartikel, naar hoogte van de sanctie en naar kenmerken van de gesanctioneerde. In hoofdstuk 3 kijken we naar mogelijke verklaringen voor het minder of minder snel nakomen van financiële verplichtingen in andere sectoren en wat dit ons leert over de inningdiscipline betreffende CJIB vorderingen. In hoofdstuk 4 schetsen we het onderzoekskader en de met mogelijke verklaringen voor de ontwikkeling in inning- en afdoeningpercentages. In dit hoofdstuk beschrijven we ook of en zo ja op welke wijze de verklarende variabelen kunnen worden geoperationaliseerd. De resultaten van de economische analyses worden achtereenvolgens per CJIB-product beschreven in de hoofdstukken 5 tot en met 7. In de bijlage bij dit rapport is verder een lijst opgenomen met afkortingen.

2 Patronen in inningpercentages

In dit hoofdstuk worden tijdreeksgegevens geanalyseerd van het CJIB van transacties (vanaf 1 januari 2000), geldboetevonnissen (vanaf 1 januari 1999) en WAHV-beschikkingen (idem). We brengen in een verkennende analyse ontwikkelingen in de zuivere instroom in kaart (het aantal zaken dat het CJIB per product behandelt en dat niet wordt geseponeerd), ontwikkelingen in het inningpercentage (percentage van de zuivere instroom dat binnen een jaar wordt geïnd) en het afdoeningpercentage (percentage van de zuivere instroom waarvoor binnen een jaar geen vordering meer geldt). Die ontwikkelingen worden uitgedrukt in aantallen en als 90-daags voortschrijdend gemiddelde per dag.⁵ Op die manier kunnen we patronen en wetmatigheden ontdekken zoals trends, trendbreuken en seizoensinvloeden. Een voorbeeld is een trendbreuk op 1 maart 2000, omdat het CJIB pas vanaf die datum alle transacties int. Verder kijken we naar opvallende overeenkomsten en verschillen tussen de reeksen van de verschillende producten. Bij onze analyse maken we bovendien uitsplitsingen naar verschillende overtredingen (aan de hand van wetsartikelen of feitcodes), aanleverende instanties (arrondissementen, politie, parket etc.), hoogte van de sancties en de manier van sanctionering.

2.1 Transacties

De transacties die worden verwerkt in het Trias-systeem betreffen met name de volgende categorieën: verkeer (WAM, RVV en Wegenverkeerswet WVV), vervoer (Wet Personenvervoer 2001), Milieu, Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV) en economische delicten (Wet Economische Delicten, een raamwet waarin wordt verwezen naar verschillende artikelen en besluiten in andere wetten). Een transactie is een financiële schikking die wordt aangeboden door een opsporingsambtenaar, het Openbaar Ministerie of de politie met als doel strafvervolgning te voorkomen en zodoende tijd en geld te sparen in het strafproces. Typische voorbeelden zijn snelheidsovertredingen van meer dan 30 km/u, rijden onder invloed, overtredingen op het water in de zomer, wildplassen in het openbaar en onverzekerd rondrijden.

Inningprocedure

Inning van transacties is sinds maart 2000 volledig in handen van het CJIB. De politie en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) maken in een strafzaak proces-verbaal op en leveren de feitgecodeerde zaken aan het CJIB. Veel strafbare feiten hebben een eigen code en een daaraan gekoppeld standaard schikkingsbedrag. Daarnaast levert nog een aantal andere instanties (voornamelijk milieu-)zaken aan bij het CJIB, zoals Douane Schiphol, Wetterskip Fryslân en provincie Noord-Brabant.

⁵ Vanuit analytisch oogpunt is het het meest zinvol om te kijken naar een gemiddelde over een periode die minstens gelijk is aan de tijd dat het inningproces normaal gesproken duurt. Op die manier wordt een reeks niet vervuild door bijvoorbeeld incidentele acties die eerst tot een buitengewone instroom leiden en pas later tot een buitengewone uitstroom. Zodoende kunnen structurele verandering beter onderscheiden worden van incidentele toevalligheden. Bij een voortschrijdend gemiddelde van 90 dagen lijkt de afweging tussen detaillering en vertekening het meest optimaal.

Definitie inning- & afdoeningpercentage TRIAS

Inningpercentage = (aantal binnen 1 jaar geïnde zaken / zuivere instroom)

Afdoeningpercentage = (aantal binnen 1 jaar afgedane zaken / zuivere instroom)

Een zaak is afgedaan wanneer de zaak een uitstroombdatum heeft, ongeacht de afloopreden.

Een zaak is geïnd wanneer de zaak een uitstroombdatum heeft en de afloopreden 'betaald' is.

Het percentage wordt voor elke dag apart berekend: welk percentage van de zaken die op 1 juli 2000 binnenkwamen was op 1 juli 2001 betaald?. Van dit percentage wordt een gemiddelde genomen over de laatste 90 *kalender*dagen, gewogen met de totale instroom per dag.

De definitie voor de zuivere instroom is als volgt:

Een zaak behoort tot de zuivere instroom wanneer **wel een OLA is verstuurd** (datum politie transactie, datum OM-transactie of datum OvJ-transactie) binnen 12 maanden vanaf de registratie, **maar niet** binnen 12 maanden vanaf de registratie is uitgestroomd met een afloopreden '**sepot**'.

Voor het berekenen van het afdoenings- en inningspercentage zit echter een addertje onder het gras. Voor het berekenen van deze percentages wordt onderscheid gemaakt tussen de zaken die feitgecodeerd zijn aangeleverd (zaken aangeleverd door politie, RDW en handmatige invoer) en de overige zaken (die door het parket zijn aangeleverd).

Afdoeningpercentage feitgecodeerde zaken: van de zuivere instroom wordt het percentage berekend dat binnen 12 maanden is overgedragen of binnen 12 maanden is uitgestroomd zonder te zijn overgedragen.

Inningpercentage feitgecodeerde zaken: van de zuivere instroom wordt het percentage berekend dat binnen 12 maanden is uitgestroomd, zonder te zijn overgedragen, met de status "betaald".

Afdoeningpercentage overige zaken: van de zuivere instroom wordt het percentage berekend dat binnen 12 maanden is uitgestroomd.

Inningpercentage overige zaken: van de zuivere instroom wordt het percentage berekend dat binnen 12 maanden is uitgestroomd met de status "betaald".

In totaal was in 2002 de instroom 558.540 zaken. Indien nodig wordt in de systemen nog een adresverificatie uitgevoerd en wordt er gekeken of de zaak recidivegevoelig is (bijvoorbeeld alcohol in het verkeer of grote snelheidsovertredingen). Is dat laatste het geval, dan wordt navraag gedaan bij de Justitiële Documentatie Dienst. Blijkt de verdachte inderdaad recidivist, dan wordt de zaak voor verdere afhandeling overgedragen aan het arrondissementsparket.

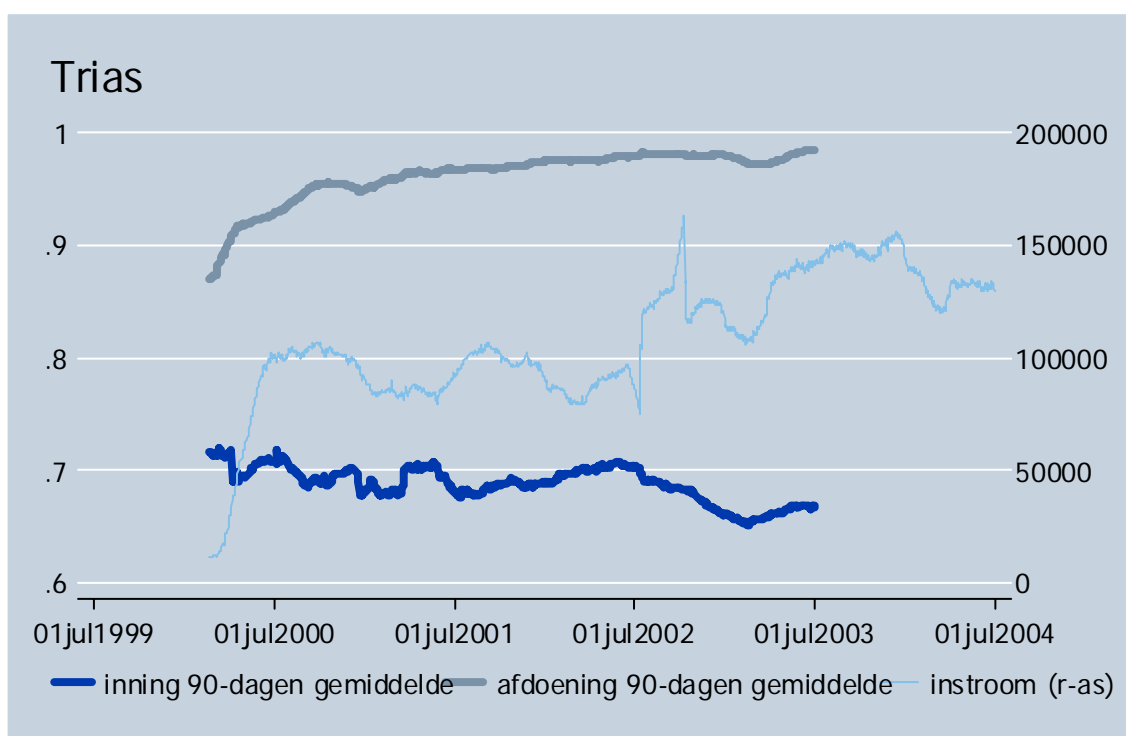
Vervolgens wordt gekeken of de verdachte in aanmerking komt voor een politie-transactie. Zo ja, dan wordt een acceptgiro toegestuurd. Zo niet, dan wordt een acceptgiro voor een (20 tot 25 procent hogere) OM-transactie toegestuurd. Dat gebeurt ook als de politietransactie niet betaald wordt, of als een overgedragen recidivist van het arrondissementsparket alsnog een OM-transactie krijgt aangeboden. Als de OM-transactie niet betaald wordt en het betreft een overtreding die op kenteken is geconstateerd (bijvoorbeeld een forse snelheidsovertreding) dan wordt geprobeerd om, door telefonisch verhoor, achter de identiteit van de pleger te komen door een Buitengewoon

Opsporingsambtenaar van het CJIB (in geval van staandehouding is de identiteit reeds bekend). Deze maakt een aanvullend proces-verbaal op. Alle transacties die niet worden betaald worden na verloop van tijd overgedragen aan het arrondissementsparket, voorzien van zoveel mogelijk informatie.

Inninggegevens

Daarmee is er een direct verband tussen de overdracht van Trias-gevallen en de instroom bij Strabis (zie paragraaf 2.2). Ongeveer 71 procent van de transacties waarvoor een acceptgiro is aangeboden en die niet zijn geseponerd, werd in 2002 binnen een jaar betaald. Een jaar daarvoor was dat nog 75 procent.⁶ Een en ander is gepaard gegaan met een flinke toename van de instroom, van 490 duizend naar 560 duizend zaken. Dit komt enerzijds door het feit dat de RDW pas sinds halverwege 2000 haar zaken bij het CJIB aanlevert en anderzijds door de groei van het aantal strafbare feiten dat landelijk feitgecodeerd wordt, waardoor steeds meer zaken standaard voor een transactie in aanmerking komen. Gezien het relatief lage inningpercentage van RDW-zaken zou de toename van het aandeel van deze zaken in het totaal een mogelijke verklaring kunnen zijn voor de daling van het totale inningpercentage in 2002. In totaal werd met transacties in 2002 ruim 70 miljoen euro geïncasseerd.⁷

Figuur 2-1 Ontwikkeling in aantal transacties, inning- en afdoeningpercentages

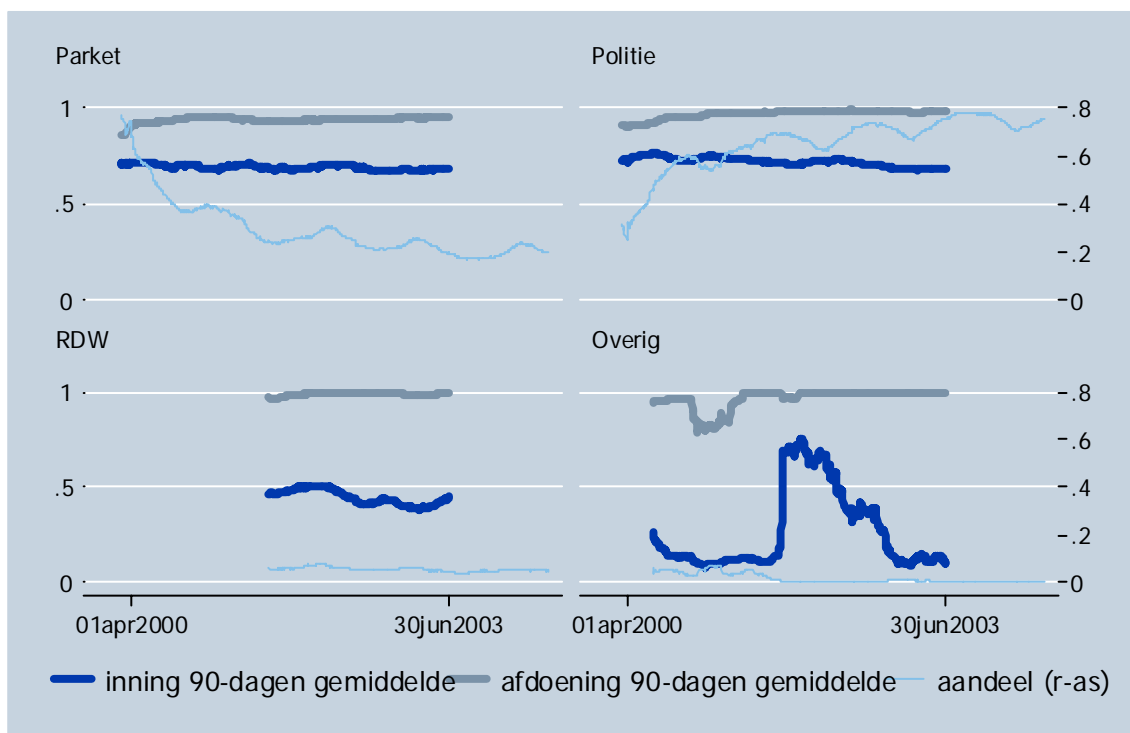
Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

⁶ Volgens het CJIB jaarverslag 2002 (blz. 28). De begroting 2004 van het Ministerie van Justitie spreekt hier (op blz. 226) eveneens van 71% in 2002 maar van slechts 66,7% in 2001. Dit verschil is het gevolg van de hantering van een ander begrip in 2001.

⁷ Dit betreft ook nog een gedeelte openstaande transacties van voorgaande jaren.

Figuur 2-1 laat de ontwikkeling in het aantal transacties in de laatste 90 dagen zien (rechteras), samen met de ontwikkeling in het inningpercentage en afdoeningpercentage (linkeras).⁸ Vanaf maart 2000 zijn Trias-gevallen volledig in handen van het CJIB. Het systeem voor de afhandeling was niet direct stabiel, waardoor er een achterstand ontstond in de afhandeling. Vanaf juli 2002 hebben geen grote hersteloperaties meer plaatsgevonden, is het systeem stabiel en ligt het CJIB op schema met de afhandeling. Vanaf maart 2000 is het aantal transacties geleidelijk toegenomen. Opvallend is de terugkerende dip in de instroom van het aantal transacties gedurende het voorjaar. Het uitzonderlijke dal en piek in de zomer van 2002 worden veroorzaakt door het tijdelijk stilleggen (gedurende 3 weken) van het inningproces en de successievelijke inhaalslag. Het gemiddelde inningpercentage is in de loop van de tijd flink gedaald. Tegelijkertijd is het afdoeningpercentage gestegen. Oorzaken voor het laatste liggen volgens het CJIB in het wegwerken van achterstanden en het seponeren van zaken die tussen wal en schip terechtkwamen, mede door het in eerste instantie niet rappelleren van dossierverzoeken (opvragen van proces verbaal) bij politie.

Figuur 2-2 Ontwikkeling inningpercentage transacties naar aanleverende instantie

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

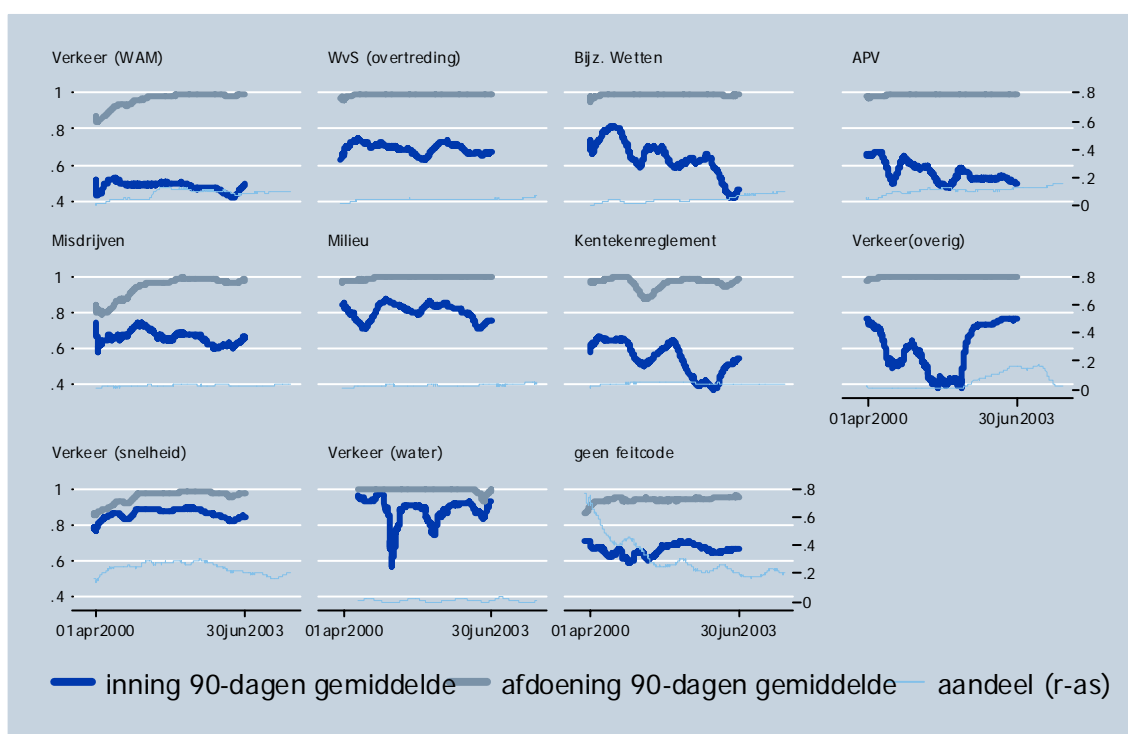
Het gemiddelde inningpercentage in Figuur 2-1 is opgebouwd uit inningpercentages van transacties van verschillende aanleverende instanties: het Openbaar Ministerie (parket), de politie, de RDW en anderen. Het is van belang onderscheid te maken in transacties die via deze instanties worden aangeleverd, omdat de gehanteerde definitie van het inningpercentages niet volledig gelijk is, mede

⁸ In deze definitie heeft het getal van de instroom dus betrekking op dezelfde 90-dagen als waarop de getallen van inning- & afdoeningpercentage betrekking hebben.

omdat het inningproces bij het CJIB licht verschilt voor deze transacties. Ook levert de RDW pas vanaf halverwege 2001 transacties bij het CJIB aan. Figuur 2-2 laat de ontwikkelingen in instroom, inning en afdoening voor de verschillende aanleverende instanties zien.

Het aandeel van het parket in de aanlevering van zaken bij CJIB is geleidelijk gedaald in de loop van de tijd, terwijl de politie steeds meer zaken rechtstreeks heeft aangeleverd. RDW zaken en overige zaken maken slechts een klein deel uit van het totaal aan transacties. Op het eerste gezicht zit de daling van het inningpercentage vooral bij de politie-zaken en in mindere mate bij de RDW-zaken. De schommeling in het inningpercentage van overige zaken hangt waarschijnlijk samen met de geringe omvang van de instroom.

Figuur 2-3 Ontwikkeling inningpercentages transacties naar feitcode

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

In Tabel 2.1 laten we nogmaals zien dat het vooral de politie-zaken zijn die hebben gezorgd voor een daling van het gemiddelde inningpercentage. Het gaat in de tabel steeds om een vergelijking in inningpercentages en instroom tussen 1 juni 2000 en 31 juni 2003. Aan de hand van feitcodes kunnen inningpercentages verder worden onderzocht. De resultaten daarvan worden getoond in Tabel 2.1 en Figuur 2-3. Uit de tabel en de figuur blijkt dat vooral bij bijzondere wetten en plaatselijke verordeningen het inningpercentage te zijn afgenomen, terwijl tegelijkertijd de instroom fors is toegenomen. In minder mate geldt hetzelfde voor WvSR-transacties. Voor WAM-transacties geldt een relatief laag inningpercentage in vergelijking met de andere feitcodes. De sterke toename van het aantal WAM-transacties heeft daarom bijgedragen aan de afname van het *gemiddelde* inningpercentage. De indeling van transacties aan de hand van feitcodes is een belangrijk

aandachtspunt voor de volgende fase van het onderzoek. Sommige categorieën zijn zo klein in omvang, dat ze in een verklaringsmodel problematisch worden. In hoofdstuk 4 zullen we dit probleem meer in detail bespreken.

Tabel 2.1 *Verskil in inningpercentage en aantal transacties tussen 2000 en 2003*

	Inningpercentage			Aandeel in instroom		
	1 juni 2000	30 juni 2003	Verskil (%-punt)	1 juni 2000	30 juni 2003	Verskil (%-punt)
Totaal	71%	67%	-4%	90,454*	141,798*	
<i>Aanleverende instantie</i>						
Parket	71%	69%	-3%	56%	19%	-37%
Politie	76%	68%	-8%	39%	76%	37%
RDW		45%			5%	5%
Overig	28%	11%	-17%	6%	1%	-5%
<i>Feitcode</i>						
WAM	49%	49%	0%	2%	8%	6%
WvSR	73%	68%	-5%	3%	5%	2%
Bijzondere Wetten	73%	46%	-27%	2%	7%	6%
Plaatselijk (APV)	67%	50%	-18%	5%	13%	8%
Misdrijf	64%	66%	1%	2%	2%	1%
Milieu	80%	76%	-4%	1%	3%	2%
Kentekenreglement	65%	54%	-11%	3%	4%	1%
Verkeer(overig)	71%	76%	6%	1%	16%	16%
Snelheid	84%	84%	0%	20%	21%	0%
Water	92%	93%	1%	0%	1%	1%
Geen feitcode	67%	67%	-1%	61%	20%	-42%
<i>Hoogte vordering</i>						
minder dan 50 euro	68%	63%	-5%	17%	23%	7%
50-100 euro	68%	62%	-7%	9%	9%	0%
100-150 euro	67%	67%	0%	5%	22%	17%
150-200 euro	80%	78%	-2%	27%	14%	-12%
200-250 euro	77%	77%	0%	20%	12%	-8%
250-300 euro	42%	54%	13%	11%	10%	0%
meer dan 300 euro	73%	65%	-8%	12%	9%	-3%
<i>Leeftijd</i>						
onder 18	79%	72%	-7%	9%	10%	1%
19-25	66%	65%	-2%	19%	21%	2%
26-35	65%	63%	-2%	27%	26%	-1%
36-45	65%	62%	-3%	18%	20%	2%
46-55	74%	68%	-6%	11%	10%	0%
56 en ouder	80%	77%	-3%	5%	5%	0%
<i>Natuurlijk persoon</i>						
Nee	89%	83%	-6%	10%	7%	-3%
Ja	69%	66%	-3%	90%	93%	3%

* dit betreft het aantal vonnissen in de voorgaande 90 dagen.

Overlast op straat veel vaker beboet**(NRC 6-8-2004)**

Rotterdam - Het aantal boetes dat wordt uitgedeeld voor publiekelijke overlast, als het drinken van alcohol op straat, is in vijf jaar bijna verviervoudigd. Dat blijkt uit cijfers van het Centraal Justitieel Incassobureau.

Deze boetes, die volgen uit overtredingen van Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV's), worden geïnd door het CJIB, een onderdeel van het ministerie van Justitie. In hun APV's kunnen gemeenten bepalingen opnemen rondom de openbare orde, zoals samsenscholingsverboden of het verbod op het doelloos rondhangen op straat. Het overgrote deel van de opgelegde boetes heeft te maken met dergelijke overtredingen. In 2000 werden nog 4.860 van zulke boetes opgelegd. In 2003 was dat aantal al opgelopen tot bijna 17.000. De trend zet dit jaar door, met een aantal van ruim 10.000 boetes tot en met juli.

Het aantal gemeenten dat in de APV een artikel opneemt waarin het nuttigen van alcohol op straat wordt verboden, is de laatste jaren gestegen. Vaak wijzen gemeenten specifieke gebieden aan waar een dergelijk verbod geldt. In de APV van de gemeente Amsterdam bijvoorbeeld staat: 'Het is verboden, op door Burgemeester en Wethouders aangewezen wegen of weggedeelten, alcoholhoudende drank te nuttigen of aangebroken flessen, blikjes en dergelijke met alcoholhoudende drank bij zich te hebben.' Andere gemeenten gebruiken soortgelijke bewoordingen. De gemeenten hebben cafeterrassen in zulke gebieden nadrukkelijk uitgesloten van het verbod.

Tenslotte kunnen we nog kijken of er variatie zit in inningpercentages naar de hoogte van de vordering, naar leeftijd en naar het verschil tussen natuurlijke en rechtspersonen. Tabel 2.1 laat zien dat het inningpercentage weinig varieert naar de hoogte van de vordering, geldboetevonnissen van 150-250 euro worden iets vaker geïnd en geldboetevonnissen van 250-300 euro iets minder (waarschijnlijk hangt dit samen met de standaardhoogte van een bepaalde feitcategorie).⁹ Wel neemt het aantal kleine vorderingen toe ten opzichte van de grote vorderingen. Ook naar leeftijd is er weinig variatie in inningpercentage. Jongeren onder de 18 en ouderen boven de 55 zijn de beste betalers, mensen tussen 19 en 45 jaar betalen minder goed. Veranderingen in aandelen naar leeftijd en betalingsbereidheid alleen kunnen de dalende inningpercentages niet verklaren. Ook het verschil tussen natuurlijke personen en rechtspersonen levert weinig inzicht in het waarom van dalende gemiddelde inningpercentages bij transacties. Het aandeel van de relatief goed betalende rechtspersonen is weliswaar afgenomen, maar dit aandeel was al zo laag dat het niet de daling van het gemiddelde inningpercentage kan verklaren.

Concluderend kan worden gesteld dat de daling van het inningpercentage bij transacties vooral gelegen is in een toename van transacties op grond van de WAM, bijzondere wetten en plaatselijke verordeningen. WAM-transacties kennen traditioneel een laag inningpercentage, terwijl bij bijzondere wetten en plaatselijke verordeningen de inningpercentages sterk zijn afgenomen. De daling vindt vooral plaats bij zaken die worden aangeleverd door de politie. Bij de operationalisatie- en analysefase (hoofdstuk 5 en verder) is het daarom zinvol om specifieke aandacht te richten op ontwikkelingen in inningpercentages bij transacties die worden aangeleverd door de politie en op een handzame indeling van feitcodes. Hierin ligt waarschijnlijk het grootste deel besloten van de verklaring voor de daling van inningpercentages.

⁹ Uit de univariate gegevens uit deze tabel kan niet afgeleid worden wat het zuivere effect is van de hoogte van de boete op het inningpercentage. Dat kan alleen in een multivariate context zoals in hoofdstuk 5; de resultaten hiervan zijn weergegeven in Bijlage I. Daar blijkt het zuivere effect voor Trias negatief: hoe hoger de boete, hoe lager *ceteris paribus* het inningpercentage.

2.2 Geldboetevonnissen

Inningprocedure

Geldoetevonnissen (Strabis) zijn geldboetes die zijn opgelegd door een strafrechter. Dit betreft in theorie alle overtredingen waarvoor de strafrechter kan vonnissen op basis van het Wetboek van Strafrecht. In de praktijk betreft het overtredingen die te zwaar geacht worden om af te handelen langs de (goedkopere) weg van administratieve afhandeling middels WAHV of een transactie, of overtredingen van recidivisten. Nadat de rechter een boetevonnissen heeft uitgesproken wordt dit door het parket elektronisch aangeleverd bij het CJIB (in 2002 in totaal 144.631 vonnissen).¹⁰

Het CJIB start de tenuitvoerlegging op het moment dat de geldboetevonnissen geregistreerd worden als executeerbaar. Dit kunnen zowel executeerbaar en onherroepelijke (65 procent) als niet onherroepelijke maar wel executeerbare vonnissen betreffen (24 procent). Ongeveer 11 procent is niet executeerbaar door het CJIB. Er volgt een eerste aanschrijving tot betaling gericht aan de veroordeelde. Indien het een executeerbaar en niet onherroepelijk vonnis betreft en betaling uitblijft, wordt het vonnis eerst via de regiopolitie betekend en na vijftien dagen omgezet in een executeerbaar en onherroepelijk vonnis, waarna opnieuw een eerste aanschrijving volgt, maar nu voor een executeerbaar en onherroepelijk vonnis. Indien na de eerste aanschrijving van een executeerbaar en onherroepelijk vonnis niet betaald wordt, volgen een eerste en eventueel tweede aanmaning, waarbij het originele boetebedrag verhoogd wordt met respectievelijk 10 euro en 20 procent van de boete (met een minimum van 20 euro).

Als na de verhogingen nog geen betaling heeft plaatsgevonden, wordt een dwangbevel uitgevaardigd ter betekening en eventuele executie overgedragen aan een gerechtsdeurwaarder. Slaagt de deurwaarder er niet in, dan wordt een arrestatiebevel uitgezet bij de politie. In sommige gevallen ter betekening van het vonnis, maar in de meeste gevallen ter executie van het vonnis.

Indien het adres van een veroordeelde onbekend is, wordt de zaak opgenomen in het opsporingsregister (OPS).¹¹ Het percentage onherroepelijke zaken dat binnen één jaar werd afgedaan bedroeg in 2002 ruim 60 procent. Een jaar daarvoor was dat nog ruim 63 procent. In totaal werd met de geldboetevonnissen in 2002 bijna 35 miljoen euro geïncasseerd.¹² De overige afdoeningen betroffen onder meer gratie of verjaring.

¹⁰ Zie CJIB jaarverslag 2002, blz. 26.

¹¹ Dit register wordt door de politie of marechaussee standaard gecontroleerd bij een staandehouding. Een zaak blijft tot expiratiedatum in het OPS opgeslagen.

¹² Dit betreft ook nog een klein gedeelte opstaande strafrechtboetes van voorgaande jaren.

Definitie inning- & afdoeningpercentage STRABIS

Inningpercentage = (aantal binnen 1 jaar geïnde zaken / zuivere instroom)

Afdoeningpercentage = (aantal binnen 1 jaar afgedane zaken / zuivere instroom)

Een zaak is afgedaan wanneer de zaak een uitstroombdatum heeft, ongeacht de afloopreden.

Een zaak is geïnd wanneer de zaak een uitstroombdatum heeft en de afloopreden 'betaald' is.

Het percentage wordt voor elke dag apart berekend: welk percentage van de zaken die op 1 juli 2000 binnenkwamen was op 1 juli 2001 betaald?. Van dit percentage wordt een gemiddelde genomen over de laatste 90 *registratiedagen*, gewogen met de totale instroom per dag.

Dit is definitie voor de zuivere instroom:

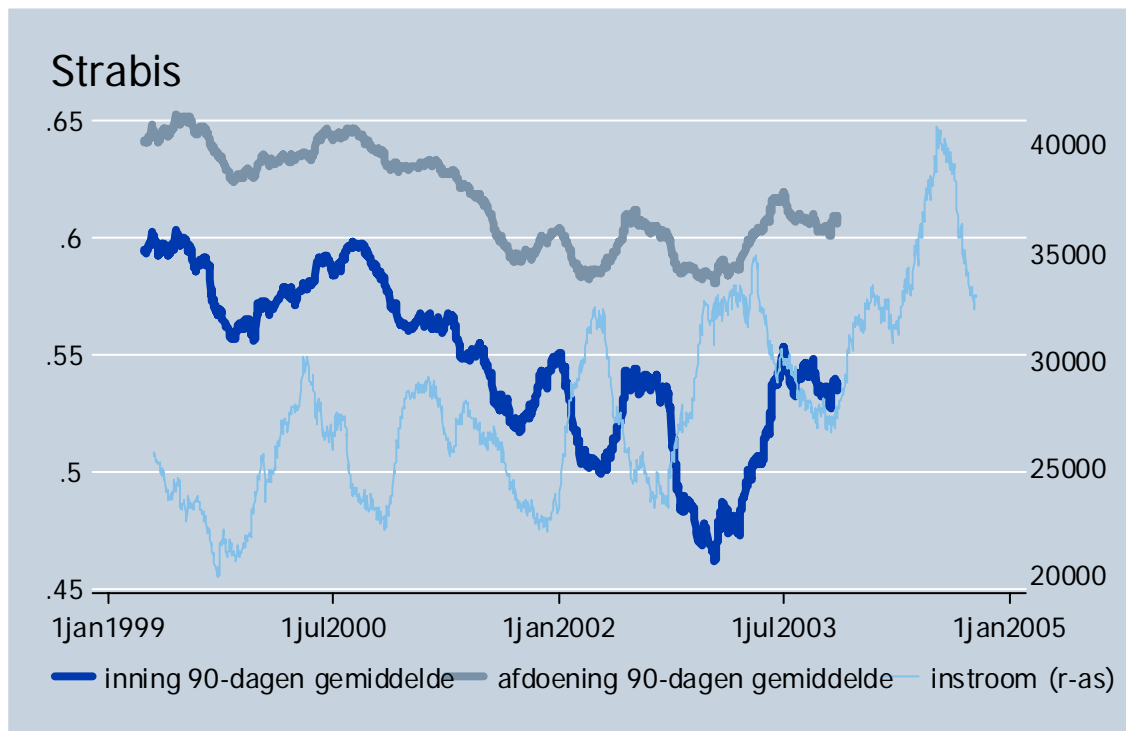
in Strabis tellen we alleen wanneer een zaak **onherroepelijk** is; we tellen dus niet de niet-onherroepelijke executeerbare en niet-executeerbare zaken. Van deze onherroepelijke instroom worden de zaken afgetrokken die binnen 12 maanden na registratie zijn uitgestroomd en met de reden '07-Afloop rechtsmiddel', '09-Afloop gratie' en 11-Niet ten uitvoer gelegd door OM' van het CJIB retour naar het OM gaan.

Inninggegevens

Figuur 2-4 laat de ontwikkeling in het aantal geldboetevonnissen in de laatste 90 dagen zien (rechteras), samen met de ontwikkeling in het inningpercentage en afdoeningpercentage (linkeras). De figuur laat behalve een sterk seizoenspatroon ook een sterke stijging in het aantal geldboetevonnissen vanaf 1 januari 2002 zien. Er hebben volgens het CJIB geen veranderingen plaatsgevonden in het CJIB proces m.b.t. Strabis, derhalve moet naar andere verklaringen gekeken worden. Mogelijk houdt de stijgende instroom verband met de overdracht van Trias naar Strabis wanneer transacties niet tijdig worden betaald. Als het inningpercentage bij transacties in Trias daalt, zullen er na verloop van tijd meer zaken omgezet worden in een boetevonnis in Strabis. Aangezien dit per definitie lastig inbare zaken zullen zijn, ligt het voor de hand dat een dergelijk effect een (gedeeltelijke) verklaring zou kunnen geven voor het dalende inningpercentage in Strabis. Hieraan is in de operationalisatie- & analysefase specifieke aandacht besteed.

Net zoals bij Trias kunnen we de vraag stellen of alle zaken in gelijke mate bijdragen aan de afname van het *gemiddelde* inningpercentage. Daartoe delen we zaken in categorieën in op basis van indicaties van wetsartikelen, waarvan we vervolgens apart de ontwikkeling in inningpercentages bekijken. Die ontwikkeling wordt weergegeven in Figuur 2-5 en Tabel 2.2. Nadrukkelijk zij vermeld dat de indeling op basis van wetsartikelen hier nogal arbitrair en rudimentair is gebeurd. In de tweede fase is aandacht besteed aan een betekenisvolle indeling die een relatie legt tussen inningpercentages en soort wetsovertredingen.

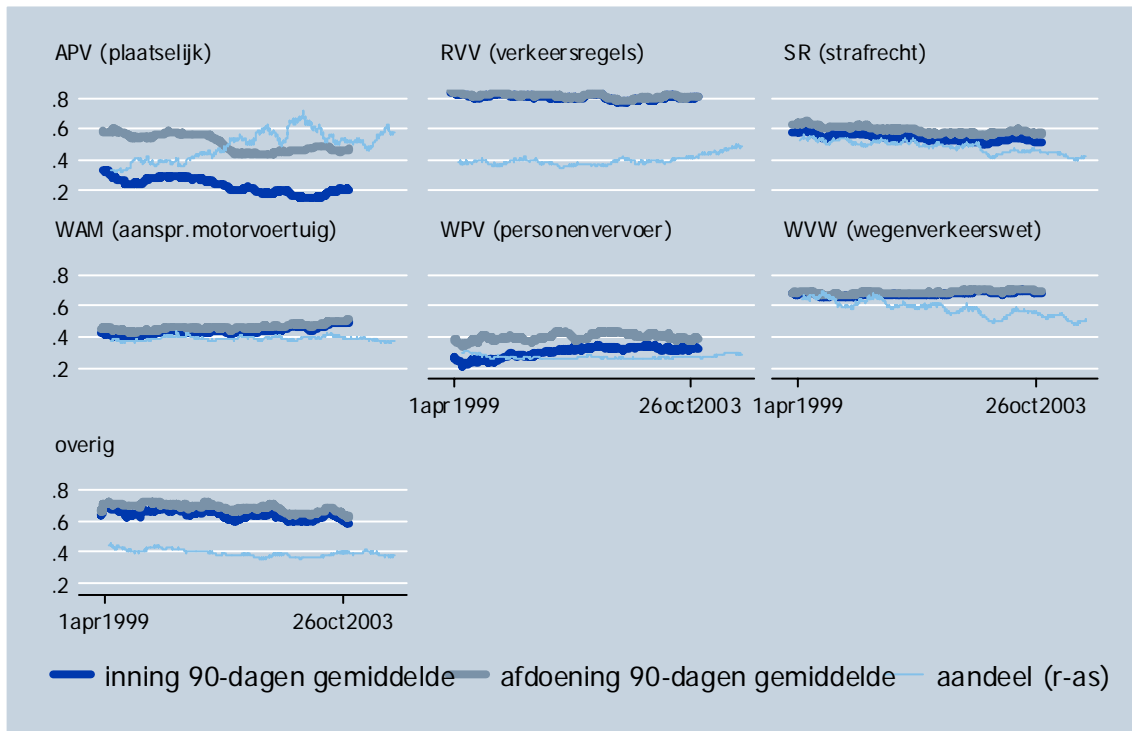
Figuur 2-4 Ontwikkeling in aantal geldboetevonnissen, inning- en afdoeningpercentages

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

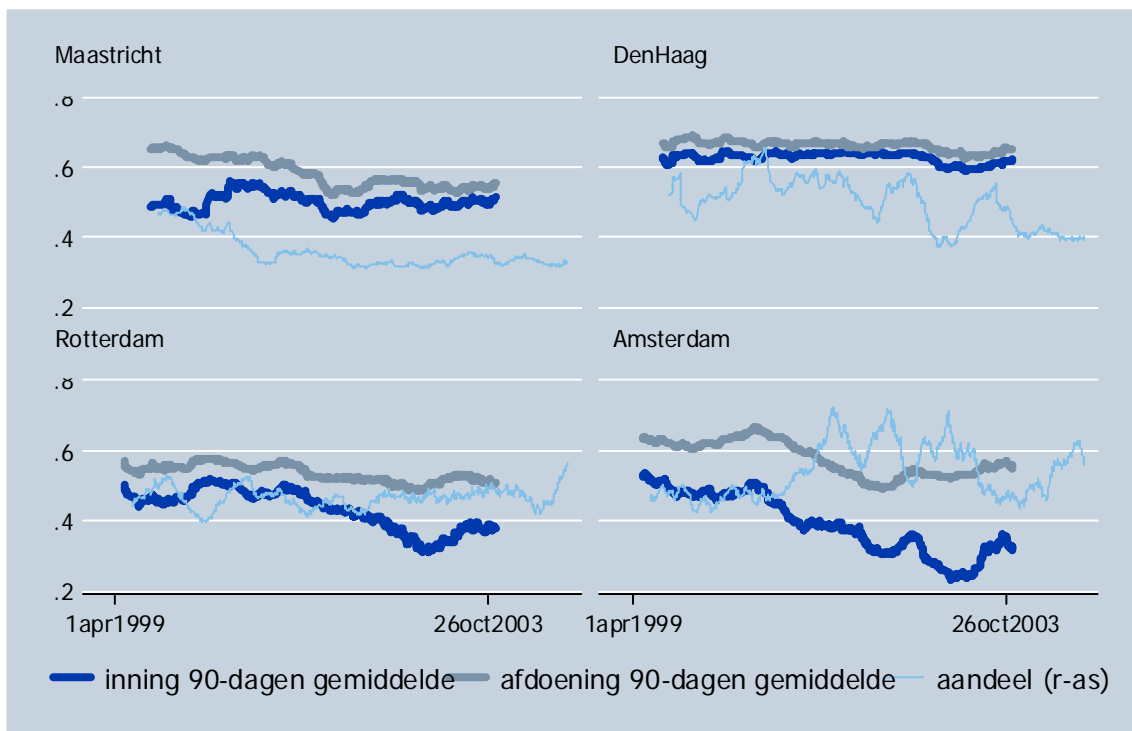
Uit Figuur 2-5 en Tabel 2.2 wordt duidelijk dat niet alle soorten geldboetevonnissen een zelfde daling in inningpercentages kennen. De belangrijkste wetsartikelen die verantwoordelijk zijn voor de algehele dalende trend zijn APV, SR, en WVV. Bij de APV daalt het inningpercentage niet alleen met maar liefst 12 procentpunten, maar zorgt de combinatie van een laag inningpercentage en een stijgend aandeel in het totaal aan geldboetevonnissen voor een belangrijke bijdrage aan een dalend *gemiddeld* inningpercentage. Bij de SR is het vooral de daling in inningpercentage gecombineerd met het grote aandeel van deze geldboetevonnissen in het bestand die zorgen voor een grote invloed op het dalende gemiddelde inningpercentage. Bij de WVV is het vooral het hoge inningpercentage gecombineerd met het dalende aandeel dat zorgt voor een dalend gemiddeld inningpercentage.

Figuur 2-5 Ontwikkeling inningpercentages geldboetevonnissen naar wetsartikel

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

Figuur 2-6 Ontwikkeling inningpercentage geldboetevonnissen naar parket

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

Als we kijken naar verschillen tussen de parketten van de vier interessantste regio's¹³ in Figuur 2-6 en Tabel 2.2, dan zien we dat Amsterdam, Rotterdam en in mindere mate Maastricht een daling van het inningpercentage laten zien. De daling is het sterkst voor geldboetevonnissen afkomstig van het Amsterdamse parket. Beide kennen een forse afname van het inningpercentage en een groeiend aandeel in het totaal aan geldboetevonnissen.

Tabel 2.2 *Verskil in inningpercentage en aantal geldboetevonnissen tussen 1 juni 1999 en 30 juni 2003*

	Inningpercentage			Aandeel in instroom		
	1 juni 1999	30 juni 2003	Verskil (%-punt)	1 juni 1999	30 juni 2003	Verskil (%-punt)
Totaal	59%	54%	-5%	18,951*	24,999*	
Wetsartikel						
APV (plaatselijk)	31%	19%	-12%	7%	19%	12%
RVV (verkeersregels)	84%	79%	-5%	10%	12%	2%
SR (strafrecht)	58%	54%	-5%	23%	17%	-6%
WAM (aanspr.motorvoertuig)	42%	49%	7%	10%	12%	2%
WPV (personenvervoer)	24%	32%	8%	6%	4%	-3%
WWW (wegenverkeerswet)	67%	70%	3%	29%	25%	-4%
overig	69%	65%	-4%	15%	11%	-4%
Parket						
Amsterdam	52%	34%	-18%	12%	14%	3%
Rotterdam	44%	38%	-6%	12%	12%	0%
Den Haag	60%	61%	0%	14%	12%	-2%
Utrecht	61%	64%	4%	5%	5%	0%
Maastricht	61%	49%	-12%	5%	6%	1%
Overig	64%	61%	-2%	52%	50%	-1%
Hoogte van vordering						
minder dan 100 euro	45%	39%	-6%	22%	25%	3%
100-200 euro	61%	45%	-17%	19%	20%	1%
200-300 euro	58%	64%	5%	23%	18%	-5%
300-400 euro	62%	54%	-8%	9%	13%	4%
meer dan 400 euro	68%	69%	1%	28%	25%	-3%
Soort persoon						
Natuurlijk persoon	58%	53%	-5%	98%	99%	1%
Rechtspersoon	86%	86%	0%	2%	1%	-1%

* dit betreft het aantal vonnissen in de voorgaande 90 dagen.

Naar de hoogte van de vordering in het boetevonnissen is geen duidelijk patroon te onderscheiden. Op basis van Tabel 2.2 kan niet worden vastgesteld of hogere geldboetevonnissen beter of slechter worden geïnd dan lagere geldboetevonnissen.¹⁴ Ten opzichte van natuurlijke personen blijken de

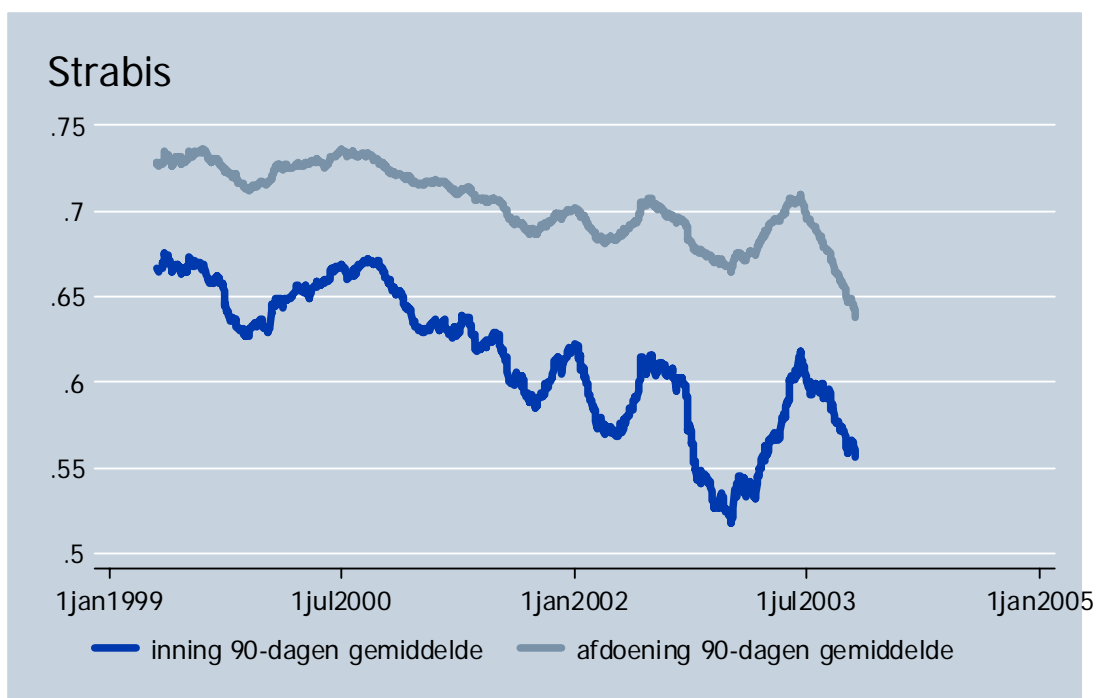
¹³ In Utrecht is relatief weinig verandering in de onderzochte periode.

¹⁴ Uit de univariate gegevens uit deze tabel kan niet afgeleid worden wat het zuivere effect is van de hoogte van de boete op het inningpercentage. Dat kan alleen in een multivariate context zoals in hoofdstuk 6; de resultaten hiervan zijn weergegeven in Bijlage V. Daar blijkt het zuivere effect voor Strabis negatief: hoe hoger de boete, hoe lager *ceteris paribus* het inningpercentage. Het door tabel 2.2 gesuggereerde positieve effect van boetheogte op inning blijkt dus veroorzaakt te worden te andere achterliggende factoren.

geldboetevonnissen voor rechtspersonen weinig verklarende kracht te hebben voor de dalende trend in het gemiddelde inningpercentage bij geldboetevonnissen.

Concluderend kan worden gesteld dat de daling van het inningpercentage bij geldboetevonnissen vooral gelegen is in een toename van de APV en WAM geldboetevonnissen, die een relatief laag inningpercentage kennen, een afname van het inningpercentage bij APV, SR, en overige geldboetevonnissen en een daling van de relatief veel geïnde WWV geldboetevonnissen. Met uitzondering van Utrecht en Den Haag zijn de inningpercentages van geldboetevonnissen afkomstig uit de belangrijkste regio's gedaald, maar met name in Amsterdam. Bovendien is het aandeel in het totaal van geldboetevonnissen van het parket Amsterdam, met een relatief laag inningpercentage, toegenomen. Ook buiten de grote steden is sprake van een forse daling, die vraagt om nadere detaillering naar regio. In hoofdstuk 3 wordt op grond van informatie uit andere sectoren geconstateerd dat de betalingsbereidheid niet zozeer terugloopt, maar wel de snelheid waarmee wordt betaald. Een inningpercentage dat wordt vastgesteld op een vaste termijn, in casu één jaar, kan daarmee dalen zonder dat het inningpercentage op langere termijn terugloopt. Om te testen of het argument van de uitgestelde betaling ook geldt in het geval van Strabis, hebben we inningpercentages berekend na anderhalf jaar. Uit Figuur 2-7 kan worden geconcludeerd dat dit inningpercentage dezelfde vorm heeft als die van betalingen binnen een jaar. Het is dus niet waarschijnlijk dat mensen bij geldboetevonnissen alleen maar iets later betalen. Immers, als men i.p.v. na 3 maanden nu ineens allemaal na 15 maanden betaalt, dan zouden na anderhalf jaar de meeste geldboetevonnissen gewoon betaald zijn en zouden we dus geen daling meer moeten kunnen zien.

Figuur 2-7 Ontwikkeling in aantal geldboetevonnissen, inning- en afdoeningpercentages na anderhalf jaar

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

2.3 WAHV-beschikkingen

De meeste verkeersovertredingen, met uitzondering van de meest ernstige, vallen niet onder het strafrecht maar onder het administratief recht en worden afgehandeld binnen de Wet Administratieve Handhaving Verkeersovertredingen (WAHV). Dit geldt zowel voor boetes die worden uitgedeeld op kenteken (in 2002 8,4 miljoen) als na een staandhouding (in 2002 1,2 miljoen). In 2002 zijn in totaal 9,5 miljoen sancties in het kader van de WAHV opgelegd waarvan 6,9 miljoen snelheidsovertredingen, 1,1 miljoen foutparkeren, 300 duizend door het rood licht rijden, en 1,1 miljoen overige verkeersovertredingen.

<i>Definitie inning- & afdoeningpercentage WAHV</i>
Inningpercentage = (aantal binnen 1 jaar geïnde zaken / zuivere instroom)
Afdoeningpercentage = (aantal binnen 1 jaar afgedane zaken / zuivere instroom)
Een zaak is <u>afgedaan</u> wanneer de zaak een uitstroombdatum heeft, ongeacht de afloopreden.
Een zaak is <u>geïnd</u> wanneer de zaak een uitstroombdatum heeft en de afloopreden 'betaald' is.
Het percentage wordt voor elke dag apart berekend: welk percentage van de zaken die op 1 juli 2000 binnenkwamen was op 1 juli 2001 betaald?. Van dit percentage wordt een gemiddelde genomen over de laatste 90 <i>registratiedagen</i> , gewogen met de totale instroom per dag.
De <u>zuivere instroom</u> is gedefinieerd als de totale instroom minus de zaken met de status 'vernietigd'.

Inningprocedure

De gegevens worden elektronisch aangeleverd bij het CJIB door de politie en de RDW. Op basis daarvan wordt automatisch een beschikking aangemaakt en verzonden naar de betrokkene. Die heeft acht weken de tijd om te betalen, anders volgt een eerste aanmaning met een boete van 25 procent (minimaal 4 euro) en eventueel een tweede aanmaning met een boete van 50 procent (minimum 11 euro). Als dan nog niet volledig betaald is, controleert de afdeling Verificatie van het CJIB de adresgegevens van betrokkene in de Gemeentelijke Basisadministratie. Kloppen de gegevens, dan onderzoekt het CJIB of het openstaande bedrag kan worden verhaald op het banktegoed van de betrokkene. Dit heet verhaal zonder dwangbevel. Is dat niet mogelijk, dan wordt een gerechtsdeurwaarder ingeschakeld voor een verhaal met dwangbevel. Lukt het de deurwaarder ook niet om de boete te innen, dan worden één of meerdere dwangmiddelen volgtijdelijk toegepast:¹⁵

- inname van het rijbewijs voor maximaal vier weken per zaak;
- buitengebruikstelling van het voertuig voor maximaal vier weken per zaak;
- gijzeling van betrokkene voor maximaal zeven dagen per zaak.

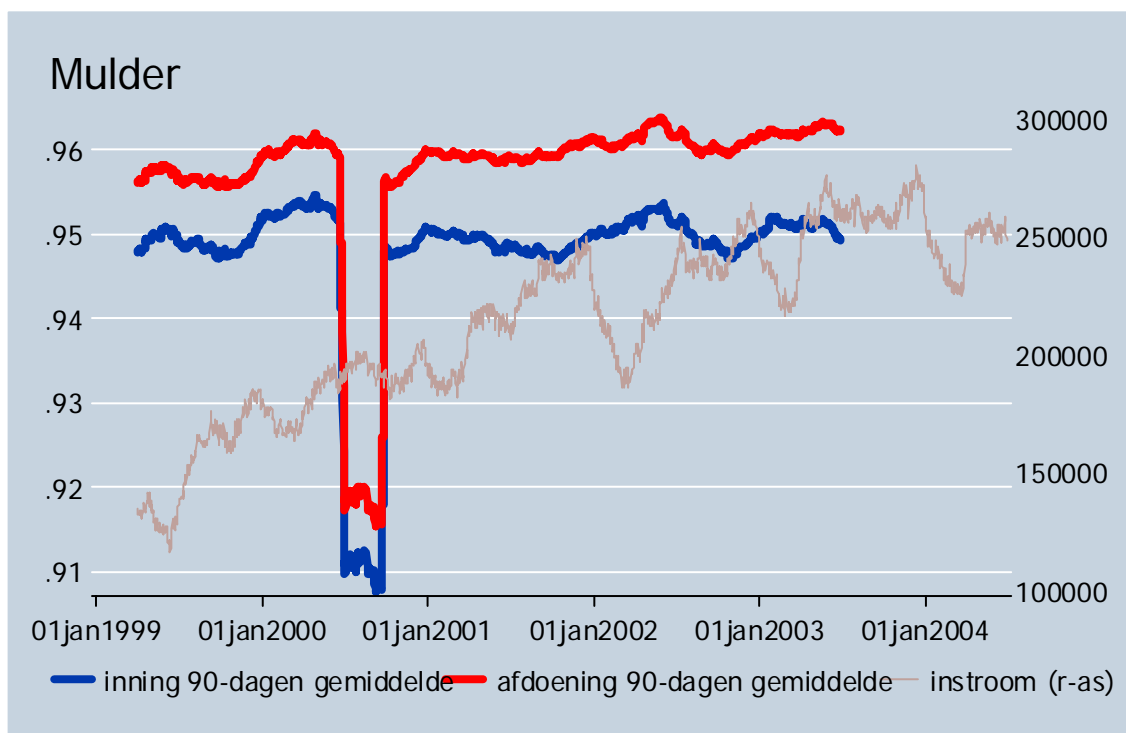
¹⁵ De termijnen worden langer als beroep is ingesteld.

Voor het dwangmiddel gijzeling is een machtiging van de kantonrechter nodig. Over de inzet van de overige dwangmiddelen beslist het CJIB zelf. Wanneer blijkt dat de betrokkene geen vaste woon- of verblijfplaats heeft, worden de gegevens opgenomen in het opsporingsregister.

Inninggegevens

Ontwikkelingen in het aantal WAHV-beschikkingen in de laatste 90 dagen (rechteras), samen met het inningpercentage en afdoeningpercentage (linkeras), worden getoond in Figuur 2-8. Het inningpercentage blijkt zeer constant: elk jaar wordt bijna 95 procent van alle boetes binnen een jaar geïnd. Daarnaast wordt één procent wel afgedaan maar niet geïnd. Van de betrokkenen betaald 88 procent direct in de eerste fase, dus binnen acht weken. De korte periode van lagere inning- en afdoeningpercentages tijdens de zomer van 2000 wordt verklaard door het tijdelijk stopzetten van het geautomatiseerde inningproces. In totaal werd in 2002 op WAHV-beschikkingen ruim 403 miljoen euro geïnd.¹⁶ Voor ruim 290 duizend zaken werd in 2002 een gerechtsdeurwaarder ingeschakeld, die bij bijna 77 procent van de gevallen het volledige bedrag wist te innen. Een jaar eerder werden door het CJIB slechts 225 duizend zaken aan de deurwaarder aangeboden, waarvan 71 procent volledig geïnd werd. De sterke daling van de instroom begin 2002 gevolgd door een sterke stijging wordt verklaard door een intern probleem met het registratiesysteem. De stijging van het aantal volledige inningen is mogelijk te verklaren uit nieuwe contracten die tijdens 2001 met de gerechtsdeurwaarders zijn afgesloten, met daarin een vergoeding die afhankelijk is van het aantal volledig geïnde boetes.

Figuur 2-8 Ontwikkeling in WAHV-beschikkingen, inning- en afdoeningpercentages

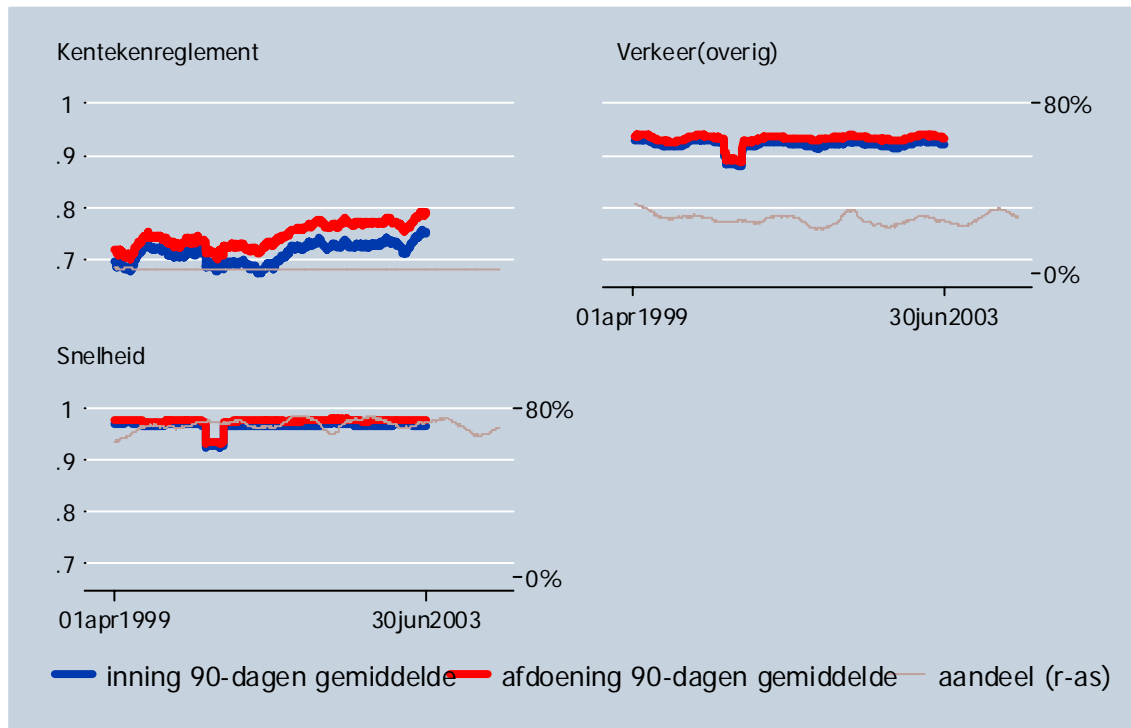

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

¹⁶ Dit betreft ook nog een klein gedeelte openstaande sancties van voorgaande jaren.

De figuren 2-9 en 2-10 laten het aantal WAHV-beschikkingen, inningpercentages en afdoeningpercentages zien naar respectievelijk het soort overtreding en de aanleverende instantie zien. Omdat ons onderzoek voornamelijk richt op Trias en Strabis zaken, waarbij we WAHV-beschikkingen ter vergelijking beschouwen, gaan we niet in detail in op deze ontwikkelingen. Algemene conclusie is dat het inningpercentage en afdoeningpercentage weinig variëren naar overtreding of regio.

Figuur 2-9 Ontwikkeling in WAHV-beschikkingen, naar soort overtreding

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

Figuur 2-10 Ontwikkeling in WAHV-beschikkingen, naar aanleverende instantie

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

2.4 Conclusies

De daling van het inningpercentage bij transacties lijkt in eerste instantie vooral gelegen in een toename van transacties op grond van de WAM, Bijzondere Wetten en plaatselijke verordeningen (APV). Al deze categorieën kennen traditioneel een laag inningpercentage, terwijl bij Bijzondere Wetten en plaatselijke verordeningen ook het inningpercentage zelf sterk is afgenomen. De daling vindt vooral plaats bij zaken die worden aangeleverd door de politie.

De daling van de inningpercentages bij Strabis lijken in eerste instantie vooral gelegen in een toename van de geldboetevonnissen voor overtredingen op basis van de APV en WAM (die traditioneel een laag inningpercentage kennen) en een afname van de WVV geldboetevonnissen (met een traditioneel hoog inningpercentage). Daarnaast is ook het inningpercentage zelf bij APV, SR en overige geldboetevonnissen afgenomen. In de regio Amsterdam zijn de inningpercentages sneller gedaald dan gemiddeld en bovendien is het aandeel in het totaal van het parket Amsterdam (met een relatief laag inningpercentage) toegenomen. Het lijkt onwaarschijnlijk dat de dalende inningpercentages alleen het gevolg zijn van verschuiving in betaalmoment; de inningpercentages na anderhalf jaar laten namelijk eenzelfde dalend patroon zien als de inningpercentages na één jaar.

Uit de voorgaande alinea's kunnen we de voorlopige conclusie kunnen trekken dat de daling -althans voor een deel- te verklaren is uit samenstellingseffecten (verschuivingen in de samenstelling in de richting van ongunstige onderdelen). In het vervolg van het onderzoek bekijken we of er meer aan de hand is dan verschuiving in samenstelling alleen.

De inningpercentages van overtredingen van de WAHV zijn in de onderzochte periode niet afgenomen. Noch het inningpercentage noch het afdoeningpercentage varieert structureel naar overtreding of regio.

Bovenstaande blijkt uit een eerste inspectie van de inningpercentages met behulp van univariate analyses. Daaruit kunnen echter nog geen conclusies getrokken worden, omdat verschillende effecten met elkaar kunnen samenhangen. In de hoofdstukken 5, 6 en 7 zal op basis van multivariate analyse gekeken moeten worden wat de 'zuivere effecten' zijn wanneer ook wordt gecorrigeerd voor andere verklarende factoren buiten het CJIB, en welke factoren de meeste verklarende waarde blijken te hebben.

3 Betaalgedrag in andere sectoren

In dit hoofdstuk vatten we de ontwikkelingen in betaalgedrag van consumenten bij andersoortige instellingen dan het CJIB kort samen. Het is immers aannemelijk dat, als een veranderde houding ten aanzien van financiële verplichtingen mede de oorzaak is van dalende inningpercentages, wij dit ook terug zien bij andere instellingen. De vergelijking met andere instellingen is gemaakt op basis van een literatuuronderzoek naar het nakomen van financiële verplichtingen door particulieren. Hiernaast is specifiek de aandacht gericht op de Belastingdienst, het Verbond van Verzekeraars, nutsbedrijven zoals energiemaatschappijen, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, het Bureau Krediet Registratie (BKR), incassobureaus en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD). Aanvullend is informatie ingewonnen door middel van enkele telefonische interviews met de betreffende organisaties. We zoeken allereerst naar aanwijzingen voor een veranderde houding ten aanzien van het aangaan en aflossen van financiële verplichtingen. Daarnaast gaan onderzoeken we of bepaalde factoren (zoals leeftijd, geslacht, inkomen, urbanisatiegraad, etc.) van invloed zijn op het betaalgedrag.

3.1 Algemene tendensen in betaalgedrag

Uit het literatuuronderzoek komt het beeld naar voren dat in de afgelopen jaren sprake lijkt te zijn van een verslechterde betaalmoraal, zowel bij consumenten als bij bedrijven. Volgens **Intrum Justitia** (IJ), in Nederland de grootste speler op het gebied van credit management, wordt de verslechterde betaalmoraal veroorzaakt door de economische recessie, de nasleep van de introductie van de euro, het slechte beursklimaat, de toename in het aantal werkzoekenden en de stijging van de schuldproblematiek onder de jeugd. Uit onderzoek van IJ blijkt dat het aantal incassozaken betreffende consumentenvorderingen in 2002 met ruim 50 procent is gestegen ten opzichte van het jaar ervoor. Het wanbetalinggedrag is geconcentreerd in de vier grote steden: eenderde van alle schuldsaneringsbetreffende consumenten die daar wonen.¹⁷ In onze analyses moet daarom onderscheid worden gemaakt tussen de vier grote steden en de rest van Nederland. Overigens blijkt uit het onderzoek van IJ dat de inbaarheid van vorderingen licht is gestegen: het percentage van de consumenten dat echt niet kan betalen stijgt niet. Mensen betalen hun facturen alleen later.¹⁸

Ook bedrijven hebben in toenemende mate te maken met een verslechterd betaalgedrag van consumenten, zoals blijkt uit het volgende bericht op Nu.nl:

¹⁷ CBS Webmagazine, 29 maart 2004.

¹⁸ Bron: Banking Review, oktober 2003.

Slecht betaalgedrag brengt bedrijven in problemen

Nu.nl (6-5-2004)

Nieuwkuijk – Verslechterd betaalgedrag brengt bedrijven steeds meer in liquiditeitsproblemen. Bijna de helft van de Nederlandse ondernemingen klaagt erover dat meer dan 30% van de facturen te laat wordt betaald. Dat blijkt uit onderzoek van Interview-NSS in opdracht van Groep Gerechtsdeurwaarders Nederland (GGN).

Bij een op de vijf bedrijven wordt zelfs meer dan 70% van de rekeningen te laat betaald. Als belangrijke reden voor het late betalen worden financiële problemen bij de debiteur genoemd (36%). Een kwart van de ondervraagden denkt dat de debiteur van tevoren al van plan was om laat te betalen.

Een onderzoek uit 1999 in opdracht van het **Ministerie van Sociale Zaken** toont aan dat probleemschulden meer voorkomen bij huishoudens (m.n. alleenstaanden) met kinderen en bij alleenstaande mannen, in vergelijking met huishoudens met een andere samenstelling.¹⁹ Hoogverdieners kampen minder vaak met probleemschulden dan laagverdieners. Voorts lopen mensen in een huurwoning, en mensen die niet in Nederland geboren zijn meer risico. Net als in het onderzoek van IJ blijkt onder jongeren (onder 25 jaar) het hoogste percentage mensen met een probleemschuld voor te komen. In een artikel in NRC wordt aangegeven dat in toenemende mate schulden worden veroorzaakt door “overconsumptie veelal door drank-, drugs- en gokverslavingen, maar ook steeds meer door luxe schulden. Het zijn jongeren voor wie de duurste merken en goederen nog niet volstaan”²⁰. Recent onderzoek van het NIBUD²¹ komt op soortgelijke bevindingen uit ten aanzien van het hebben van schulden²²: zo blijkt een kwart van de eenoudergezinnen afbetalingen als schuld te hebben en heeft vier op de tien respondenten jonger dan 29 jaar een lening lopen tegen een op de 10 respondenten van boven 65 jaar. Overigens blijkt uit dit onderzoek dat juist alleenstaande vrouwen vaker een schuld hebben dan alleenstaande mannen.

3.2 Specifieke tendensen in betaalgedrag

Uit informatie van de **Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen** (SWEH), o.a. de verstrekker van de Nationale Hypotheek Garantie, blijkt dat het aantal huisbezitters met achterstallige hypotheekbetalingen in het eerste kwartaal van 2004 met 56 procent is gestegen. Ook het aantal gedwongen verkopen met verlies stijgt.²³ De SWEH noemt als oorzaken voor betalingsproblemen en gedwongen verkopen echtscheiding, werkloosheid en wanbetaling. Vervolgonderzoek van IJ waarbij in totaal meer dan 2 miljoen consumentenvorderingen van IJ over de periode 2001 – 2003 zijn

¹⁹ Bron: artikel “Riskante groepen”, NRC Handelsblad, september 1999. Dit artikel gaat in op Janssen, J., A. Kersten en H.J.J.M. Vermeulen (1999), “Problematische schulden: zicht op het onzichtbare”, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Den Haag.

²⁰ Bron: artikel “Manisch depressief van deurwaarders”, NRC Handelsblad, september 1999.

²¹ NIBUD, juni 2004, Financieel gedrag in Nederland.

²² Het gaat hier overigens om schulden als hypotheek, leningen, afbetalingen, en schulden bij particulieren. Beschouwd is het hebben van schulden; er is niet specifiek gekeken naar de deelverzameling van problematische schulden.

²³ Deze informatie is afkomstig uit een ANP-bericht van 6 april 2004.

geanalyseerd, laat verder zien dat leeftijd en geslacht bepalende factoren zijn in het betaalgedrag.²⁴ De grootste groep wanbetalers is te vinden in de leeftijd tussen 15 en 35 jaar. Deze groep neemt bijna 55 procent van de vorderingen voor haar rekening. Voorts blijkt dat op steeds jongere leeftijd wanbetaalgedrag wordt vertoond: het aantal vorderingen op jongeren, jonger dan 15 jaar neemt toe. Onderzoek van het **NIBUD** laat zien dat jongeren op grote schaal geld tekort komen.²⁵

De **Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet** (NVVK), de overkoepelende organisatie van de gemeentelijke kredietbanken, noemt als oorzaken van een problematische schuld o.a. echtscheiding en werkloosheid.²⁶ Ook het feit dat mensen gemakkelijk een lening kunnen afsluiten draagt enigszins bij aan het probleem, aldus de NVVK. De bevindingen van de **Autoriteit Financiële Markten** (AFM) sluiten hierop aan.²⁷ De AFM, toezichthouder op de financiële sector, stelt in haar jaarverslag dat naast jongeren en mensen met een laag inkomen, dertigers het vaakst in problemen komen. Deels gaat het om mensen waarvan het inkomen is gedaald en de lasten hetzelfde zijn gebleven; deels gaat het om mensen die hun uitgavenpatroon niet kunnen aanpassen aan de recessie. Voorts blijken mensen ook te bezwijken voor de verleidingen van de 'snel-geld-aanbieders' en de soepele krediet-faciliteiten van postorderaars.

Energiebedrijven constateren dat klanten hun energierekening vaker dan voorheen te laat betalen. Ze wijten dit aan de economische recessie en de verslechterde betaalmoraal.²⁸ Het aantal afsluitingen neemt echter niet toe.

De **Belastingdienst** heeft ook te maken met een toename in betalingsachterstanden. Het invorderingsbedrag gerelateerd aan de kasopbrengsten stijgt van 2,5 procent in 1998 en 1999, 2,8 procent in 2000 en 2001, naar 3,6 procent in 2002 en 4,2 procent in 2003. Het oninbaar geleden bedrag als percentage van het totale geïnde bedrag is lange tijd constant gebleven: gedurende 1998-2002 ligt het rond de 0,60 procent. In 2003 stijgt ook deze echter tot 0,66 procent.

Het **Bureau Krediet Registratie** registreert het leen- en aflosgedrag van consumenten in Nederland via het Centraal Krediet Informatiesysteem. Hierin worden de betalingsverplichtingen vastgelegd van consumenten die een krediet of kredietfaciliteit op hun naam hebben. Uit het CKI blijkt dat 95 procent van de consumenten zonder problemen de betalingsverplichtingen nakomt; 5 procent heeft moeite met terugbetalen en is genoodzaakt om betaaltermijnen uit te stellen. BKR houdt over het betaalgedrag van de kredieten door consumenten geen statistieken in de tijd bij, en ook worden geen analyses op dit gebied uitgevoerd.

²⁴ Intrum Justitia: Onderzoek (wan)betaalgedrag in Nederland Deel II, 2004.

²⁵ NIBUD, november 2003, Peiling Jongeren en Schulden.

²⁶ Bron: "Leen je suf", www.planet.nl, 27 mei 2004.

²⁷ Bron: www.planet.nl, 28 april 2004; overgenomen uit De Telegraaf en Het Financieele Dagblad.

²⁸ Deze informatie is afkomstig van <http://www.electrabel.nl>.

3.3 Conclusies

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat er in meerdere sectoren sprake lijkt te zijn van een lichte toename van betalingsachterstanden. In de regel betalen consumenten wel, maar later dan voorheen. Het betaalgedrag verschilt tussen bevolkingsgroepen. Tabel 3.1 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 3.1 Overzicht van factoren die samenhang vertonen met het betaalgedrag

Bevinding	Verklarende factor
Profielkenmerken betaalgedrag	
Wanbetaling geconcentreerd in de vier grote steden	urbanisatiegraad
Schuldsaneringen hoger voor de grote gemeenten dan in kleine gemeenten	urbanisatiegraad
Leeftijd en geslacht zijn bepalende factoren in het betaalgedrag:	
* grootste groep wanbetalers is te vinden in de leeftijd tussen 15 en 35 jaar	leeftijd
* vorderingen op jongeren onder de 15 jaar neemt absoluut en relatief toe	leeftijd
* onder 65-plussers stijgt het percentage vorderingen het hardst	leeftijd
* mannen zijn grotere wanbetalers dan vrouwen	geslacht
maar vorderingen op vrouwen nemen toe, vooral bij 65-plussers	leeftijd x geslacht
Relatief veel probleemschulden bij eenoudergezinnen en alleenstaande mannen	huishoudsamenstelling
Hoogverdieners kampen minder vaak met probleemschulden dan laagverdieners	huishoudinkomen
Mensen in een huurwoning hebben relatief vaker probleemschulden	type woning
Mensen niet Nederland geboren hebben relatief vaker probleemschulden	ethniciteit
Meer belastingachterstanden bij lagere economische groei	economische kentallen
Verslechterde betaalmoraal wordt veroorzaakt door:	
* economische recessie	economische kentallen
* de nasleep van de introductie van de euro	
* het slechte beursklimaat	economische kentallen
* de toename in het aantal werkzoekenden	werkgelegenheid
Toename aantal vorderingen op jongeren door hun uitgavenpatroon (veel luxe schulden) en het hoge werkloosheidspercentage binnen deze groep	bezit luxe goederen en jeugdwerkloosheid
Betalingsachterstanden door economische recessie en verslechterde moraal	economische kentallen

4 Onderzoekskader

Om de ontwikkeling van inningpercentages te kunnen doorgronden en te relateren aan de juiste verklarende factoren – en dus niet aan factoren die wel gecorreleerd maar niet causaal zijn²⁹ – is het belangrijk om het ontstaan van sancties en het inningproces goed te begrijpen. Immers, factoren die van invloed zijn op het aantal overtredingen of het aantal sancties dat wordt opgelegd, zoals economische omstandigheden en de beschikbare middelen voor politie en justitie, hebben uiteindelijk ook hun weerslag op de hoogte van het inningpercentage, zonder deze direct te beïnvloeden.

Een voorbeeld kan hier verhelderend werken. Het verklaren van een dalend inningpercentage op grond van een grotere inzet van politie is beter te begrijpen wanneer men inziet dat een grotere inzet van politie kan leiden tot het vaker constateren en sanctioneren van wetsovertredingen waarvan het inningpercentage relatief laag ligt, zoals bijvoorbeeld bij openbaar drugsgebruik. Door het hele proces van overtreding, via constatering en sanctionering naar inning en afdoening te beschrijven, kunnen verklarende factoren worden onderscheiden, die alleen op indirecte wijze het inning- en afdoeningpercentage beïnvloeden.

Daarom wordt in dit hoofdstuk het kader geschetst, waarin zowel actoren als factoren worden geïdentificeerd die in het proces van overtreding tot afdoening van de sanctie een rol spelen. Het doel daarvan is om bij de daadwerkelijke verklaring van inning- en afdoeningpercentages op grond van empirische gegevens de juiste opsplitsingen te maken naar deelproducten (via soorten overtredingen, wetsartikelen, aanleverende instanties, hoogte van sancties, etc.) en om alle relevante verklarende factoren in die analyse mee te nemen. Het is uitdrukkelijk **niet** de bedoeling om alle stappen in het proces van overtreding tot afdoening van een sanctie te modelleren en analyseren, maar wel om alle factoren in dat proces die op indirecte wijze de inning- en afdoeningpercentages beïnvloeden te identificeren.

4.1 Achtergronden bij het inningproces

Om van een overtreding tot een inning en/of afdoening van een sanctie te komen, wordt een zogenaamd ‘inningproces’ doorlopen. We onderscheiden vijf stadia in dit proces:

1. Overtreding
2. Constatering van overtreding
3. Vaststellen van sanctie
4. Uitvoeren van sanctie
5. Betaling van sanctie of toewijzing van beroep

²⁹ Een klassiek voorbeeld van correlatie zonder oorzakelijk verband is het fenomeen dat in gebieden waar veel ooievaars zijn ook veel kinderen worden geboren. Daaruit zou onterecht kunnen worden geconcludeerd dat een groter aantal ooievaars tot meer geboortes leidt. In werkelijkheid zijn ooievaars vooral te vinden in rurale gebieden, waar om redenen van bevolkingsamenstelling ook het aantal geboortes hoger ligt. Er is hier dus sprake van correlatie tussen het aantal ooievaars en het aantal kinderen, maar niet van causaliteit.

Het uiteindelijk gerealiseerde inningpercentage wordt bepaald door een veelheid van factoren in het inningproces. In deze paragraaf wordt dit proces en de verklarende factoren stapsgewijs per stadium beschreven, waarbij we veelvuldig gebruik maken van de beschrijving van dit proces in het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ).³⁰

4.1.1 Overtreding

Het eerste stadium van het proces is de overtreding zelf. In het Prognosemodel Justitiële Ketens worden risicofactoren voor criminaliteit op macroniveau ingedeeld in drie typen: strafrechtelijke-, beleidsmatige- en externe factoren. Bij strafrechtelijke factoren moet gedacht worden aan de kans om betrappt te worden op de overtreding (de pakkans), de kans om voor de overtreding gestraft te worden (de strafkans), de kans om een celstraf te krijgen (de zitkans), de lengte van die celstraf (de strafduur) en de kans om na een overtreding in herhaling te vallen (recidive). Al deze kansen zijn in principe beïnvloedbaar door politie en justitie. De verwachting is dat een hoge pakkans, strafkans, zitkans en strafduur een afschrikwekkend effect zullen hebben. Het CJIB wijst er echter op dat de zitkans ook een directe invloed kan hebben op de betalingsbereidheid van gesanctioneerden. Immers, een cellentekort zal leiden tot een kleinere kans op een vervangende celstraf.

Beleidsmatige factoren bepalen welke gedragingen als ongewenst worden bestempeld. Daarbij kan gedacht worden aan wet- en regelgeving, beleidsmaatregelen en beleidsaanwijzingen, maar ook organisatorische en technische veranderingen. Externe factoren zijn omstandigheden waaronder criminaliteit vaker voorkomt. In het Prognosemodel Justitiële Ketens zijn aan de kenmerken van de belangrijkste criminologische theorieën indicatoren toegekend. In Box 4/1 worden de belangrijkste factoren die van invloed (kunnen) zijn op het begaan van een overtreding opgesomd.

³⁰ Zie Moolenaar e.a. (2004). Prognosemodel Justitieticketen.

Box 4/1 Factoren van invloed op het begaan van een overtreding

Strafrechtelijke factoren:

- Pakkans
- Strafkans
- Zitkans / aantal cellen
- Strafduur
- Recidive

Beleidsmatige factoren:

- Wet- en regelgeving
- Beleidsmaatregelen en beleidsaanwijzingen
- Organisatorische en technische veranderingen

Demografische factoren:

- Bevolkingsdichtheid
- Urbanisatiegraad
- Verhuisbewegingen

Sociaal-economische factoren:

- Aantal ongehuwde jonge mannen
- Aantal gescheiden mensen
- Aantal eenoudergezinnen
- Aantal kinderen betrokken bij echtscheiding
- Aantal allochtonen
- Inkomensniveau
- Inkomensongelijkheid
- Aantal werklozen, arbeidsongeschikten en bijstandstrekkers
- Aantal motorvoertuigen
- Drugsgebruik
- Alcoholmisbruik
- Recidive

Bron: Moolenaar, e.a. (2004).

4.1.2 Constatering overtreding

Een overtreding hoeft niet noodzakelijk te worden geconstateerd. Denk bijvoorbeeld aan snelheids-overtredingen, maar ook economische delicten (fraude) kunnen onopgemerkt blijven. Of een overtreding geconstateerd wordt hangt voornamelijk af van drie belangrijke factoren: het aantal overtredingen dat wordt gemaakt, het soort overtreding dat wordt gemaakt en de inzet van politie en andere gezagshandhavers.

Dat het aantal overtredingen van invloed is op het aantal geconstateerde overtredingen is evident. Bij een gelijke kans op constatering van de overtreding leidt een toename van het aantal overtredingen tot een toename van het aantal constateringen. Maar de *kans* om een overtreding te constateren kan zelf ook toenemen met het aantal overtredingen. Immers, wanneer een overtreding vaker wordt begaan, zal het belang en de aandacht ervoor toenemen. Daarnaast heeft elk type overtreding een eigen kans op constatering.

De kans op constatering hangt verder af van de inzet van politie, andere gezagsdragers en bijbehorende technische middelen. Organisatorische en technische veranderingen kunnen leiden tot een verandering van de kans op constatering. Als voorbeeld van een technische verandering die kan leiden tot een verandering van de kans op constatering, kan de trajectcontrole op snelheids-overtredingen worden genoemd. Omdat de gemiddelde snelheid op een volledig afgelegd traject wordt gemeten, is het remmen voor een flitspaal niet langer afdoende om de constatering van een snelheidsovertreding te ontlopen. De kans op constatering neemt dus toe bij inzet van de nieuwe techniek van trajectcontrole. Zo zijn nog meer voorbeelden te noemen, inclusief een verschuiving van de aandacht naar bepaalde overtredingen of een verschuivende aandacht richting staandehoudingen, teneinde bepaalde quota in prestatiecontracten tussen justitie en politie. De voornaamste factoren die van invloed zijn op de constatering van overtredingen worden samengevat in Box 4/2.

Box 4/2 Factoren van invloed op de constatering van een overtreding

Strafrechterlijke factoren:

- Aantal overtredingen
- Kansen constatering type overtreding

Beleidsmatige factoren:

- Inzet van politie
- Inzet andere gezagsdragers
- Inzet bijbehorende middelen (organisatorisch en technisch)

Bron: Moolenaar, e.a. (2004).

4.1.3 Vaststellen van sanctie

Wanneer een overtreding wordt geconstateerd, kan daarop een sanctie worden vastgesteld. Het vaststellen van een sanctie volgt niet automatisch op een constatering. Er kan bijvoorbeeld ook een waarschuwing worden gegeven. Of een geconstateerde overtreding tot een sanctie leidt en tot welke sanctie, hangt af van het type overtreding, het aantal constateringen en de bezetting van de politiecapaciteit en het justitiële apparaat. Het vergroten van de capaciteit en middelen bij politie en justitie leidt naar verwachting tot een groter aantal sancties. Daarentegen zal een transactie juist eerder plaatsvinden wanneer het justitiële apparaat zwaarder belast is. Immers, een transactie is een financiële schikking die wordt aangeboden met als doel strafvervolgning te voorkomen en zodoende tijd en geld te sparen in het strafproces. Box 4/3 geeft een samenvatting van de factoren die van invloed zijn op het vaststellen van een sanctie.

Box 4/3 Factoren van invloed op het vaststellen van een sanctie

Strafrechterlijke factoren:

- Aantal geconstateerde overtredingen
- Type overtreding

Beleidsmatige factoren:

- Beschikbare middelen voor politie en justitie

Bron: Moolenaar, e.a. (2004).

4.1.4 Uitvoeren van sanctie

Wanneer is vastgesteld welke sanctie wordt opgelegd hoeft de sanctie nog niet noodzakelijk te worden uitgevoerd. Er kan tegen de sanctie immers beroep worden aangetekend dat kan worden toegewezen. Een ander voorbeeld is het niet ten uitvoer brengen van een opgelegde celstraf als gevolg van een cellentekort. Voor de daadwerkelijke uitvoering van een sanctie via het CJIB zijn vier factoren van belang: beroepsmogelijkheden, de capaciteit van het justitieel apparaat, het soort opgelegde sanctie en het bedrijfsproces van het CJIB.

Het bedrijfsproces van het CJIB bepaalt uiteindelijk de wijze waarop de sanctie wordt uitgevoerd, de inzet van dwangmiddelen en de overdracht van de zaak aan derden. Voor transacties geldt dat de inning vanaf maart 2000 volledig in handen is van het CJIB. Het geautomatiseerde systeem voor de afhandeling van transacties was in eerste instantie echter niet stabiel, waardoor er een achterstand ontstond in de afhandeling. Vanaf juni 2002 is het systeem wel stabiel, hebben er dan ook geen grote hersteloperaties in het systeem meer plaatsgevonden en ligt het CJIB op schema met de afhandeling van zaken. Er hebben zich derhalve sindsdien geen grote veranderingen of problemen in de uitvoering van het bedrijfsproces meer voorgedaan. Dat geldt voor geldboetevonnissen en WAHV-beschikkingen al langer. Omdat een groot deel van het bedrijfsproces bij het CJIB is geautomatiseerd, is het aantal bedrijfsfactoren dat op de inning invloed uitoefent uiteindelijk beperkt. Box 4/4 vat de genoemde factoren nog eens samen.

Box 4/4 Factoren van invloed op het uitvoeren van een sanctie

Strafrechterlijke factoren:

- Beroepsmogelijkheden
- Type opgelegde sanctie
- Moment van overdracht
- Overdragende instantie
- Wijze van overdracht
- Bedrijfsproces CJIB (o.a. mate van automatisering, workload)

Beleidsmatige factoren:

- Capaciteit van het justitieel apparaat

Bron: Moolenaar, e.a. (2004).

4.1.5 Betaling van sanctie

Uit onderzoek naar het betaalgedrag in andere sectoren (zie hoofdstuk 3) komt naar voren dat het betaalgedrag wordt beïnvloed door conjuncturele factoren en door persoonskenmerken. Daarnaast is ook de hoogte en het soort boete van belang en hoe en door wie deze wordt opgelegd.

Conjuncturele factoren zijn factoren die samenhangen met de economische ontwikkeling. Wanneer gesanctioneerden hun koopkracht achteruit zien gaan, kan het zijn dat ze ook minder prioriteit leggen bij de betaling van boetes. Daartegenover kan worden gesteld dat juist een *verbeterde* koopkracht gesanctioneerden minder gevoelig maakt voor additionele financiële sancties die gepaard gaan

met het niet of later betalen van een boete. Gunstige economische omstandigheden kunnen er zo toe leiden dat betrokkenen de aan hen opgelegde sanctie eerder proberen te ontlopen. De richting van de invloed van conjuncturele factoren is dus niet op voorhand duidelijk, het belang ervan wel. Conjuncturele invloed kan onder meer worden uitgedrukt in het consumentenvertrouwen, het producentenvertrouwen, de volume van het Bruto Nationaal Product, het aantal faillissementen, de inflatie, het aantal werkzoekenden, jeugdwerkloosheid, het aantal vacatures, de omvang van de werkgelegenheid en de koopkracht voor 65-plussers.

Conjuncturele factoren hebben een verschillende invloed op verschillende mensen. Sommige personen worden sterker in hun koopkracht getroffen dan anderen, afhankelijk van persoonskenmerken als inkomen, gezinssamenstelling en arbeidsmarktstatus (o.a. werkloosheid en arbeidsongeschiktheid). De betaling van een boete hangt dus samen met een aantal persoonskenmerken. Die persoonskenmerken kunnen ook de houding ten opzichte van de sanctie uitdrukken. Het is een indicatie van verschillen in betaalgedrag. Persoonskenmerken die het betaalgedrag kunnen beïnvloeden zijn leeftijd, geslacht, type woning, de huishoudsamenstelling, het huishoudinkomen, het bezit van luxe goederen, de arbeidsmarktpositie van de leden van het huishouden en het geboorteland van leden van het huishouden.

Naast deze persoonskenmerken is het verder nog aannemelijk dat de hoogte van de sanctie van invloed is op de betaling. In het licht van de invloed van conjuncturele omstandigheden en het betaalgedrag mag worden verwacht dat de kans op betaling van een hoge boete kleiner is dan de kans op betaling van een lage boete. Het omgekeerde mag echter ook niet worden uitgesloten. Kleinere boetes vestigen minder de aandacht op zich en de (financiële) consequenties van het niet (onmiddellijk) betalen zijn kleiner. Uit het vervolgonderzoek moet blijken welke richting het uiteindelijke effect opgaat.

Tenslotte wijst het CJIB nog op de invloed van de instantie die de boete oplegt, alsmede de manier waarop de sanctie wordt geformuleerd. Zo wordt bij politie-transacties vermeld wat de gevolgen zijn van het niet betalen van de beschikking. Er volgt dan een hogere boete. Bij OM-transacties gebeurt dat niet. Men kan zich afvragen welke invloed dat verschil heeft op de betalingsbereidheid. Die vraag is relevant omdat er plannen zijn voor een nieuw soort sanctie, de 'strafbeschikking', waarbij het vergeleken met een OM-transactie veel duidelijker is wat de gevolgen zijn van het niet binnen de gestelde termijn nakomen van de betalingsverplichting.

Box 4/5 Factoren van invloed op de betaling van een sanctie

Conjuncturele factoren:

- Consumentenvertrouwen
- Producentenvertrouwen
- Volume Bruto Binnenlands Product (BBP)
- Aantal faillissementen
- Inflatie
- Aantal werkzoekenden
- Omvang jeugdwerkloosheid
- Aantal vacatures
- Werkgelegenheid
- Koopkracht 65-plussers

Persoonskenmerken:

- Leeftijd
- Geslacht
- Type woning
- Huishoudsamenstelling
- Huishoudinkomen
- Bezit van luxe goederen
- Arbeidsmarktpositie leden van het huishouden
- Geboorteland van leden van het huishouden

Strafrechterlijke factoren:

- Hoogte of soort boete

Bron: Moolenaar, e.a. (2004).

4.2 Operationalisering

In deze paragraaf kijken we naar mogelijkheden om inningpercentages te verklaren aan de hand van de potentieel verklarende factoren die we op grond van de bevindingen uit de vorige paragraaf hebben onderscheiden. Om zicht te krijgen op die mogelijkheden dienen we achtereenvolgens drie vragen te beantwoorden.

1. Op welke manier kan de relatie tussen inningpercentages en verklarende factoren op adequate wijze worden beschreven door middel van een model? (paragraaf 4.2.1)
2. In welke mate zijn er gegevens over de verklarende factoren beschikbaar? (paragraaf 4.2.2)
3. In hoeverre zijn deze ook praktisch bruikbaar bij de concrete operationalisering van de onderzoeksvragen? (paragraaf 4.2.3)

4.2.1 Modelleren van betaalgedrag

Hoe verliep het percentage geïnde boetes over de maanden januari 1999 t/m juni 2003, wanneer we alleen kijken naar de daadwerkelijk geregistreerde inningen, daarmee nog niet rekening houdend met

mogelijke samenstellingseffecten? Het antwoord op deze vraag is terug te vinden in hoofdstuk 2. Het betaalgedrag hangt met diverse factoren samen: economische factoren, sociale factoren, juridische factoren, de soort boete etc. De belangrijkste vervolgvraag is of de waargenomen daling van het percentage geïnde boetes vooral te wijten is aan een algemene dalende betaalmoraal, of aan veranderingen in (enkele van) de hierboven genoemde factoren.

In het eerste geval spreken we van **gedragseffecten**, in het laatste geval van **samenstellings-effecten**. Als er bijvoorbeeld meer boetes uitgeschreven worden voor overtredingen waarvan de inning traditioneel lastig is (zie bijvoorbeeld APV in Tabel 2.2), zal het gemiddelde inningpercentage alleen om die reden al dalen, zonder dat er sprake hoeft te zijn van een algemeen geldige verslechterende betaalmoraal. Met behulp van multivariate analyse kunnen we eventuele verschuiving in gedragseffecten door de tijd (op jaarbasis, met correctie voor een seizoenspatroon op maandniveau) scheiden van veranderingen in samenstellingseffecten. In theorie kunnen allerlei verschillende factoren het betaalgedrag van overtreeders beïnvloeden, maar in de praktijk is het niet zinvol om deze allemaal op te nemen in een empirische modelschatting. Dit hangt onder andere af van de precieze vorm van het te schatten model, de beschikbaarheid van gegevens, en van de correlatie tussen factoren onderling (collineariteit).

Vorm van het te schatten model

In principe zouden we het liefst een model schatten waarin direct het door CJIB gedefinieerde inningpercentage als te verklaren variabele is opgenomen. Dit is echter problematisch omdat dan geen individuele informatie meer meegenomen kan worden. De eenheid van analyse verschuift in dit geval van individuele overtredingen naar daggemiddelden. Op deze manier gaat veel informatie verloren die waarschijnlijk tot betere analyses leidt van het gedragseffect bij individuen.

Een tweede mogelijkheid om gedragseffecten te modelleren is het schatten van een duurmodel, waarbij de periode tussen registratie en betaling van de boete de te verklaren variabele is. Een dergelijk model wordt geschat op individueel niveau en heeft daarnaast als groot voordeel dat er ook wanneer een korte periode beschouwd wordt verklarende variabelen in kunnen worden opgenomen die in de tijd variëren. Verder kunnen subtiele verschuivingen in de verdeling van betaalperiodes duidelijker naar voren gebracht worden (bijvoorbeeld als de gemiddelde betaalperiode zou verschuiven van 51 naar 53 weken). Het grote nadeel is echter dat ‘de periode van betaling’ conceptueel een heel ander begrip is dan ‘een inningpercentage’, zodat beantwoording van de onderzoeksvragen wel erg lastig zou worden.

Een compromis menen we gevonden te hebben door het gebruik van een zogenaamd probitmodel,³¹ waarin van elke aparte overtreding de kans wordt geanalyseerd dat zij binnen één jaar betaald wordt. De vraag wordt dan met welke factoren deze kans samenhangt en vooral wat de ontwikkeling van deze kans is door de tijd heen wanneer rekening gehouden wordt met samenstellingseffecten. Koppeling van gegevens is nu in principe mogelijk op meerdere niveaus.

³¹ Zie W.H.Greene (2000), *Econometric Analysis 4th ed.*, pp. 811-837.

Onverklaarde veranderingen door de tijd

Belangrijk in deze analyse zijn de veranderingen in inningpercentages door de tijd voorzover die niet verklaard kunnen worden uit de opgenomen verklarende factoren. Die veranderingen duiden mogelijk op een veranderende betaalmoraal die op zichzelf niet is te meten. Voor de modellering van veranderingen in betaalmoraal door de tijd kunnen verschillende benaderingen worden gebruikt. Ten eerste kan gebruik worden gemaakt van tijddummies. Omdat het aantal overtredingen en de afhandeling seizoensafhankelijk is, bijvoorbeeld door vakanties of het halen van quota voor staandehoudingen door de politie, dienen er zeker ook maanddummies te worden opgenomen in de functie voor inningpercentages. Daarnaast kan de ontwikkelingen over jaren worden vastgesteld door middel van jaardummies. Een afnemende waarde voor de jaardummies laat zien dat er onbekende factoren zijn die zorgen voor een dalend inningpercentage in de tijd. Dit kan duiden op een verslechterde betalingsbereidheid of betaalmoraal. Een tweede manier om die te meten is het opnemen van een tijdtrend. Vanwege het geringe aantal jaren in onze dataset en de vergaande restricties die aan deze methode kleven kiezen we voor het opnemen van jaardummies.

4.2.2 Beschikbaarheid van gegevens

De beschikbaarheid van gegevens is mede afhankelijk van de te kiezen eenheid van analyse. Aangezien we kiezen in paragraaf 5.1 hebben beargumenteerd dat we kiezen voor het verklaren van ‘de kans op betaling binnen een jaar’ van elke overtreding, moeten we gegevens hebben over kenmerken van elke overtreding. Welke categorie overtreding is het, hoeveel bedraagt de boete, maar ook in welke periode is hij begaan, in welke regio, door wat voor een persoon is hij gepleegd (rijk/arm, oud/jong), etc. In eerste instantie lijken mogelijke verklarende factoren op economisch, juridisch en sociaal-maatschappelijk vlak op enigerlei wijze beschikbaar te zijn voor onderzoek, waarbij de koppeling met het inningpercentage kan plaatsvinden naar regio, tijd of op individueel niveau. Niet elke bron levert echter gegevens met voldoende detaillering, zodat uiteindelijk gezocht moet worden naar de meest interessante bronnen. In hoeverre de variabelen daadwerkelijk (tegelijktijd) bruikbaar zijn in een modelschatting bespreken we in paragraaf 4.2.3. In deze paragraaf schetsen we de meest interessante bronnen.

Juridische factoren (beïnvloeding door politie en politiek)

Kerncijfers van de politie, inclusief de beschikbare middelen per regio, kunnen worden gevonden in de politiestatistiek (via www.politie.nl). Volgens het WODC is het echter vrijwel onmogelijk gegevens over de inzet van politie te achterhalen. Via het CBS hebben we de beschikking over de misdaadintensiteit op het detailniveau van politieregio's én jaar. Met behulp van de postcode kunnen aan elke overtreding deze cijfers gekoppeld worden; indien de postcode ontbreekt wordt de gemiddelde misdaadintensiteit van heel Nederland genomen.³² De effecten van het nieuwe veiligheidsprogramma van het Ministerie van Justitie zijn waarschijnlijk nog niet aantoonbaar in de periode t/m juni 2003, maar mogelijke effecten zullen wel besproken worden in de analyse. In

³² Dit is bij grofweg 1 op de 10 overtredingen het geval.

principe komen deze effecten namelijk vooral tevoorschijn als samenstellingseffecten: wanneer immers besloten wordt om vaker te bekeuren voor overtredingen in de openbare ruimte zullen er meer boetes met feitcode E of F geregistreerd worden, en relatief ook meer staandhoudingen. In hoofdstuk 5 wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Economische factoren (economisch gegeven)

Allereerst willen we natuurlijk informatie hebben over de hoogte van de boete. Met behulp van verschillende zoekopdrachten in het systeem van CJIB blijken deze uiteindelijk voor alle overtredingen beschikbaar. Het inkomen van de gesanctioneerde is uiteraard niet direct bekend, maar theoretisch is de inkomenssituatie wel degelijk interessant. Op een indirecte manier zou eventueel met behulp van gegevens van het CBS onderzoek 'Buurt in Beeld 2001' de gemiddelde WOZ-waarde van de woning of het gemiddelde inkomen per inwoner achterhaald kunnen worden, uitgesplitst naar gebieden van viercijferige postcodes. Dit geeft in ieder geval bij benadering een inkomenspositie aan.

Consumentenvertrouwen is in theorie een interessante variabele die aangeeft hoe positief mensen de nabije toekomst inzien. In de praktijk zijn er echter problemen met zo'n variabele die alleen in de tijd varieert. Om een andere tijdsvariërende variabele (zoals de algemene betaalmoraal) goed te verklaren dient een tijdreeks beschikbaar te zijn met voldoende variatie. Consumentenvertrouwen, inflatie, etc. zijn allen min of meer continu dalend gedurende de periode 2000-2003 en daarom is het niet verantwoord om deze in het model op te nemen. Er zijn door ons diverse tests uitgevoerd, maar helaas is dit de conclusie met betrekking tot alle tijdsvariërende economische variabelen.

Sociale factoren (maatschappelijk gegeven)

Sociale factoren op individueel niveau (gezinssamenstelling etc.) zijn alleen beschikbaar indien een koppeling uitgevoerd zou kunnen worden met de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). Dit is echter om meerdere redenen onmogelijk, vooral de privacybescherming rondom deze gegevens maakt ze ongeschikt voor gebruik in ons onderzoek. Het is echter in theorie wel mogelijk om de sociaal-economische status van de wijk (gedefinieerd op het niveau van viercijferige postcodes) te koppelen aan de gesanctioneerden. Op zich is dit overigens al vrij unieke en gedetailleerde informatie: er zijn 3782 verschillende postcodegebieden beschikbaar. Om dit te bereiken hebben we nog wel eerst een vertaling gemaakt van enquêtegegevens die zijn verzameld op *buurtniveau* naar gegevens op *postcodeniveau*; helaas komen deze indelingen niet exact overeen.

Individuele kenmerken (verschillen in gedrag)

De beschikbaarheid van persoonskenmerken via het CJIB, de GBA of OM-data is lastig. Zo beschikt het CJIB over de geboortedatum, het land van herkomst en de postcode van de betrokkene, maar zijn deze gegevens niet altijd consequent ingevuld en zijn dus beperkt bruikbaar voor onderzoeksdoeleinden. Ook de koppeling met de GBA blijkt niet via het CJIB te maken. Hierdoor kunnen we niet beschikken over enkele persoonlijke factoren zoals geslacht, etnische afkomst, huishoudsituatie, etc. Bij Trias is de variabele leeftijd in principe wel bruikbaar wanneer we een aparte variabele 'leeftijd onbekend' opnemen voor een relatief kleine groep. Bij Strabis is dit helaas onmogelijk aangezien hier

bij meer dan de helft van de gevallen geen geboortedatum bekend is.³³ In theorie hoeft dit geen groot probleem te zijn, mits er geen grote verschuiving is opgetreden in de gemiddelde leeftijd van de gesanctioneerden (na correctie voor andere samenstellingsverschillen).

Bij de boetes in Strabis bestaat een gedeelte uit overtredingen die eerder al in het Trias-traject terecht zijn gekomen en van daaruit zijn uitgestroomd. Het is evident dat dit soort zaken meestal zeer moeilijk inbare boetes betreft. Ten eerste is de periode tussen overtreding en poging tot inning veel groter dan wanneer een boete direct in Strabis terecht komt. Ten tweede is een eerdere poging (in Trias) om een vordering te innen ook al niet gelukt. Aangezien alle registraties zowel in Trias als in Strabis zijn voorzien van een parketnummer, kunnen deze zaken in de meeste gevallen aan elkaar gekoppeld worden. Op deze manier kunnen we bij de analyse van de inningpercentages in Strabis dus rekening houden met het feit dat voor bepaalde zaken eerder al in het Trias traject onsuccesvolle pogingen gedaan zijn.

Uiteraard is verder nog meer informatie beschikbaar op het niveau van de individuele overtreding: de soort constatering (staandehouding, register of kenteken), de categorie overtreding (feitcode of wetsartikel) en de aanleverende instantie. Eventuele beperkingen in het gelijktijdig gebruik van *al* deze variabelen bespreken we in de volgende paragraaf.

4.2.3 Praktische bruikbaarheid van gegevens

Correlatie met de soort overtreding

Uit diverse tests blijkt dat de soort overtreding in Trias (ingedeeld naar 8 grove feitcodes) een zeer sterke samenhang vertoont met de aanleverende instantie: een ontbrekende feitcode betekent bijna altijd dat de overtreding door het parket is aangeleverd en alle overtredingen van de RDW vallen in één en dezelfde feitcategorie. Dit blijkt ook uit Tabel 4.1, waarin beide variabelen tegen elkaar zijn uitgezet. Ook hangt de soort overtreding zeer sterk samen met de soort constatering: bijna alle overtredingen die op kenteken zijn uitgeschreven en de registerconstateringen vallen onder één feitcategorie (resp. ‘Snelheid’ en ‘WAM’), in feite zit er alleen variatie in de overtredingen die via staandehouding bekeurd zijn. Deze variabelen zijn niet in een tabel opgenomen, het probleem is echter analoog aan dat in tabel 4.1 omdat ook de aanleverende instantie en de soort constatering sterk gecorreleerd zijn.

³³ Bovendien zijn dit meestal de oudere gevallen, waardoor ook ongewenste correlatie zou optreden tussen de jaardummies en de variabele ‘leeftijd onbekend’.

Tabel 4.1 Soort overtreding en aanleverende instantie

	Parket	Politie	RDW	Overig	Totaal
Verkeer (WAM)	0	94,845	82,238	1	177,084
WvSR (overtreding)	0	94,046	0	59	94,105
Bijz. Wetten	0	107,713	0	113	107,826
APV	0	231,442	0	546	231,988
Kentekenreglement	0	85,058	0	6	85,064
Verkeer(overig)	0	133,359	0	0	133,359
Verkeer (snelheid)	0	461,460	0	2	461,462
Overige zaken	0	131,996	0	1,501	133,497
geen feitcode	525,013	0	0	29,911	554,924
Totaal	525,013	1,339,919	82,238	32,139	1,979,309

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

Hieruit volgt dat het niet verantwoord is om al de bovengenoemde variabelen tegelijkertijd op te nemen in hetzelfde model. Ten eerste wordt er geen informatie meer toegevoegd als behalve de soort overtreding ook de aanleverende instantie of de soort constatering als verklarende factor dient. Ten tweede wordt de schattingsmethode hierdoor ongeldig, in bepaalde gevallen is de collineariteit zo groot dat overtredingen volledig overgespecificeerd worden zodat een modelschatting technisch onmogelijk is. Ten derde kan geen juiste schatting van de effecten per feitcode plaatsvinden omdat sommige effecten opgepikt zullen worden door de collineaire variabelen. Tussen de andere exogene variabelen is nauwelijks significante correlatie. De precieze onderlinge correlatiecoëfficiënten zijn terug te vinden in de methodische bijlagen II (voor Trias) en VI (voor Strabis).

Correlatie tussen tijdvariërende variabelen

Een tweede probleem dat bij de operationalisatie ontstaat speelt bij de door de tijdvariërende variabelen, zoals bijvoorbeeld het consumentenvertrouwen. Bij een analyse van trends door de tijd met behulp van verklarende variabelen en een tijdtrend, zullen door de tijd verschuivende verklarende variabelen (consumentenvertrouwen) vaak een grote correlatie vertonen met de tijdtrend-variabelen (betaalgedrag, inningpercentage). Als zulk een correlatie op ondubbelzinnige theoretische causaliteit gebaseerd is hoeft dit geen probleem te zijn, al blijft de juiste interpretatie afhankelijk van de mate van variatie van de verklarende en de te verklaren reeks, en van de daadwerkelijke sterkte van het veronderstelde causale verband.

Belangrijk nadeel van de periode waar het onderzoek zich op richt (1999 tot en met 2003) is echter dat er gedurende de gehele periode sprake was van een dalende conjunctuur. In de conjunctuurvariabelen zit dus technisch gezien te weinig variatie. Dat houdt in dat het vooralsnog niet mogelijk is om de effecten van een constant dalende conjunctuur te scheiden van een eventuele algemene verslechtering in het betaalgedrag.

Natuurlijke personen

Tot slot moeten we onszelf nog één beperking opleggen, en dat is de restrictie van de onderzoekspopulatie tot alleen natuurlijke personen. Rechtspersonen kunnen wel degelijk overtredingen begaan, maar vallen hier om verschillende redenen buiten het onderzoekskader. Zo zijn we op zoek naar mogelijke trends in het algemene betaalgedrag van personen. Wanneer we ook rechtspersonen in de analyses zouden meenemen zouden dit soort trends onzuiverder gemeten worden. Uit tussentijds onderzoek is gebleken dat rechtspersonen beter blijken te betalen dan natuurlijke personen, hun betaalgedrag is duidelijk afwijkend. Maar tegelijkertijd is de omvang van deze groep in zowel Trias als Strabis zeer klein (zie hoofdstuk 2) zodat het voor de verklaring van de dalende inningpercentages in beide gevallen geen methodologisch probleem is om alleen naar natuurlijke personen te kijken. Een ander belangrijk probleem is dat het wel een methodologisch probleem zou zijn om het betaalgedrag van rechtspersonen te verklaren op basis van hun ‘sociaal-economische status’ of ‘huishoudinkomen’. Waarbij het praktische probleem komt dat rechtspersonen relatief vaak in industriegebieden gevestigd zijn waardoor de koppeling van dit soort gegevens, ook wanneer het theoretisch juist zou zijn, praktisch onmogelijk is.

4.3 Conclusies

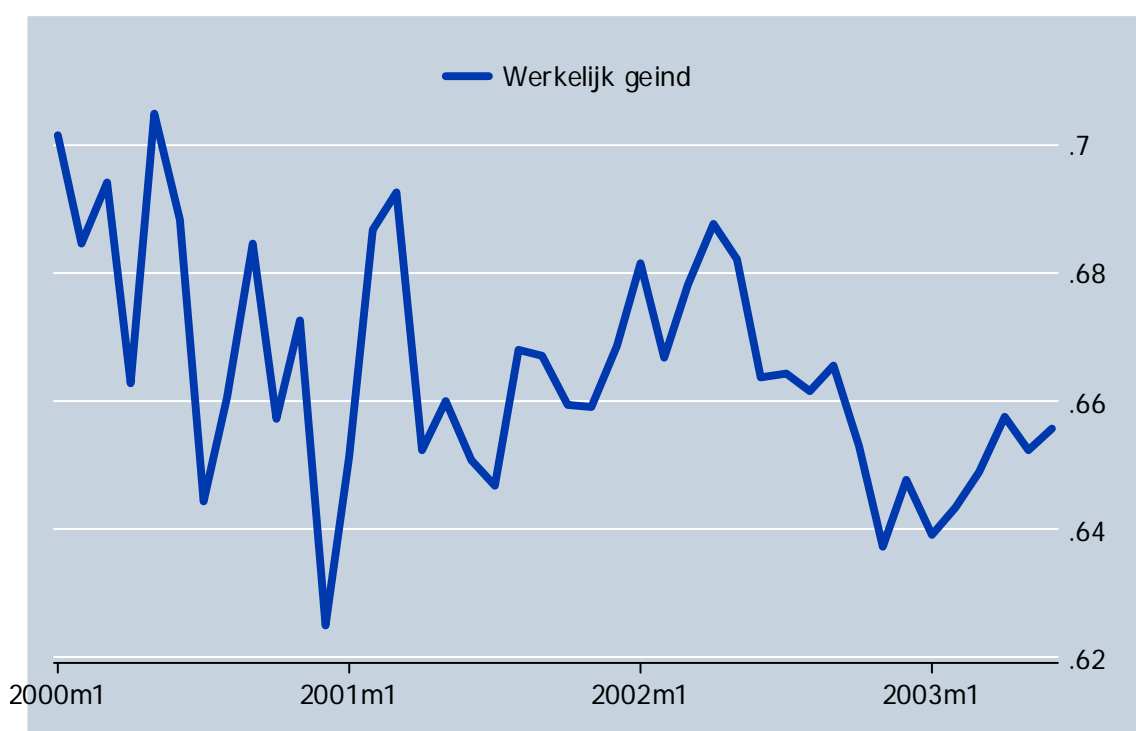
Om gedragseffecten te kunnen scheiden van samenstellingseffecten kiezen we voor een probitmodel op individueel niveau, met als te verklaren variabele de kans op betaling binnen één jaar van een transactie of boete. Als verklarende factoren nemen we juridische, economische, sociale en individuele kenmerken mee in de schattingen. Maanddummies corrigeren voor mogelijke seizoenseffecten. Het ‘gezuiverde’ jaareffect lezen we af met behulp van jaardummies. Bij de specificatie dient op enkele punten rekening gehouden te worden met de onderlinge correlatie tussen exogene factoren: soort overtreding en aanleverende instantie worden om die reden niet gelijktijdig in het model opgenomen. Ook conjunctuurvariabelen (zoals consumentenvertrouwen) bezitten in de onderzochte periode helaas te weinig variatie (en daarmee te veel correlatie met de tijdsvariabele) om aan het model een verantwoorde bijdrage te kunnen leveren. Wel is het mogelijk om enkele exogene variabelen toe te voegen door middel van koppeling van CBS-buurtgegevens op postcodeniveau, en politiegegevens op regioniveau. De strafzaken in Strabis kunnen gekoppeld worden met Trias-zaken, zodat (directe) exogene instroom gescheiden kan worden van instroom via Trias.

Tenslotte wijst het CJIB nog op de invloed van de instantie die de boete oplegt, alsmede de manier waarop de sanctie wordt geformuleerd. Zo wordt bij politie-transactie vermeld wat de gevolgen zijn van het niet betalen van de beschikking: er volgt dan een hogere boete. Bij OM-transactie gebeurt dat niet. Men kan zich afvragen welke invloed dat verschil heeft op de betalingsbereidheid.

5 Trias

In hoofdstuk 2 hebben we het verloop van het inningpercentage op macroniveau weergegeven volgens de definitie van het CJIB (90-daags voortschrijdend gemiddelde). Vanwege analytische beperkingen hieraan, en omdat we vooral geïnteresseerd zijn in betaalgedrag van individuen, analyseren we in dit hoofdstuk de inningpercentages verder op microniveau. Het verloop van het percentage binnen een jaar geïnde boetes over de maanden januari 2000 t/m juni 2003 staat weergegeven in Figuur 5-1.³⁴

Figuur 5-1 Geïnde boetes naar maand van overtreding (natuurlijke personen, fractie van totaal)

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

In Figuur 5-2 kijken we naar de daadwerkelijk geregistreerde inningen, zonder rekening te houden met mogelijke samenstellingseffecten. Uiteraard zien we hetzelfde patroon als in hoofdstuk 2: een overwegend dalende trend, en seizoenfluctuaties.

Vervolgens bekijken we het betaalgedrag van de overtreders meer in detail. Het betaalgedrag hangt met diverse factoren samen: strafrechtelijke factoren, economische factoren, individuele kenmerken, sociale factoren, de soort boete, etc. De belangrijkste vraag is of de waargenomen daling van het

³⁴ Het betreft hier gemiddelden voor elke maand apart: 'hoeveel procent van de bij het CJIB binnengekomen boetes zijn binnen 365 dagen betaald'. Voor een correcte vergelijking met latere resultaten uit modelschattingen presenteren we hier de percentages die gelden voor natuurlijke personen. Rechtspersonen hebben duidelijk een afwijkend betalingsgedrag, maar vormen tegelijkertijd slechts een te verwaarlozen fractie van alle overtreders.

percentage geïnde boetes te wijten is aan een dalende betaalmoraal, of aan veranderingen in hierboven genoemde verklarende factoren. In het eerste geval spreken we van **gedragseffecten**, in het laatste geval van **samenstellingseffecten**. Als er bijvoorbeeld meer boetes uitgeschreven worden voor overtredingen waarvan de inning traditioneel lastig is zal het gemiddelde inningpercentage alleen om die reden al dalen, zonder dat er sprake hoeft te zijn van een algemeen geldende verslechterende betaalmoraal.

Uiteraard kunnen ook beide effecten tegelijkertijd optreden, in dat geval vinden we zowel samenstellingseffecten als een door de jaren heen dalende betaaltrend. Met behulp van multivariate analyse kunnen we eventuele verandering in betaalmoraal door de tijd (op jaarbasis, met correctie voor een seizoenspatroon op maandniveau) scheiden van veranderingen in samenstellingseffecten.

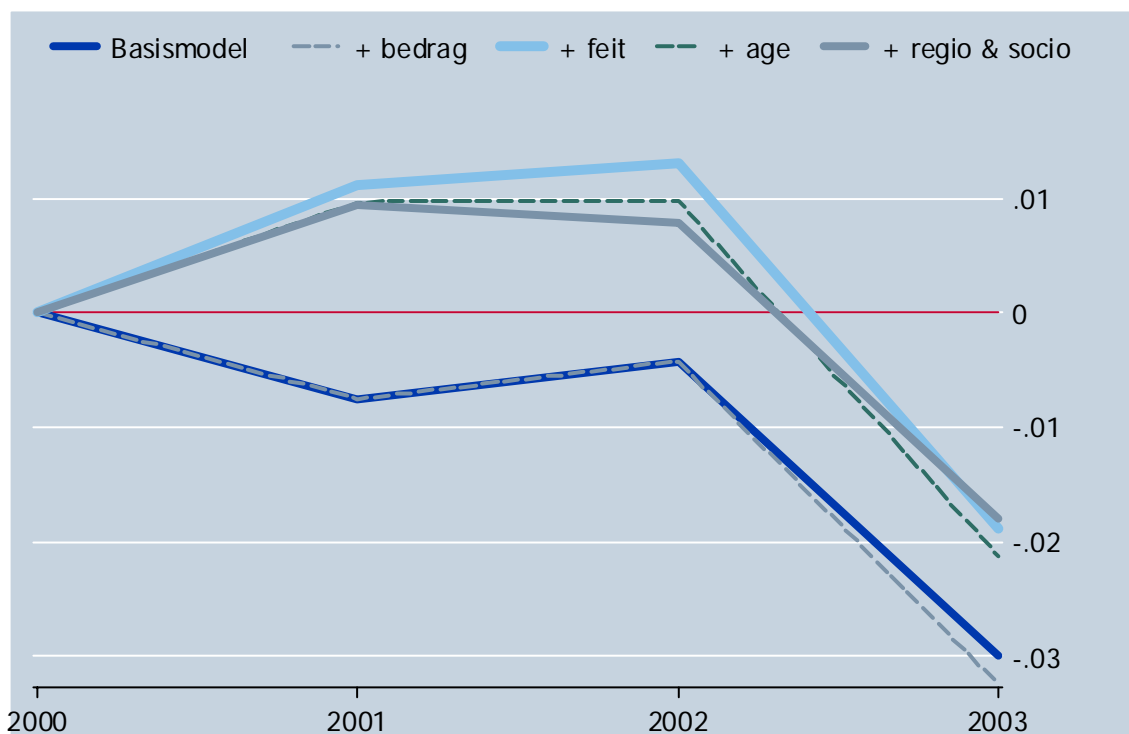
5.1 Jaartrend en verklarende factoren

Ter vergelijking met de macroanalyse in hoofdstuk 2 schatten we eerst een basismodel waarin we nog niet corrigeren voor mogelijke samenstellingseffecten. Het enige verschil met Figuur 5-1 is dat we de tijdreeks splitsen in een seizoensfluctuatie en een jaarlijkse verandering van het betaalgedrag.³⁵ Vervolgens zullen we in vier stappen steeds enkele factoren toevoegen en bekijken wat de invloed hiervan is op het jaarpatroon. Het jaarpatroon dat uiteindelijk resteert (dus nadat strafrechtelijke, economische, sociale en individuele factoren in het model zijn opgenomen) kan beschouwd worden als de verschuiving in het betaalgedrag na correctie voor samenstellingseffecten.

De resultaten zijn grafisch weergegeven in Figuur 5-2 en Tabel 5.1. Het basismodel wordt aangeduid door de dikke blauwe lijn. Wanneer we het jaar 2000 als referentie nemen, blijkt dat in het jaar 2001 het aantal binnen één jaar geïnde boetes 0.8%-punt lager lag. In 2002 was sprake van een lichte verbetering, namelijk slechts 0.4%-punt lager dan in 2000. In het laatste jaar zien we alsnog een flinke achteruitgang; van de boetes die in dat jaar zijn uitgeschreven werd 3.0%-punt minder binnen een jaar geïnd dan van de boetes uit 2000.

³⁵ Ondanks dat we het jaar 2003 niet volledig waarnemen, kunnen we dankzij deze methode toch vergelijkbare uitspraken doen over jaren 2000-2003.

Figuur 5-2 Verandering in fractie geïnde boetes, na correctie voor diverse verklarende factoren

Bron: SEO (2005).

De vraag is natuurlijk in hoeverre deze duidelijke daling is toe te schrijven aan bijvoorbeeld een verandering in de hoogte van de vorderingen. Zijn er bijvoorbeeld meer hoge vorderingen uitgeschreven, en is daardoor de inning minder geworden? De jaareffecten na correctie voor verschillen in de hoogte van de boetes zijn weergegeven door de lichtgroene stippellijn (zie ook tweede kolom van Tabel 5.1). De effecten blijken minimaal, er is nauwelijks verschil met het basismodel. De vorderingen waren in 2003 gemiddeld iets lager dan daarvoor, waardoor de correctie op het inningpercentage voor dit jaar zelfs licht negatief uitvalt.

Anders wordt het wanneer we mede gaan corrigeren voor verschuivingen in de soorten overtredingen die beboet worden. Zo zagen we bijvoorbeeld al in Figuur 2-3 en Tabel 2.1 dat er de laatste jaren steeds meer transacties uitgeschreven worden in het kader van de WAM en van Algemeen Plaatselijke Verordeningen (APV's), waarvan het inningpercentage traditioneel laag ligt. In Model 2 is voor dit soort samenstellingseffecten gecorrigeerd, waarna blijkt dat de gecorrigeerde jaareffecten ineens anders uitpakken. Het blijkt nu dat de gecorrigeerde inningpercentages in 2001 en 2002 juist *hoger* zijn dan in 2000 en dat ze in 2003 'slechts' 1.9%-punt lager liggen, tegen meer dan 3%-punten in het basismodel. Het lijkt er dus op dat een belangrijk deel van de daling van inningpercentages moet worden toegeschreven aan samenstellingseffecten van de categorieën overtredingen.

Tabel 5.1 Betaalgedrag na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 2000)

	Basismodel	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
2000	<i>ref</i>	<i>ref</i>	<i>ref</i>	<i>ref</i>	<i>ref</i>
2001	-0.8%	-0.8%	1.1%	1.0%	0.9%
2002	-0.4%	-0.4%	1.3%	1.0%	0.8%
2003	-3.0%	-3.2%	-1.9%	-2.1%	-1.8%
Seizoenscorrectie (per maand)	***	***	***	***	***
Hoogte vordering		***	***	***	***
Categorie overtreding			***	***	***
Leeftijd				***	***
Regiofactoren (misdaadintensiteit)					***
Inkomen					***
Sociale status					***
# waarnemingen	1,281,234	1,281,234	1,281,234	1,281,234	1,222,732

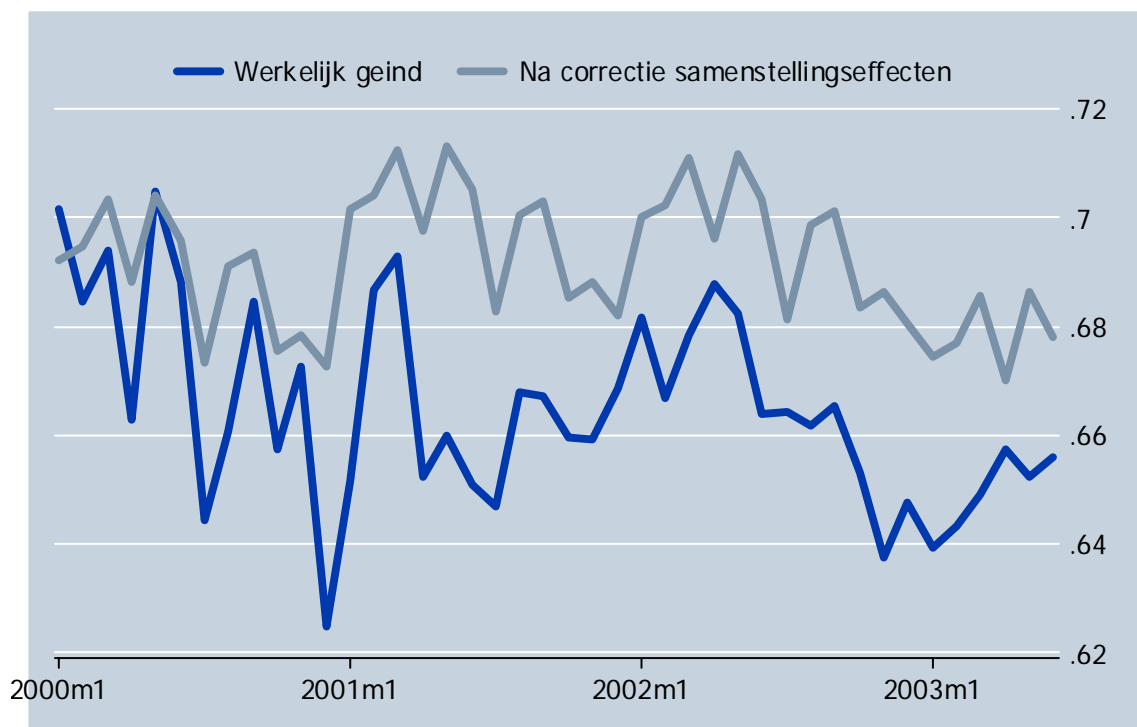
Bron: SEO (2005).

Het blijkt dat er ook een relatie is tussen betaalgedrag van personen en hun leeftijd.³⁶ Jongeren betalen vaker binnen één jaar dan hun ouders, maar *hun* ouders betalen nog weer vaker. Deze relatie is toegevoegd in Model 3, de effecten zijn in verhouding tot de vorige uitbreiding van het model (Model 2) bescheiden. Tot slot zijn in Model 4 allerlei andere theoretisch interessante toevoegingen gedaan aan het model. Dit betreft zowel juridische als economische- en sociale factoren. Het effect van al deze factoren op de verklaring van de verandering in inningpercentages blijkt echter beperkt te blijven tot (enkele) tienden van procentpunten.

Concluderend kunnen we stellen dat een veranderde samenstelling in de soorten overtredingen de grootste verklaring geeft voor veranderingen in inningpercentages sinds 2000. Indien we hiervoor corrigeren is het betaalgedrag van de overtredders in 2001 en 2002 juist beter dan in 2000. Als er al sprake is van een algemene dalende betaalmoraal (zoals uit hoofdstuk 3 enigszins naar voren komt) dan kan dat alleen gelden vanaf 2002. De gecorrigeerde seizoens- & jaareffecten van Model 4 combineren we tot slot tot één tijdreeks en vergelijken die in onderstaande grafiek met de werkelijk waargenomen reeks (zoals eerder weergegeven aan het begin van dit hoofdstuk).

³⁶ Gezien de korte periode die we bekijken kan dit waarschijnlijk gezien worden als een cohort-effect.

Figuur 5-3 Geïnde boetes, waargenomen en gecorrigeerde reeks (natuurlijke personen, fractie van het totaal)

Bron: SEO (2005).

5.2 Soort overtreding nader beschouwd

Uit de vorige paragraaf blijkt dat de waargenomen daling van het totale inningpercentage van Trias t/m 2002 bijna geheel verklaard kan worden door één factor: een verschuiving in de soort overtredingen waarvoor transacties uitgereikt worden. In hoofdstuk 2 wordt, op basis van univariate gegevens gesuggereerd dat de daling van het totale inningpercentage in belangrijke mate voortkomt uit de stijging van het aantal WAM- & APV-transacties en de daling van de inningpercentages van transacties in kader van APV en Bijzondere Wetten. In deze subparagraaf zoomen we op deze onderwerpen nog iets verder in om te kijken in hoeverre de suggesties gerechtvaardigd blijken wanneer middels multivariate analyse alle mogelijke factoren tegelijkertijd bekeken worden. Eerst kijken we naar de verandering in inningpercentages na correctie voor andere factoren. Vervolgens kijken we naar de invloed die veranderingen in de relatieve aandelen van de verschillende soorten overtredingen op het algemene inningpercentage.

De meeste Trias-feiten betreffen staandhoudingen, aangeleverd door de politie. De zaken zonder feitcode zijn door het parket aangeleverd; verkeer (snelheid) is voornamelijk op kenteken geconstateerd. Die laatste betreft o.a. de grotere boetes voor meer dan 30 km te hard rijden. De slecht betalende WAM-overtredingen komen tegenwoordig ook via de RDW bij het CJIB terecht. Kentekenreglement betreft het autorijden zonder rijbewijs. In Tabel 5.2 en Figuur 5-4 staan de

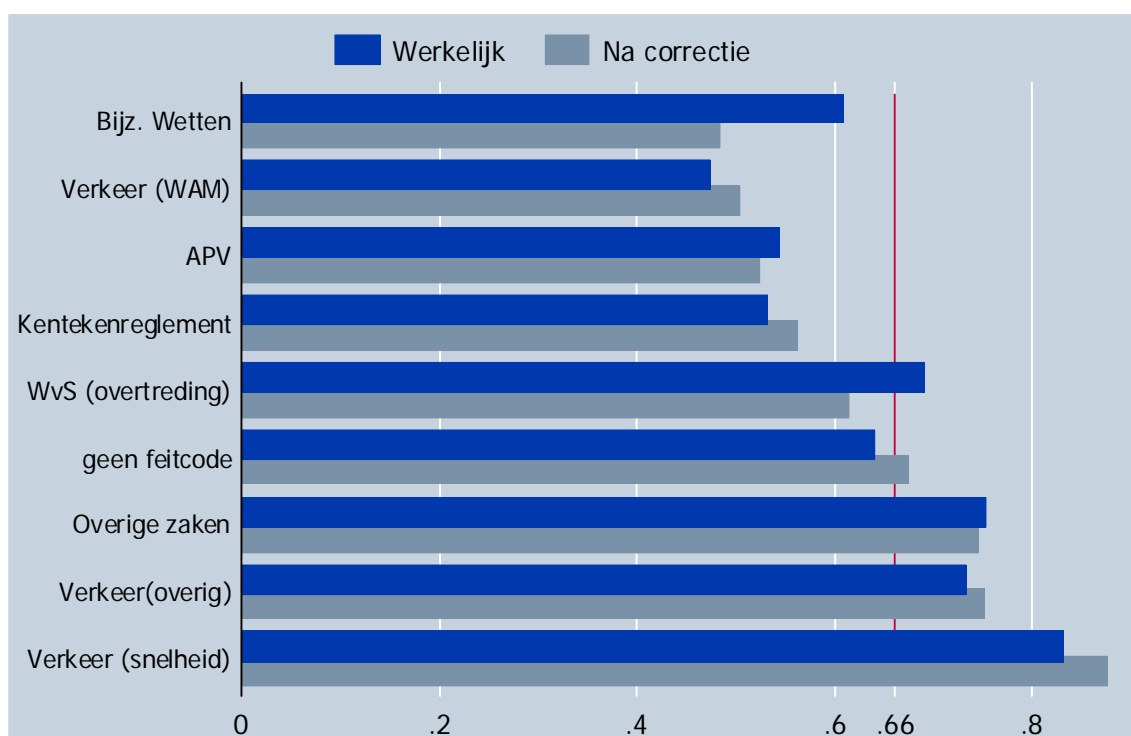
gemiddelde inningpercentages per feitcategorie overzichtelijk op een rijtje.³⁷ Het meest opvallende feit is dat de inning van transacties voor Bijzondere Wetten na correctie voor samenstellingseffecten (op basis van Model 4 uit de vorige paragraaf) een flink stuk lager uitvalt. In de praktijk komt dit omdat de boetes in deze categorie uit een relatief klein bedrag bestaan. Aangezien kleine bedragen over het algemeen makkelijker geïnd kunnen worden,³⁸ zouden *ceteris paribus* transacties van Bijzondere Wetten juist een bovengemiddeld inningpercentage moeten hebben.

Tabel 5.2 Inningpercentage per feitcategorie (natuurlijke personen)

	Waargenomen	Na correctie
Bijzondere Wetten ('E-feiten')	61%	48%
Verkeer (WAM)	47%	50%
APV ('F-feiten')	54%	52%
Kentekenreglement	53%	56%
WvSR (overtreding)	69%	61%
geen feitcode (parketzaken)	64%	67%
Overige zaken	75%	74%
Verkeer (overig)	73%	75%
Verkeer (snelheid)	83%	87%
Totaal	66%	

Bron: SEO (2005).

Figuur 5-4 Inningpercentage per feitcategorie (natuurlijke personen)

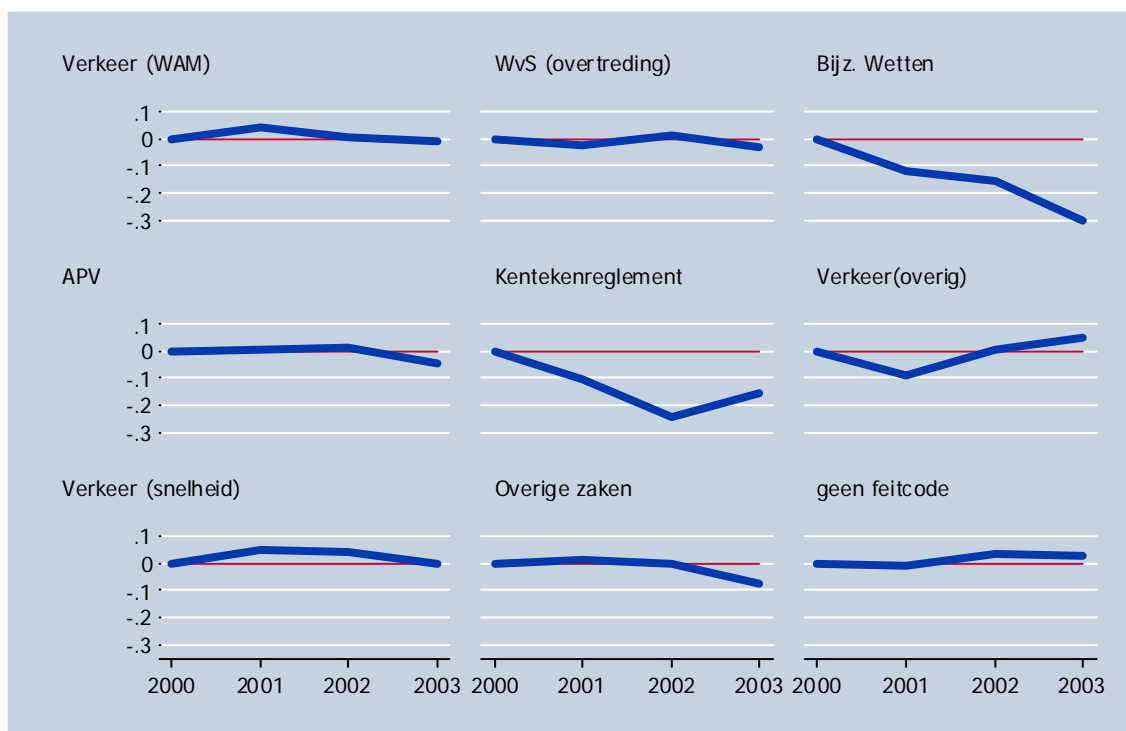
Bron: SEO (2005).

³⁷ Voor de vergelijkbaarheid betreft het hier wederom alleen natuurlijke personen.

³⁸ De coëfficiënt van 'Inbedrag' in bijlage I is namelijk negatief.

Uit figuur 5-4 blijkt dat (ook na correctie voor o.a. de hoogte van de boete) Bijzondere Wetten, WAM en APV-boetes ondergemiddeld geïnd worden. De stijging van hun aandeel leidt in onze modelschatting dus tot een daling van het algemene inningpercentage. In onderstaande figuur zijn nogmaals gecorrigeerde inningpercentages per categorie weergegeven, maar nu (overeenkomstig Figuur 5-2) hun ontwikkeling door de tijd.³⁹

Figuur 5-5 Verandering in fractie geïnde boetes per feiticategorie, na correctie voor diverse verklarende factoren

Hieruit valt af te lezen dat de (in hoofdstuk 2 geconstateerde) daling van inning van APV-feiten ‘verdwijnt’ na correctie voor factoren als leeftijd, hoogte van de boete en sociaal-economische factoren. Alleen bij Bijzondere Wetten en Kentekenreglement is sprake van een autonome daling over de beschouwde periode. Hoe deze daling veroorzaakt wordt is met de gegevens beschikbaar voor dit onderzoek niet eenduidig aan te geven. Wel is het zo dat de categorie Bijzondere Wetten zelf ook weer is onder te verdelen in zeven verschillende subgroepen.⁴⁰ Wanneer we dan nogmaals een modelschatting doen, waarin we deze subgroepen ook meenemen, blijkt dat meer dan de helft van de daling van het inningpercentage van de categorie Bijzondere Wetten verklaard wordt door samenstellingsverschillen van de zeven subcategorieën binnen deze categorie (zie voor de exacte gegevens Bijlage IV). De rest van de daling blijft onverklaard op basis van de beschikbare gegevens.

³⁹ Analoog aan de modelschatting in paragraaf 5.1, dus op basis van jaardummies, volgens model 4. Zie voor de schattingsresultaten Bijlage III. Merk op dat het hier om 9 verschillende subpopulaties gaat: de analyse is telkens toegepast op de overtredingen uit één categorie. De grafiek geeft dus voor elke categorie de ontwikkeling weer t.o.v. het gemiddelde van die categorie in 2000.

⁴⁰ Wij onderscheiden de volgende subgroepen van feiticategorieën: Zwartrijden, WPV vervoerder, WPV ordeverstoring, WAHV valse opgave, Visserij, Vreemdelingenwet, Goederenvervoer.

5.2.1 WAM: Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen

De stijging in WAM-transacties hangt samen met het feit dat sinds halverwege 2001 ook de RDW deze overtredingen bij het CJIB aanbiedt. De daling van het inningpercentage hangt hier eveneens mee samen: de RDW-overtredingen worden via het register geconstateerd, de rest via staandehouding. Uit Tabel 5.3 blijkt dat de eerste categorie gemiddeld slechter betaald wordt dan de tweede. De verklaring voor dat feit valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek, maar het is in ieder geval duidelijk dat hier sprake is van een belangrijk samenstellingseffect.

Tabel 5.3 Inningpercentage WAM, naar aanleverende instantie

	2000	2001	2002	2003
RDW	-	46,1 %	42,1%	39,9%
Politie	49,8%	50,9%	50,6%	51,4%

Bron: SEO (2005).

5.2.2 Bijzondere wetten en Algemeen Plaatselijke Verordeningen

Het beleid van de Nederlandse regering is recentelijk, sinds het tweede kabinet Balkenende, meer gefocust op het handhaven van de openbare orde.⁴¹

Convenant Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003-2006

De politie gaat meer nadruk leggen op het consequent handhaven van regels en gaat de burgers actiever aanspreken op overtreding daarvan. De burger moet zien en ervaren dat regels – met name met betrekking tot vormen van overlast en verstoring van de openbare orde die te typeren zijn als ‘kleine ergernissen’ – consequent worden gehandhaafd.

Toelichting op de resultaatafspraken politie, Hoofddoelstelling Veiligheidsprogramma artikel 3, sub f.

Met de politie zijn afspraken gemaakt om vooral overtredingen in het openbare domein vaker te bekeuren, hiervoor zijn zelfs concrete prestatiecontracten afgesproken.⁴² Logischerwijs zal hierdoor vooral het aantal bekeuringen in de categorieën Bijzondere Wetten en APV toenemen (de zogenaamde E- en F-feiten). De effecten hiervan zullen echter nauwelijks terug te vinden zijn in onze analyse, aangezien wij slechts over inningpercentages t/m juni 2003 beschikken.

Uit Figuur 2-3 bleek reeds dat het inningpercentage van de zogenaamde E- en F-feiten anno 2003 veel lager ligt dan gemiddeld. Dat betekent dat wanneer het aandeel van deze categorieën toeneemt, het totale inningpercentage automatisch zal dalen. Dat is echter niet gevolg van een daling in de betaalmoraal, maar een logisch gevolg van reeds bestaande verschillen in betaaldedrag. Hoe deze verschillen in het verleden ontstaan zijn, is in het onderhavig onderzoek niet geanalyseerd, maar dat

⁴¹ Zie bijvoorbeeld ‘Naar een veiliger samenwerking’, Ministerie van Justitie & Ministerie van BZK, oktober 2002. Ook bekend als het ‘Veiligheidsprogramma’, zie www.veiligheidsprogramma.nl.

⁴² In 2006 moeten er circa 15% meer bekeuringen uitgeschreven zijn. Zie ‘Convenant Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003-2006’.

het toegenomen belang van slecht innende feitcategorieën een belangrijke verklaring is bleek eerder in dit hoofdstuk al.

Verschuivingen in relatieve omvang en hun invloed op het totale inningpercentage

De onderzoeksvragen in hoofdstuk 1 zijn gericht op de verklaring van veranderingen in het totale inningpercentage. Het is daarom interessant om binnen de slecht betalende categorieën nog iets gedetailleerder te kijken naar *welke* overtredingen nu relatief slecht betaald worden. Leidt een stringenter aanpak van wildplassen tot een daling of een stijging van het totale inningpercentage? Heeft het uit oogpunt van betaalgedrag invloed als vaker junks bekeurd worden (zie kader op deze pagina)? Voor een correcte vergelijking beperken we ons hier tot alle staandhoudingen, aangezien E/F-feiten altijd per definitie staandhoudingen zijn. Het aantal staandhoudingen is 80% van het totaal aantal overtredingen in ons bestand.

Dominee Visser: stop bekeuren van zwaksten

Metro, 10-9-2004

Ongeveer honderd mensen van de Pauluskerk en Junkiebond hebben gistermiddag geprotesteerd tegen het veiligheidsbeleid in Rotterdam.

Dominee Visser verwijt politie en justitie dat ze zich storten op de zwaksten in de stad en die bedelven onder bekeuringen. "Mensen die geen huis hebben en ergens op een bankje zitten, worden bekeurd omdat ze voor overlast zorgen. Als ze in groepjes praten of zitten, is het een samenscholing en ook dan wordt bekeurd", aldus Visser. "Waar is de politie als de sterke boys de zwakken lopen te rippen. De goeden lijden onder de kwaden", aldus Nora Storm van de Junkiebond. Het protest ging ook richting wethouder Van den Anker (Veiligheid en Zorg). Zij gaf eerder deze week aan dat er wat haar betreft in een nieuwe Pauluskerk geen opvang meer komt. Licht het Anker, was de boodschap op een spandoek. De demonstranten droegen verder onder meer een schilderij mee van een politiebond die een hoop bonnen uitpoept. Volgens Visser beeldt de schildering het ongenoegen precies uit. Hij kreeg bijval van zijn toehoorders die ook nog de nodige bonnen verscheurden en achterlieten op de trappen van het stadhuis aan de Coolsingel. Visser en Storm van de Junkiebond boden een petitie aan aan korpschef A. Meijboom. Ze vroegen hem daarin het beleid te herzien. Meijboom zegde toe dat hij de petitie zal bespreken in de drieboek bestaande uit politie, justitie en burgemeester Opstelten. Hij maakte de demonstranten duidelijk dat de politie vooral bekeuringen uitdeelt om de stad veiliger te maken.

Voor de E- en F-feiten hebben we een meer gedetailleerde indeling gemaakt. Transacties in het kader van wildplassen, prostitutie en vechten in de openbare ruimte worden echter *nóóit* binnen een jaar geïnd; om die reden kunnen ze ook niet meegenomen worden in de analysemodellen. In omvang zijn deze categorieën echter zo onbelangrijk dat ze weinig verklarende waarde hebben.

Belangrijker zijn de andere overtredingen in de openbare ruimte zoals rondhangen, alcohol nuttigen, overlast veroorzaken en drugs gebruiken of verhandelen. Dit zijn allemaal overtredingen die relatief slecht betaald worden; drugsgerelateerde overtredingen werden tot nu toe in minder dan 10% van de gevallen binnen een jaar geïnd. Dit is af te lezen uit Tabel 5.4, waarin de zeven qua omvang belangrijkste Bijzondere Wetten- & APV-feiten zijn opgenomen. In het linkergedeelte van de tabel staat de ontwikkeling van het (ongecorrigeerde) inningpercentage in de laatste drieënehalf jaar, in het rechtergedeelte staat het relatieve belang van de feitcategorieën (als % van alle staandhoudingen, inclusief de andere feitcategorieën en de zaken zonder feitcode). De zeven subcategorieën vertegenwoordigen 19% van alle staandhoudingen in 2003, oftewel ruim 16% van overtredingen. Alle sub-

categorieën in de tabel blijken in 2003 relatief vaker bekeurd te zijn dan in 2000; wildplassen (F185: “natuurlijke behoefte doen buiten daarvoor bestemde plaatsen”) vormt zelfs 5,2% van alle transacties door staandehouding.

Tabel 5.4 Inningpercentage en aandeel in totale aantal staandehoudingen

	Inning- percentage gemiddeld	Omvang (kolom-%)			
		2000	2000	2002	2003
Openbaar overlast	50%	0.6%	0.9%	1.2%	1.2%
Vreemdelingenwet	55%	0.8%	1.5%	1.8%	1.8%
Openbaar rondhangen	37%	1.1%	2.0%	2.2%	2.2%
Drugs	9%	1.2%	2.5%	2.1%	2.2%
Openbaar alcohol	48%	1.5%	2.2%	2.7%	2.6%
WPV ordeverstoring	37%	0.3%	0.9%	1.0%	2.6%
Behoeftedoen	78%	3.8%	5.9%	5.0%	5.2%
<i>Niet E/F-feiten</i>	<i>66%</i>	<i>86.7%</i>	<i>79.2%</i>	<i>78.9%</i>	<i>77.2%</i>

Bron: SEO (2005).

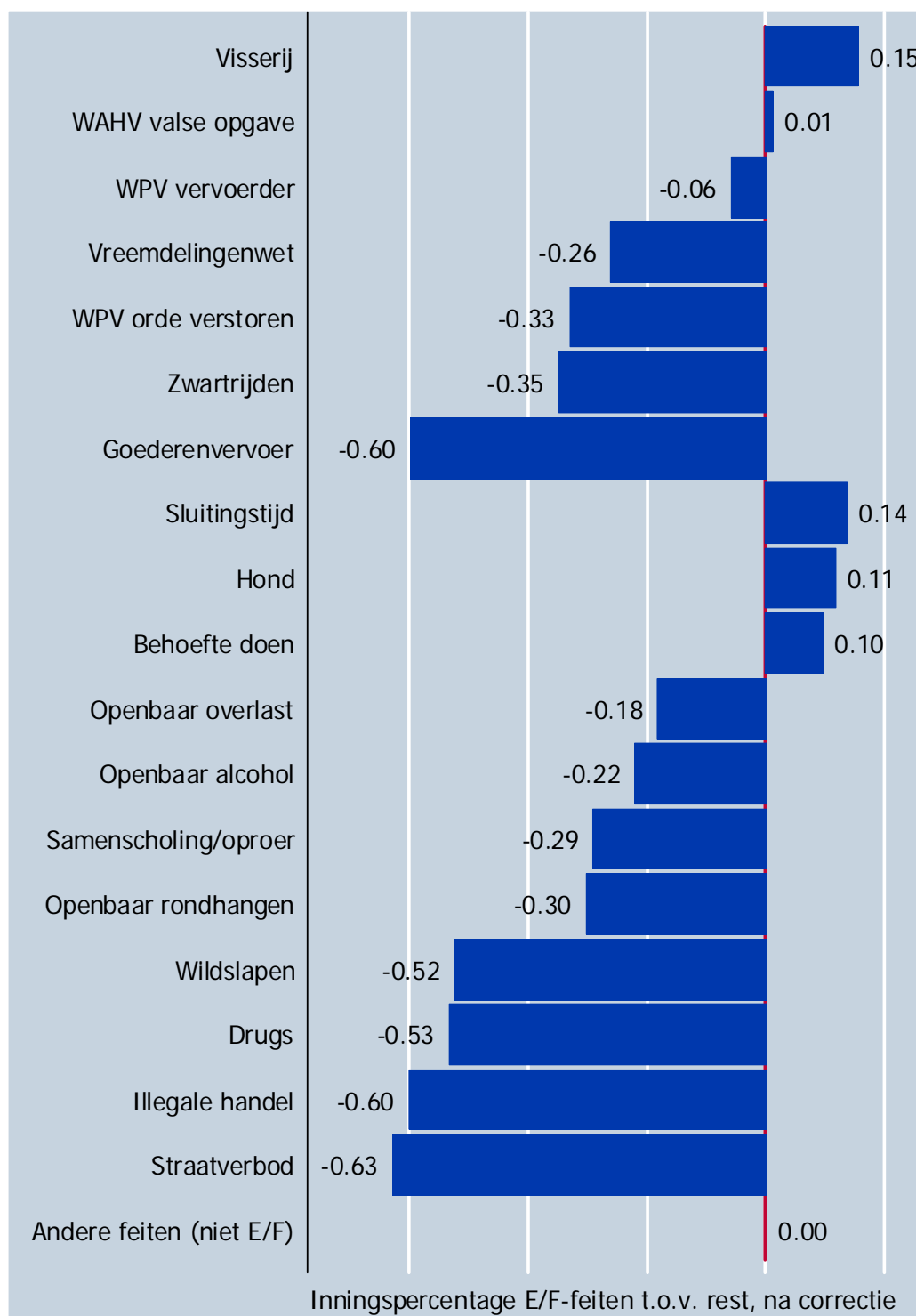
Uit tabel 5.4 blijkt dat boetes voor wildplassen als enige relatief vaak geïnd worden. Dat is interessant, omdat deze categorie de belangrijkste groeier is (van 9 duizend overtredingen in het jaar 2000 via 15 duizend in het jaar 2002 naar 10 duizend in de eerste helft van 2003). Het effect van het stijgend aantal bekeurde wildplassers leidt dus tot een netto *stijging* van het totale inningpercentage, en is daarmee alles behalve een verklaring voor de waargenomen daling hiervan.⁴³ Zo'n verklaring geeft daarentegen wel de toename van het aantal overtredingen op basis van de WPV m.b.t. ordeverstoring.⁴⁴ Dit soort transacties wordt relatief weinig geïnd, maar het aandeel van deze categorie is wel sterk toegenomen de laatste jaren. In meer of mindere mate geldt dit ook voor alle andere subcategorieën uit tabel 5.4.

Voor de volledigheid hebben we in figuur 5-6 is voor alle gedetailleerde feitcategorieën de relatieve inning weergegeven na correctie voor andere factoren zoals hoogte van de boete, leeftijd etc. (ten opzichte van alle andere feiten die via staandehouding zijn geconstateerd; van deze referentiecategorie wordt gemiddeld 66% binnen een jaar geïnd). In het bovenste gedeelte van de figuur staan de Bijzondere Wetten; transacties in het kader van de Visserijwet blijken bovengemiddeld geïnd te worden (ongeveer 15 procentpunt), maar ordeverstoringen en zwartrijden in het personenvervoer niet, net als transacties op basis van de Wet Goederenvervoer. In het onderste gedeelte staan de APV-feiten; hier blijken het inderdaad vooral de zwerver/junk-gerelateerde overtredingen als samenscholing, rondhangen, wildslapen, drugs gebruiken/verhandelen en bedelen/venten (onderdeel van de categorie ‘Illegale handel’) waarvan de inning duidelijk onder het gemiddelde ligt.⁴⁵

⁴³ In theorie zou dit laatste wel kunnen als het inningpercentage onder wildplassers sterk gedaald was, maar dat is niet het geval.

⁴⁴ Dit betreft de feitcodes E120 t/m E162.

Figuur 5-6 Gecorrigeerde inningspercentages, afwijking gedetailleerde E/F feiten t.o.v. rest

Bron: SEO (2005).

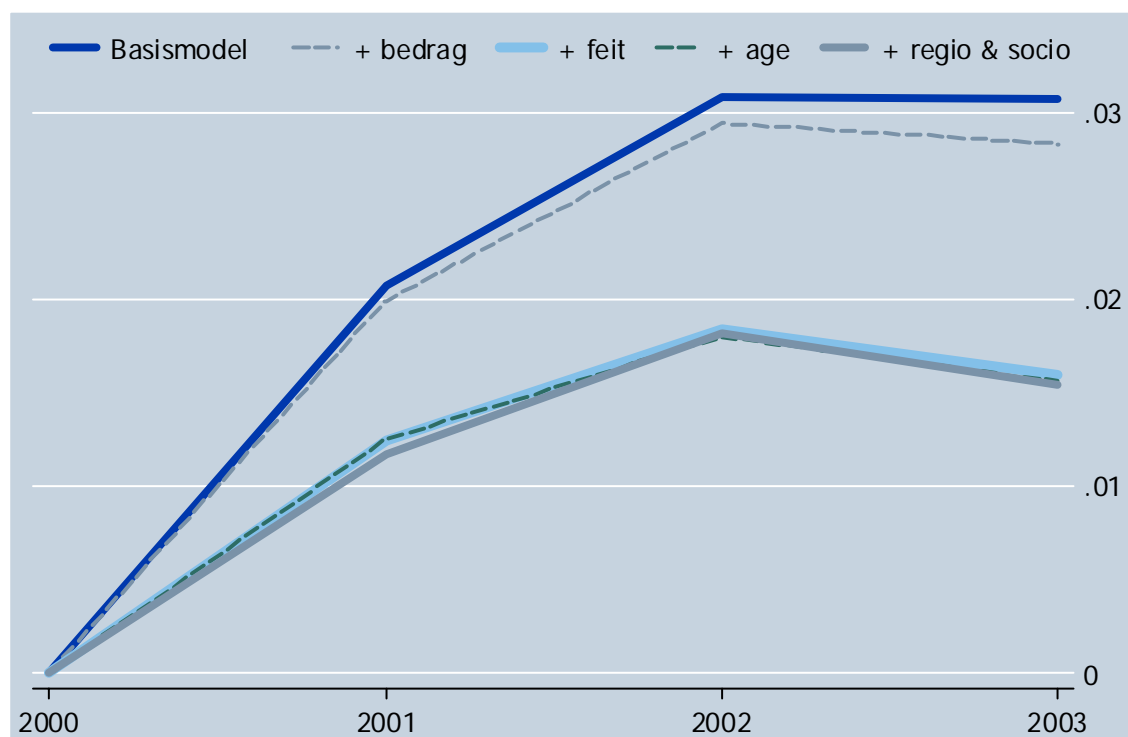
⁴⁵ Waarbij wel bedacht moet worden dat op dit moment samenscholing, wildslapen, en bedelen/venten landelijk gezien vrij weinig voorkomende categorieën zijn (net als 'straatverbod' overigens).

5.3 Afdoening

Behalve de inning hebben we in hoofdstuk 2 ook de afdoening besproken. Voor Trias blijkt de ontwikkeling in (waargenomen) afdoeningpercentages niet hetzelfde te verlopen als de inningpercentages; de afdoeningpercentages stijgen namelijk (zie bijvoorbeeld Figuur 2-1). Van de E/F-feiten wordt zelfs meer dan 99% binnen een jaar afgedaan. Er is dus sprake van een flinke (en groeiende) discrepantie tussen inning en afdoening. Blijkbaar worden veel zaken sneller overgedragen aan het parket. Het moge overigens duidelijk zijn dat hiermee een zaak voor de registratie van het CJIB wel is afgedaan, maar nog zeker niet voor de overtreder.

Ook voor de afdoeningpercentages hebben we geanalyseerd welke factoren de grootste verklarende bijdrage geven. De resultaten staan grafisch weergegeven in Figuur 5-7.

Figuur 5-7 Afdoening per jaar na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 2000)

Bron: SEO (2005).

Het zijn, net als in de verklaring van inningen, wederom de feitcategorieën die de verschillen maken. De stijging in afdoening zoals waargenomen is gedeeltelijk ontstaan door een veranderende samenstelling van de feitcategorieën. Na correctie hiervoor is er nog steeds sprake van een stijgende afdoeningpercentage tot aan 2002, alleen is het verloop door de tijd iets vlakker.

5.4 Conclusies

Een veranderde samenstelling in de soorten overtredingen is verreweg de belangrijkste verklaring voor veranderingen in Trias-inningpercentages sinds 2000. Indien we voor dit samenstellingseffect corrigeren is het betaaldrag van de overtredders in 2001 en 2002 juist beter dan in 2000. Als er al sprake is van een algemene dalende betaalmoraal (zoals uit hoofdstuk 3 enigszins naar voren lijkt te komen) dan kan dat alleen gelden vanaf 2002.

Belangrijkste componenten van bovengenoemd samenstellingseffect zijn de laagbetaalde categorieën WAM, APV en Bijzondere Wetten. Deze transacties worden traditioneel weinig geïnd, terwijl hun relatieve aandelen zijn toegenomen. De eerder (in hoofdstuk 2) gesignaleerde daling van het inningpercentage *binnen* deze categorieën blijkt grotendeels door andere modelfactoren verklaard te worden. Alleen voor transacties in het kader van Bijzondere Wetten en Kentekenreglement is sprake van een autonome daling van het ‘gezuiverde’ inningpercentage in de beschouwde periode.

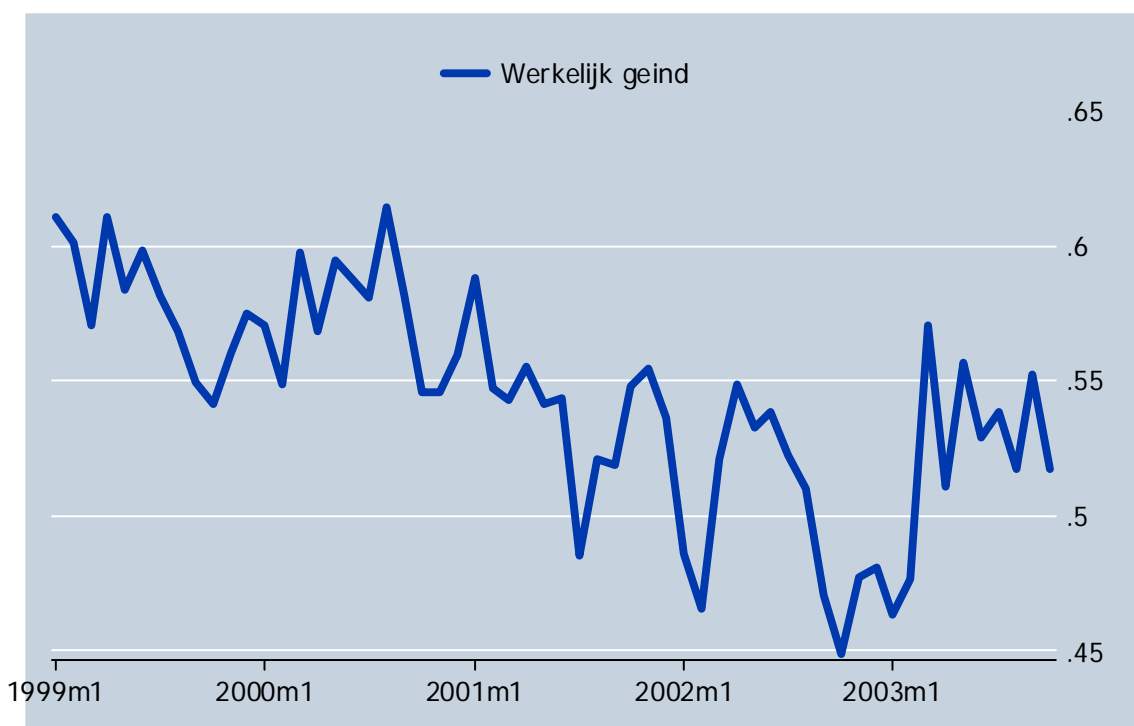
De komende jaren valt een stijging te verwachten van transacties binnen de categorieën Bijzondere Wetten en APV (de ‘overtredingen in het openbare domein’) vanwege recente prestatie-afspraken tussen regering en politiekorpsen in het zogenaamde ‘Veiligheidsprogramma’. Binnen deze categorie blijken de meeste transacties te vallen onder de subcategorie ‘behoefte doen’, toevallig de enige subcategorie met een bovengemiddeld inningpercentage. Overtredingen in de subcategorieën WPV ordeverstoring, openbaar alcoholgebruik, drugsgerelateerde overtredingen, openbaar rondhangen, Vreemdelingenwet en openbaar overlast worden juist relatief weinig geïnd. Een toekomstige stijging van het aantal bekeuringen in deze categorieën zal daarom, *ceteris paribus*, leiden tot een verdere daling van het totale inningpercentage van Trias.

Er is sprake van een groeiende discrepantie tussen inning en afdoening, aangezien het afdoeningpercentage de laatste tijd wel gestegen is; blijkbaar worden veel zaken sneller overgedragen aan het parket. De stijging in afdoening zoals waargenomen is gedeeltelijk ontstaan door, wederom, een veranderende samenstelling van de feitscategorieën. Na correctie hiervoor is er nog steeds sprake van een stijgend afdoeningpercentage tot aan 2002, alleen is het verloop door de tijd iets vlakker.

6 Strabis

Analoog aan de methode in het vorige hoofdstuk met de resultaten van onze analyse ten aanzien van Trias, analyseren we in dit hoofdstuk de inningpercentages van Strabis op microniveau. Uit hoofdstuk 2 (zie Figuur 2-4) is reeds bekend dat het inningpercentage op macroniveau, volgens de officiële CJIB-definitie, een dalend verloop kent. Het verloop van het percentage op microniveau over de maanden januari 1999 t/m juni 2003 staat weergegeven in Figuur 6-1.⁴⁶

Figuur 6-1 Geïnde geldboetevonnissen naar maand van overtreding (natuurlijke personen, fractie van totaal)

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

In Figuur 6-1 zien we een overwegend dalende trend met seizoensfluctuaties, en in het laatste halfjaar (mogelijk) een klein herstel. Dit inningpatroon gaan we in de volgende paragrafen meer in detail bekijken, volgens dezelfde methode als in hoofdstuk 5. De belangrijkste vraag is of de waargenomen daling (stijging) van het percentage geïnde geldboetevonnissen te wijten is aan een dalende (verbeterende) betaalmoraal, of aan veranderingen in verklarende factoren.

Als er bijvoorbeeld meer geldboetevonnissen uitgeschreven worden voor overtredingen waarvan de inning traditioneel lastig is (bijvoorbeeld APV of WPV, zie Tabel 2.2 en Figuur 2-5) zal het

⁴⁶ Het betreft hier maandgemiddelden: 'hoeveel procent van de bij het CJIB binnengekomen boetes zijn binnen 365 dagen betaald'. Voor een correcte vergelijking met latere resultaten uit modelschattingen presenteren we hier de percentages die gelden voor natuurlijke personen. Rechtspersonen hebben duidelijk een afwijkend betalingsgedrag, maar vormen tegelijkertijd slechts een te verwaarlozen fractie van alle overtreders.

gemiddelde inningpercentage alleen om die reden al dalen, zonder dat er sprake hoeft te zijn van een algemeen geldende verslechterende betaalmoraal. Met behulp van multivariate analyse gaan we eventuele verschuiving in betaalmoraal door de tijd (op jaarbasis, met correctie voor een seizoenspatroon op maandniveau) scheiden van veranderingen in samenstellingseffecten.

Beschikbaarheid van gegevens

In principe proberen we de analyse van transacties uit Trias op dezelfde manier toe te passen op de geldboetevonnissen uit Strabis. Er zijn echter enkele noodzakelijke verschillen: zo is bijvoorbeeld in het Strabis-bestand de leeftijd van meer dan de helft van de overtreiders onbekend. Een extra complicerende factor is bovendien dat deze gevallen allemaal te vinden zijn voor 2002; het is daardoor niet mogelijk om juiste tijdtrends te schatten wanneer we ook voor leeftijd zouden moeten corrigeren.⁴⁷

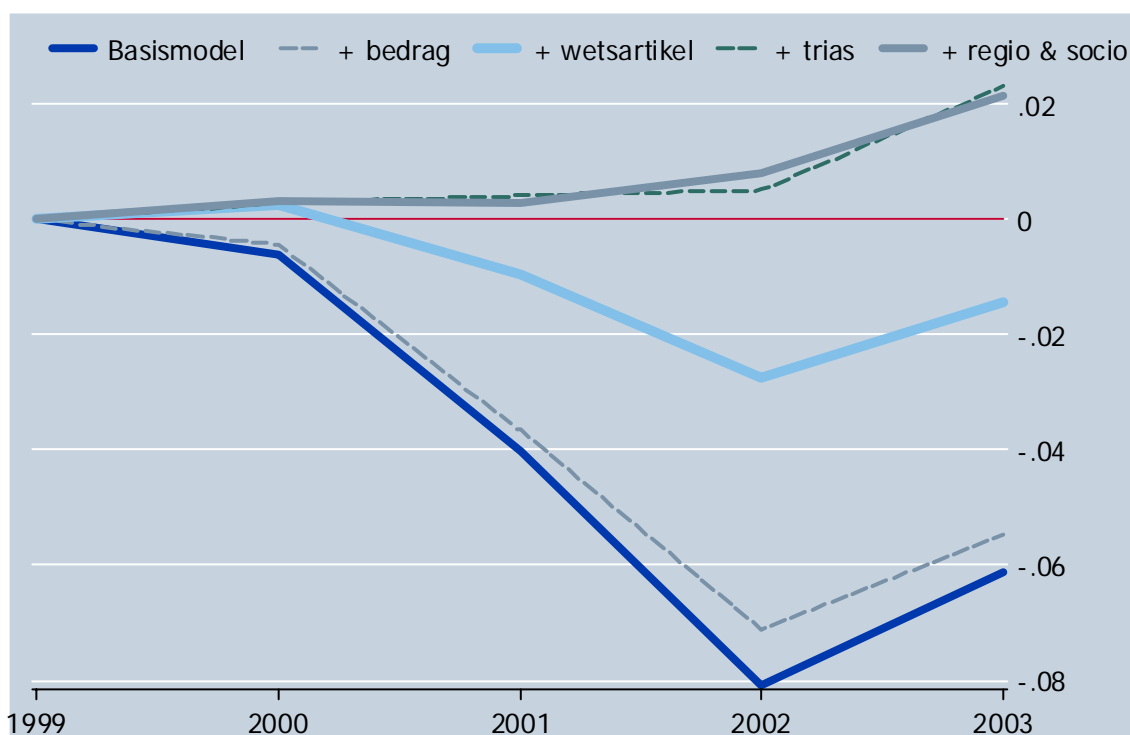
Daarentegen is in Strabis extra informatie beschikbaar door koppeling met Trias. De gevallen die via Trias ingestroomd zijn kunnen op deze manier achterhaald worden, en onderscheiden van de gevallen die direct van het parket zijn gekomen. Het is immers waarschijnlijk dat het hier een aparte categorie overtreiders betreft: aangezien de boete al minstens een jaar lang niet betaald is voordat die bij Strabis beland, zal het waarschijnlijk meer moeite kosten om deze alsnog te innen.

6.1 Jaartrend en verklarende factoren

Als eerste schatten we weer het basismodel, waarin als enige variabelen zijn opgenomen de jaartrend en de seizoenscorrectie. Vervolgens breiden we dit model uit met de hoogte van de boete, en kijken in hoeverre hierdoor het (gecorrigeerde) jaarpatroon verandert. Vervolgens breiden we het model nog verder uit met respectievelijk de soort overtreding (het wetsartikel), een indicator die aangeeft of de overtreding het hele Trias traject al heeft doorlopen en dus al langer dan een jaar openstaat, en tot slot met juridische, sociale, economische en individuele factoren. De resultaten van deze analyses zijn grafisch weergegeven in Figuur 6-2.

⁴⁷ Er is zeer sterke correlatie tussen het ontbreken van leeftijdsgegevens en de tijdtrend, waardoor tijdens de interpretatie de beide effecten niet meer op een correcte wijze gescheiden kunnen.

Figuur 6-2 Verandering in fractie geïnde geldboetevonnissen, na correctie voor verschillende soorten verklarende factoren

Bron: SEO (2005).

In het basismodel (de dikke blauwe lijn) daalt het aantal geïnde geldboetevonnissen in het jaar 2000 slechts licht (0.6%-punt lager dan in 1999), waarna een sterkere daling plaatsvindt in de jaren daarna: 4%-punt lager in 2001 en 8%-punt lager in 2002. In het laatste halfjaar neemt het aantal geïnde geldboetevonnissen weer iets toe, tot 6% onder het beginniveau.

Deze 'bruto-effecten' worden een klein beetje afgezwakt als we corrigeren voor de hoogte van de geldboetevonnissen. Veel belangrijker is echter de correctie voor de soorten wetsartikelen waarvoor door de loop der jaren bekeuringen zijn uitgeschreven. In 2001 en 2002 zijn vooral veel geldboetevonnissen ingestroomd op basis van APV's en die worden over het algemeen veel moeilijker geïnd. Van deze geldboetevonnissen komt meer dan de helft in Strabis na eerst het Trias-traject doorlopen te hebben, als we daar ook voor corrigeren is de verandering aanzienlijk. De gecorrigeerde jaartrend verdwijnt bijna, alleen in 2003 is er sprake van een significante verandering. Het effect van alle juridische, economische en sociale factoren op de verklaring blijkt verder beperkt; de gecorrigeerde jaartrend verandert hier nauwelijks meer door (zie de laatste kolom in Tabel 6.1).

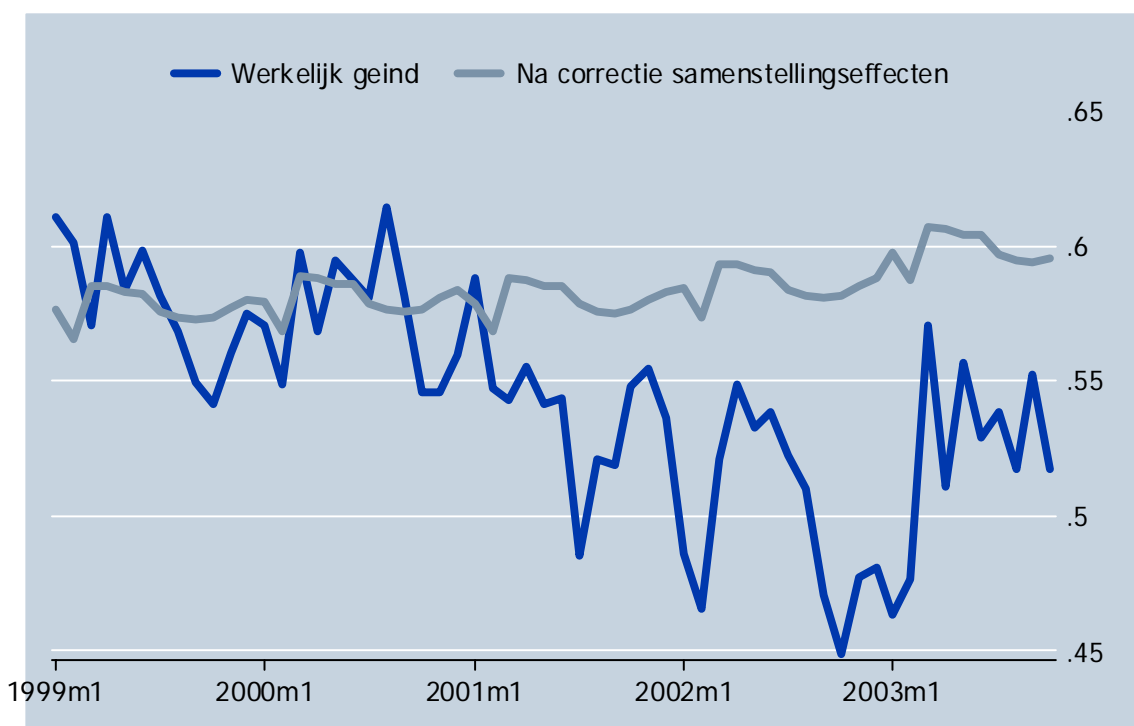
Tabel 6.1 Betaalgedrag na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 1999)

	Basismodel	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
1999	<i>ref</i>	<i>ref</i>	<i>Ref</i>	<i>ref</i>	<i>ref</i>
2000	-0.6%	-0.4%	0.3%	0.3%	0.3%
2001	-4.0%	-3.7%	-0.9%	0.4%	0.3%
2002	-8.1%	-7.1%	-2.8%	0.5%	0.8%
2003	-6.1%	-5.5%	-1.4%	2.3%	2.1%
Seizoenscorrectie (per maand)	***	***	***	***	***
Hoogte vordering		***	***	***	***
Categorie overtreding			***	***	***
Doorstroom uit Trias				***	***
Regiofactoren (misdaadintensiteit)					***
Inkomen					***
Sociale status					***
# waarnemingen	416,211	416,211	416,211	416,211	369,498

Bron: SEO (2005).

Concluderend moeten we stellen dat het grootste deel van de daling van inningpercentages in Strabis sinds 1999 kan worden toegeschreven aan effecten van verschuivingen in de samenstelling van de gebruikte wetsartikelen. De rest van de daling komt door de toegenomen instroom van voormalige Trias-zaken, dit zijn zaken die relatief moeilijk te innen zijn (zie paragraaf 5.2). Wat rest na alle denkbare correcties is geen daling maar een stijging van het inningpercentage in 2003, met 2,1 procentpunt t.o.v. het niveau van 1999. Er lijkt, op basis van de Strabis-gegevens, dus geen sprake van een algemene daling van de betaalmoraal. De twee meest verklarende factoren zullen we in paragraaf 6.2 meer in detail bespreken. De gecorrigeerde seizoens- & jaareffecten van Model 4 combineren we tot slot weer tot één tijdreeks en vergelijken die in onderstaande grafiek met de werkelijk waargenomen reeks (zoals eerder weergegeven aan het begin van dit hoofdstuk).

Figuur 6-3 Geïnde geldboetevonnissen, waargenomen en gecorrigeerde reeks (natuurlijke personen, fractie van het totaal)

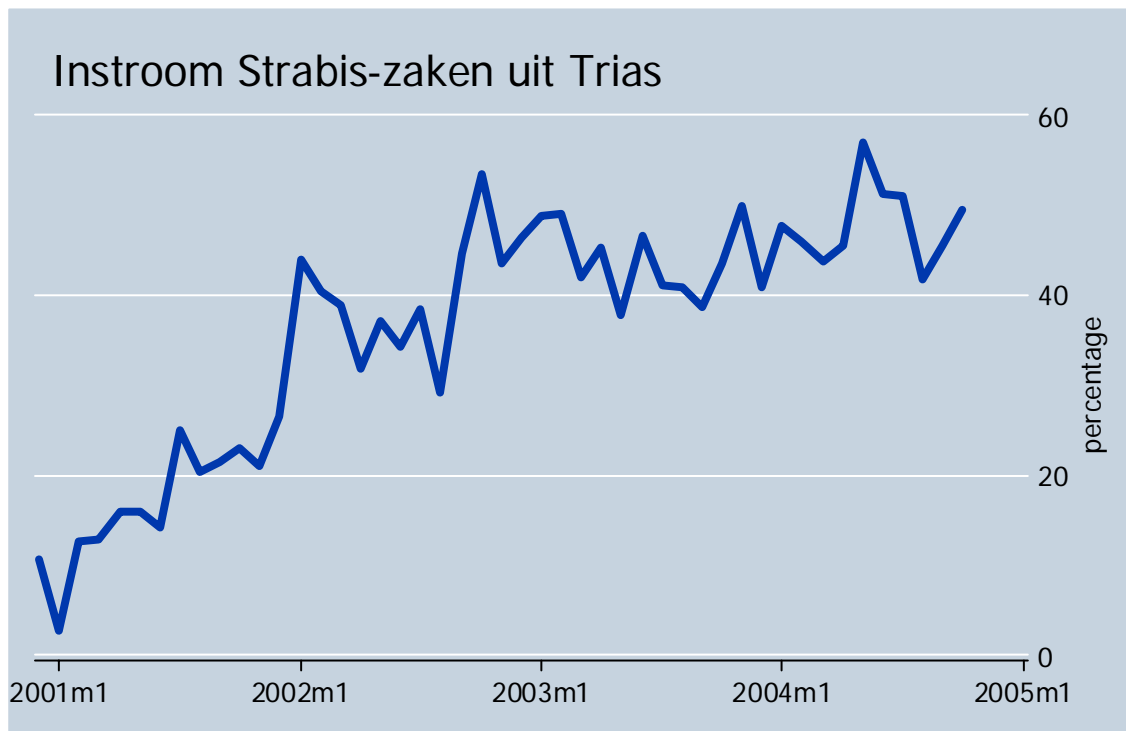

Bron: SEO (2005).

6.2 Soort overtreding en instroom uit Trias nader beschouwd

Uit paragraaf 6.1 blijkt dat de waargenomen daling van het totale inningpercentage van Strabis in zijn geheel verklaard kan worden door twee factoren: een verschuiving in de soort wetsartikelen waarvoor bekeuringen uitgeschreven worden, en een verschuiving van de zaken die uit Trias instromen. Op deze beide factoren, hun invloed op het inningpercentage en hun onderlinge samenhang, zullen we in deze paragraaf nader ingaan. Uit Figuur 6-4 blijkt dat de instroom in Strabis van zaken die eerst het Trias-traject hebben doorlopen sterk gestegen is. Niet alleen in absolute aantallen, maar zeker ook als percentage van de totale instroom. Aangezien Trias pas sinds 2000 operationeel is, zijn de eerste overtredingen die naar Strabis doorstromen pas sinds 2001 waarneembaar. De eerste twee jaar groeit het belang van deze categorie overtredingen steeds verder, vanaf 2003 bestaat ongeveer de helft van de instroom van Strabis uit doorstroom via Trias.

Figuur 6-4 Instroom Strabis-zaken uit Trias

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

In onze analyse van geldboetevonnissen onderscheiden we zeven categorieën wetsartikelen. In Tabel 6.2 is hiervan de instroom weergegeven, zowel voor de geldboetevonnissen die via Trias ingestroomd zijn als voor de andere geldboetevonnissen.⁴⁸ Sommige wetsartikelen kenmerken geldboetevonnissen die meestal direct in Strabis belanden (bijvoorbeeld SR, WPV, WVV), andere wetsartikelen komen juist vaak eerst in Trias terecht (APV, WAM, RVV) en stromen dan eventueel een jaar later pas door naar Strabis als ze nog niet geïnd zijn.⁴⁹

Tabel 6.2 Instroom geldboetevonnissen, naar wetsartikel en soort instroom

	Directe instroom	Instroom uit Trias	% via Trias	Totaal
APV (plaatselijk)	30,285	40,028	57%	70,313
RVV (verkeersregels)	30,775	15,266	33%	46,041
SR (strafrecht)	76,880	4,693	6%	81,573
WAM (aanspr. motorvoertuig)	30,875	16,832	35%	47,707
WPV (personenvervoer)	12,727	457	3%	13,184
WVV (wegenverkeerswet)	101,351	8,689	8%	110,040
Overig (o.a. Bijzondere Wetten)	41,566	5,787	12%	47,353
Totaal	324,459	91,752	22%	416,211

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

⁴⁸ Het betreft de instroom waarop onze modelanalyse is gebaseerd: van 1 januari 1999 t/m 26 oktober 2003.

⁴⁹ Voor de administratie van Trias zijn deze boetes overigens *met het doorsturen naar het parket* wel afgedaan. Uit paragraaf 5.3 blijkt bijvoorbeeld dat overtredingen in het kader van APV of Bijzondere Wetten in meer dan 99% van de gevallen wordt afgedaan.

Bijna de helft van alle via Trias ingestroomde geldboetevonnissen betreft Algemene Plaatselijke Verordeningen. Dat is interessant omdat de verwachting is dat de instroom van deze geldboetevonnissen in de toekomst zal toenemen, naar aanleiding van het Veiligheidsprogramma (zie paragraaf 4.2.2). Dat deze geldboetevonnissen tegelijkertijd lastig te innen zijn blijkt uit Tabel 6.3 waarin de inningpercentages in Strabis per wetsartikel zijn weergegeven.

Tabel 6.3 Inningpercentage, naar wetsartikel en soort instroom

	Directe instroom	Instroom uit Trias
APV (Plaatselijk)	26%	18%
RVV (Verkeersregels)	82%	77%
SR (Strafrecht)	55%	43%
WAM (Aanspr.Motorvoertuig)	43%	47%
WPV (Personenvervoer)	30%	37%
WWV (Wegenverkeerswet)	69%	50%
Overig (o.a. Bijzondere Wetten)	63%	53%
Totaal	58%	40%

Bron: SEO (2005).

Behalve bij geldboetevonnissen op basis van de WAM en de WPV zijn de inningpercentages altijd lager als zij via Trias instromen dan als dat niet zo is; gemiddeld wordt van de Triasboetes slechts 40% geïnd, van de direct aangeleverde geldboetevonnissen 58%. Geldboetevonnissen op basis van APV's worden zelfs slechts in één van de vijf gevallen binnen een jaar geïnd. Het mag dus verondersteld worden dat een toename van het aantal bekeuringen op basis van APV (hetgeen op dit moment officieel beleid is) *ceteris paribus* zal leiden tot een daling van het inningpercentage.⁵⁰

Omdat er twee belangrijke effecten tegelijkertijd optreden, bekijken we ook de inningpercentages per wetscategorie na correctie voor alle andere verklarende factoren, met name de instroom via Trias (er is immers gebleken dat dit verreweg de belangrijkste andere verklarende factor is). In tabel 6.4 en figuur 6-5 staan de gemiddelde inningpercentages per feitcategorie voor en na correctie overzichtelijk op een rijtje.⁵¹

Tabel 6.4 Inningpercentage per wetscategorie (natuurlijke personen)

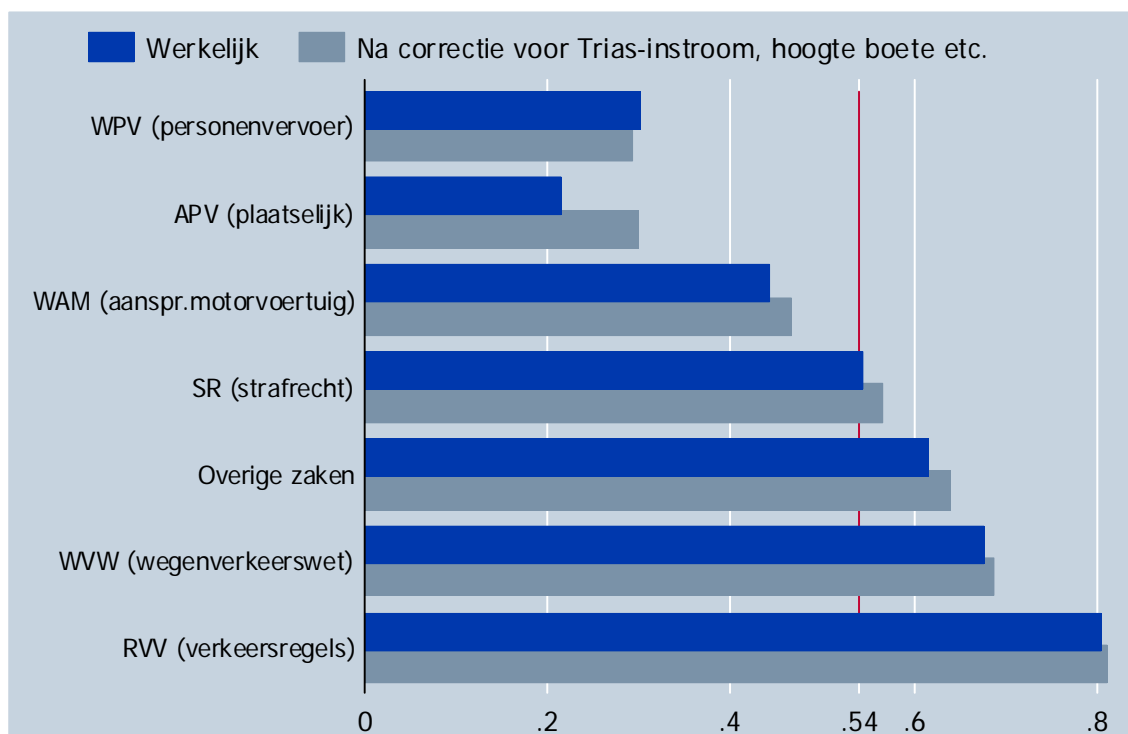
	Waargenomen	Na correctie
APV (Plaatselijk)	21%	30%
RVV (Verkeersregels)	80%	81%
SR (Strafrecht)	54%	56%
WAM (Aanspr.Motorvoertuig)	44%	46%
WPV (Personenvervoer)	30%	29%
WWV (Wegenverkeerswet)	68%	69%
Overig (o.a. Bijzondere Wetten)	61%	64%
Totaal	54%	

Bron: SEO (2005).

⁵⁰ Waarbij opgemerkt moet worden dat er plannen zijn om de WAM-sancties onder te gaan brengen bij de WAHV-beschikkingen. Dit zal op zijn beurt, *ceteris paribus*, juist een positief effect hebben.

⁵¹ Voor de vergelijkbaarheid betreft het hier wederom alleen natuurlijke personen.

Figuur 6-5 Inningpercentage per wetscategorie (natuurlijke personen), voor en na modelcorrectie

Bron: SEO (2005).

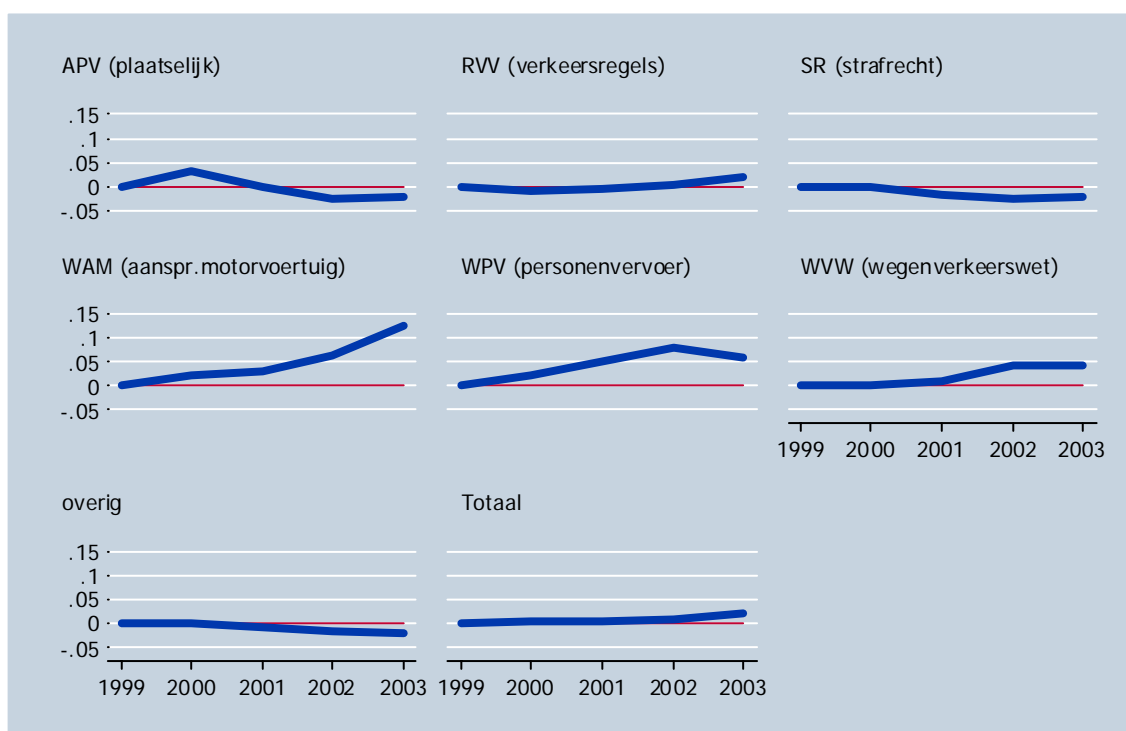
Het meest opvallende feit is dat de inning van geldboetevonnissen voor APV-zaken na correctie hoger uitvalt. In de praktijk betekent dit dat de geldboetevonnissen in deze categorie enerzijds uit een relatief klein bedrag bestaan, maar anderzijds relatief vaak via Trias instromen. Kleine bedragen worden over het algemeen makkelijker geïnd maar Trias-instroom zaken juist veel moeilijker (zie bijlage V). Dat de modelcorrectie bij APV uiteindelijk positief uitvalt betekent dus dat het effect van lagere geldboetevonnissen minder van invloed is dan het effect van de Trias-instroom.⁵² Verder worden ook geldboetevonnissen voor WPV-zaken relatief slecht geïnd, maar deze zaken zijn in omvang vrij onbelangrijk (zie tabel 6.2).

Het lijkt, in de univariate analyse van bij voorbeeld figuur 2-5 dat ook *binnen* de categorie APV-boetes het inningpercentage is afgenomen. Maar hoeveel van deze daling is toe te schrijven aan bijvoorbeeld de stijging van de Trias-instroom? Is er nog steeds sprake van een daling wanneer hiervoor (en voor andere factoren) wordt gecorrigeerd? In de onderstaande figuur zijn de gecorrigeerde inningpercentages per categorie nogmaals weergegeven, nu hun ontwikkeling door de tijd.⁵³

⁵² Dit was ook wel te verwachten op basis van de analyse rondom figuur 6-2. Voor APV-boetes speelt dit nog eens extra aangezien meer dan de helft van deze zaken via Trias instroomt.

⁵³ Analooq aan de modelschatting in paragraaf 6.1, dus op basis van jaardummies, volgens model 4. Zie voor de schattingsresultaten Bijlage VII. Merk op dat het hier om 7 verschillende subpopulaties gaat: de analyse is telkens toegepast op de overtredingen uit één categorie. De grafiek geeft dus voor elke categorie de ontwikkeling weer t.o.v. het gemiddelde *van die categorie* in 2000.

Figuur 6-6 Verandering in fractie geïnde geldboetevonnissen per wetcategorie, na correctie voor diverse verklarende factoren

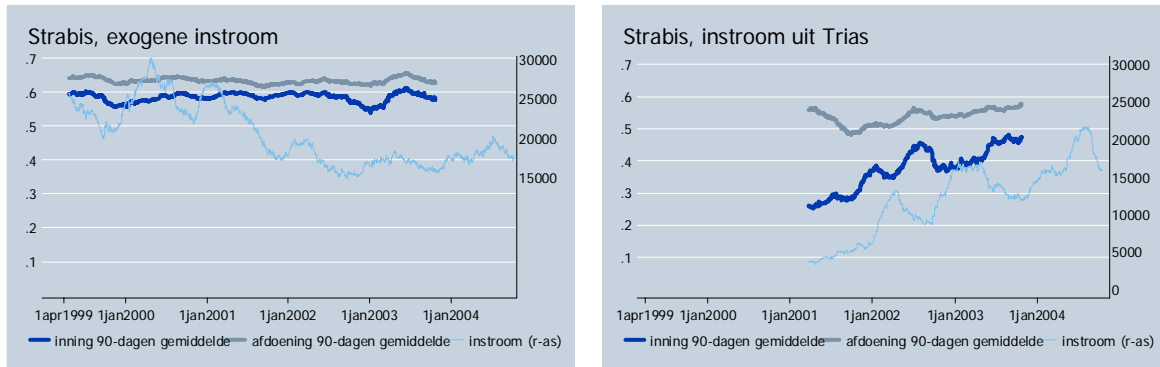

Bron: SEO (2005).

Hieruit valt af te lezen dat de (in hoofdstuk 2 geconstateerde) dalende inning van APV-feiten grotendeels 'verdwijnt' na correctie voor factoren als leeftijd, hoogte van de boete, sociaal-economische factoren en bovenal de Trias-instroom. Blijkbaar is bijna de gehele daling *binnen* de categorie APV-boetes toe te schrijven aan een stijging van de Trias-instroom *binnen* de categorie APV-boetes.

De relatie tussen de Trias-instroom en het inningpercentage door de jaren heen is tenslotte voor de volledigheid weergegeven in figuur 6-6. Hieruit blijkt dat het inningpercentage bij directe instroom min of meer constant is rond de 60%, terwijl de inning bij Trias-instroom weliswaar stijgt, maar nog steeds duidelijk lager ligt. Voor de stijging leveren de data helaas geen verklaring.

Figuur 6-7 Ontwikkeling in aantal geldboetevonnissen, inning- en afdoeningpercentages, naar voortraject

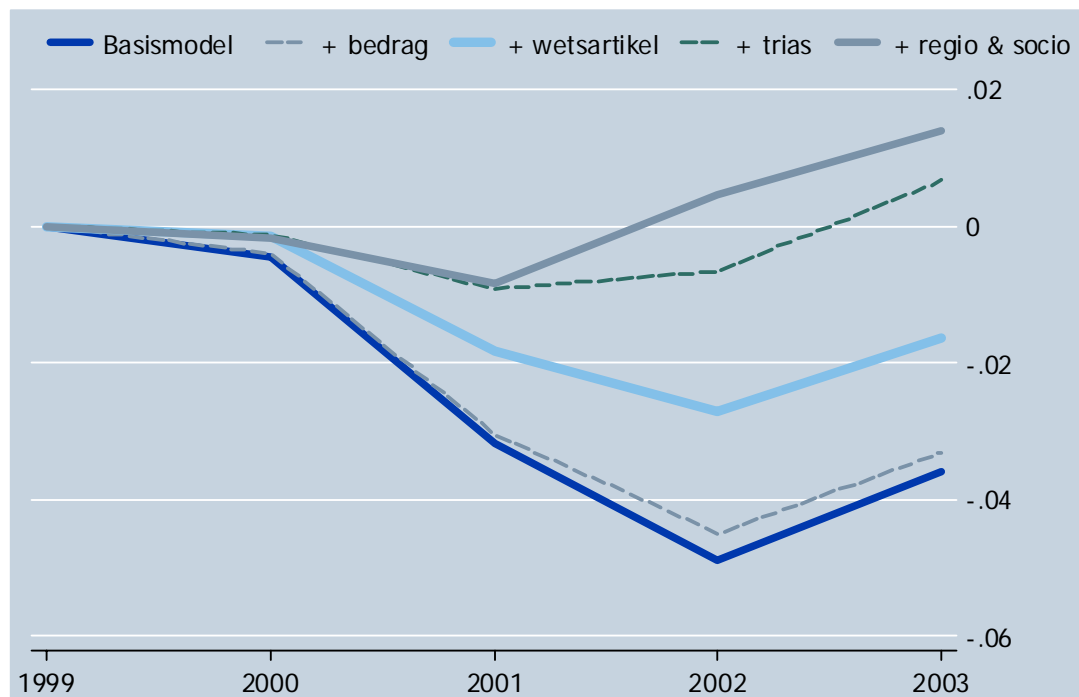

Bron: SEO (2005).

6.3 Afdoening

Behalve de inning hebben we in hoofdstuk 2 ook de afdoening besproken. Voor Strabis blijkt de ontwikkeling in afdoeningpercentages (in tegenstelling tot bij Trias) wél hetzelfde te verlopen als de inningpercentages; beide percentages dalen namelijk tot en met het jaar 2002, waarna een licht herstel lijkt op te treden (zie Figuur 2-4). Ook voor de afdoeningpercentages hebben we geanalyseerd welke factoren de grootste verklarende bijdrage geven, en de resultaten staan grafisch weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 6-8 Afdoening per jaar na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 2000)

Bron: SEO (2005).

Uit de figuur komt hetzelfde patroon naar voren als in de verklaring van inningen: de soorten wetsartikelen en de doorstroom uit Trias zijn de twee belangrijkste verklarende factoren. De waargenomen daling in afdoening wordt geheel verklaard door verandering in deze twee variabelen. Na correctie voor deze samenstellingseffecten is zelfs sprake van een stijgend afdoeningpercentage sinds 2001. De waargenomen daling in afdoeningpercentages sinds 1999 komt doordat er relatief meer lastigere zaken bekeurd zijn en omdat de instroom van lastige zaken uit Trias gestegen is.

6.4 Conclusies

In Strabis zijn er verschillende ontwikkelingen in samenstelling en inning, waardoor een multivariate aanpak onontbeerlijk is. Deze levert twee belangrijke factoren ter verklaring. Ten eerste is er, net als bij Trias, een samenstellingseffect vanwege een verschuiving in bestrafte wetsartikelen. Het aandeel APV-boetes is sterk toegenomen ten koste van het aandeel SR en WWV. Wetende dat die laatste categorie traditioneel veel geïnd wordt en de eerste categorie juist weinig, is het ook duidelijk dat hier een (gedeeltelijke) verklaring ligt voor de daling in inningpercentages. Ten tweede is door de jaren heen ook de instroom via Trias gestegen. Deze geldboetevonnissen worden traditioneel minder vaak binnen een jaar betaald dan de direct in Strabis ingestroomde zaken (40% versus 58%). Zodoende is het duidelijk dat het totale inningpercentage hierdoor verder is afgenomen. Wat rest na alle denkbare correcties is geen daling maar een stijging van het ‘gezuiverde’ inningpercentage in 2003, met 2 procentpunten ten opzichte van het niveau van 1999. Er lijkt, op basis van de Strabis-gegevens, dus geen sprake van een algemene daling van de betaalmoraal.

Op gedetailleerder niveau kunnen we zeven categorieën wetsartikelen onderscheiden. Sommige wetsartikelen kenmerken geldboetevonnissen die meestal direct in Strabis belanden (bijvoorbeeld SR, WPV, WWV), andere wetsartikelen komen juist vaak eerst in Trias terecht (APV, WAM, RVV) en stromen dan eventueel een jaar later pas door naar Strabis als ze nog niet geïnd zijn. Bijna de helft van alle via Trias ingestroomde geldboetevonnissen betreft overtredingen van de APV. Dit is tevens de categorie met verreweg het laagste inningpercentage. De verwachting is dat instroom van APV-boetes in de komende jaren zal toenemen, naar aanleiding van het Veiligheidsprogramma. Dat zou dus, *ceteris paribus*, een verdere daling van het totale inningpercentage betekenen.

De multivariate context stelt ons ook in staat om beide effecten (samenstelling wetscategorieën en toename Trias-instroom) tegelijkertijd te bekijken. Dan blijken APV-boetes nog steeds relatief slecht inbaar wanneer gecorrigeerd wordt voor de hoge Trias-instroom in deze categorie, ook al is het beeld iets gunstiger dan zonder wanneer hiermee geen rekening gehouden wordt. De eerder (in hoofdstuk 2) gesignaleerde daling van het inningpercentage *binnen* deze categorie blijkt voor een aanzienlijk deel verklaard te worden door exogene factoren als Trias-instroom, hoogte van de boete, etc.

In de analyse van de afdoeningpercentages komt hetzelfde patroon naar voren als bij de analyse van inningen: de soorten wetsartikelen en de doorstroom uit Trias zijn de twee belangrijkste verklarende factoren. De waargenomen daling in afdoening wordt geheel verklaard door verandering in deze twee

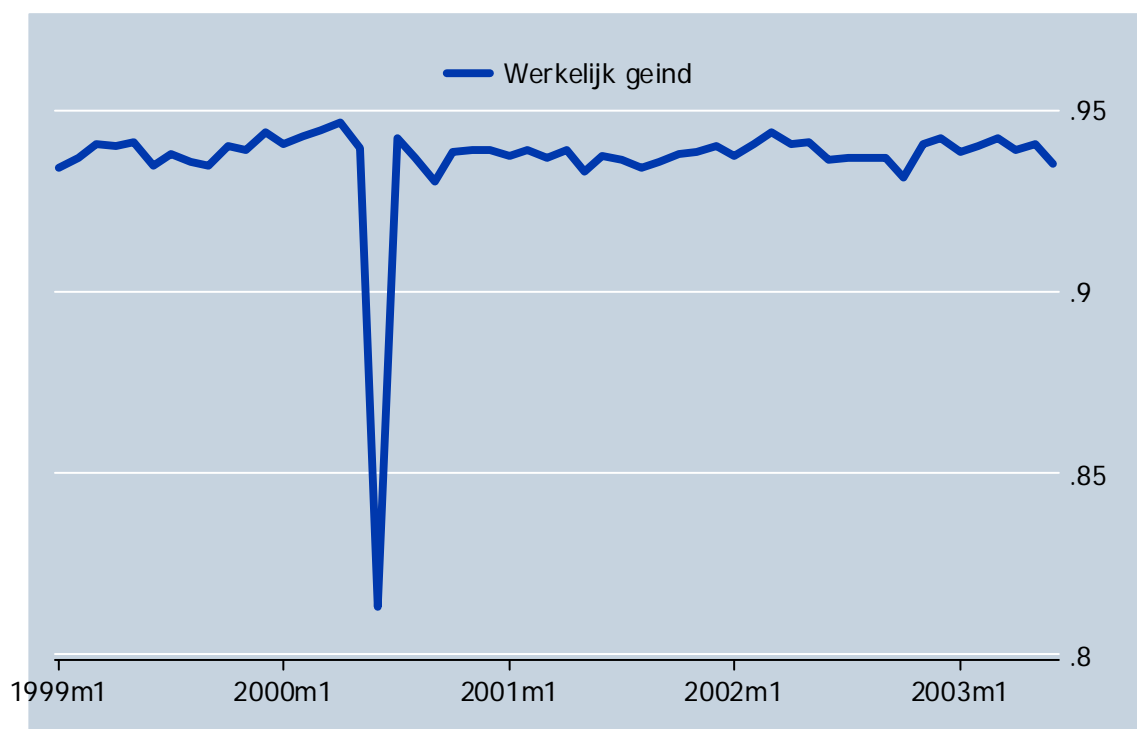
variabelen. Na correctie voor deze samenstellingseffecten is zelfs sprake van een stijgend afdoeningpercentage sinds 2001. De waargenomen daling in afdoeningpercentages sinds 1999 komt doordat er relatief meer lastigere zaken bekeurd zijn en omdat de instroom van lastige zaken uit Trias gestegen is.

7 WAHV

Uit de voorgaande hoofdstukken bleek dat zowel bij Trias als bij Strabis sprake is van dalende inningpercentages, maar dat deze trends voor het grootste deel te verklaren zijn uit samenstellingseffecten. Indien de uitkomst was geweest dat er wellicht sprake is van een algemene dalende betaalmoraal, had het theoretisch voor de hand gelegen deze ook te toetsen aan de hand van de ontwikkeling van overtredingen in de ‘Wet Mulder’. Als er namelijk echt van een algemene tendens gesproken wordt, zou die ook hier naar voren moeten treden na correctie voor samenstellingseffecten. Hoewel van een algemeen effect duidelijk geen sprake blijkt te zijn, bekijken we voor de volledigheid in dit hoofdstuk kort of er sprake is van samenstellingseffecten in de ontwikkeling van het inningpercentage voor WAHV-beschikkingen.

In hoofdstuk 2 is al aangetoond dat de inning hiervan, volgens de officiële CJIB-definitie op macro-niveau, sinds 1999 zeer constant is gebleven. De onderstaande figuur laat deze ontwikkeling zien volgens de definitie op microniveau; deze wijkt hier uiteraard nauwelijks van af. De uitschieter in juni 2000 is een puur statistisch gevolg van een eenmalige afwijking in het systeem waarvoor we in onze analyse een aparte correctieterm opnemen.

Figuur 7-1 Geïnde boetes naar maand van overtreding (natuurlijke personen, fractie van totaal)

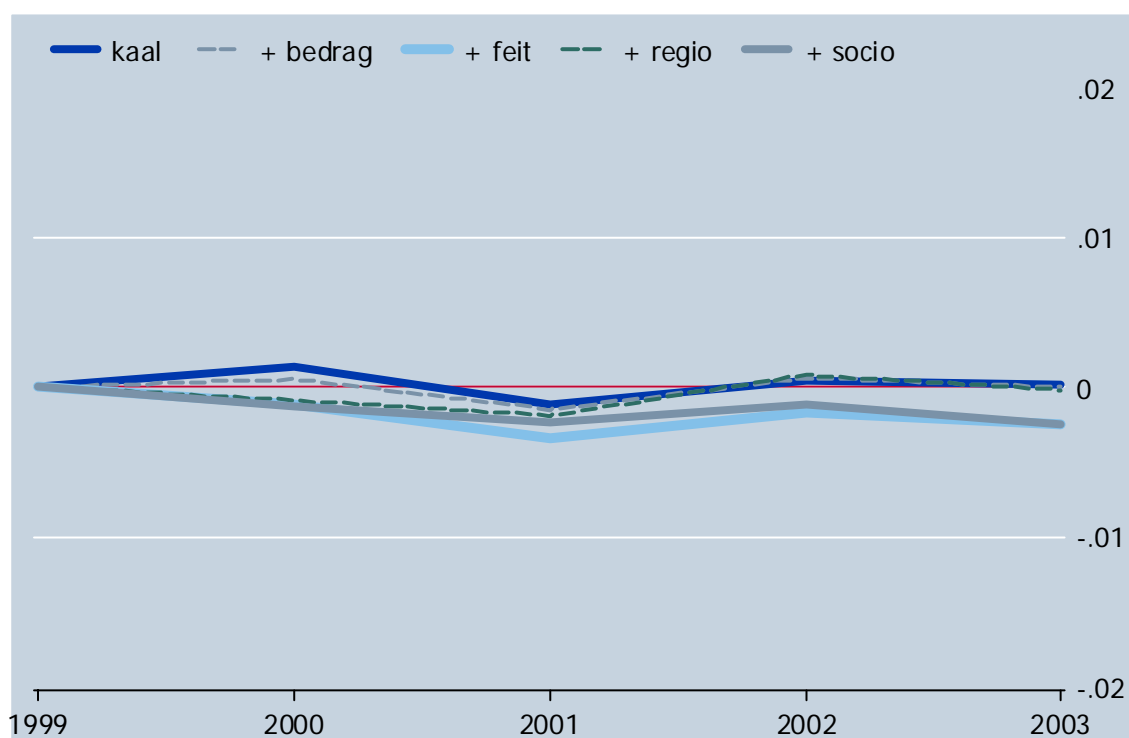

Bron: CJIB, bewerking door SEO (2005).

Analoog aan de methode in de vorige twee hoofdstukken is ook hier de ontwikkeling van de inning over de jaren 1999-2003 vergeleken in verschillende modellen, waarbij steeds extra mogelijke verklarende factoren worden toegevoegd. Aangezien er per jaar zo'n 10 miljoen WAHV-beschikkingen

geregistreerd worden beperken wij ons in de analyse tot een 10% steekproef, en daarvan analyseren we alleen de natuurlijke personen. Met zo veel waarnemingen zijn veel van de verklarende factoren technisch gezien significant, hoewel de praktische omvang van het effect zeer beperkt is. Dit valt duidelijk te zien in Figuur 7-2, waar de verschillende lijnen weinig verschil maken. Toch is de schaal van de grafiek gelijk aan Figuur 5-2, waarin dezelfde soort effecten werden gerapporteerd voor Trias. Kortom: vergeleken met de samenstellingseffecten bij de inningpercentages van Trias en Strabis zijn die bij WAHV-beschikkingen in omvang zeer beperkt.

Figuur 7-2 Verandering in fractie geïnde boetes, na correctie voor verschillende soorten verklarende factoren

Bron: SEO (2005).

In Tabel 7.1 zijn de effecten na correctie voor samenstelling gerapporteerd. Wat behalve de bovengenoemde bescheiden omvang nog meer opvalt, is dat de samenstellingseffecten er voor zorgen dat het inningpercentage na correctie ietsjes *lager* ligt dan bij eerste waarneming. Dat is anders dan bij Trias en Strabis het geval was, maar de effecten zijn in dit geval wel heel veel kleiner.

Tabel 7.1 Betaalgedrag na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 1999)

	Basismodel	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
1999	<i>ref</i>	<i>ref</i>	<i>Ref</i>	<i>ref</i>	<i>ref</i>
2000	0.1%	0.1%	-0.1%	-0.1%	-0.1%
2001	-0.1%	-0.2%	-0.3%	-0.2%	-0.2%
2002	0.0%	0.1%	-0.2%	0.1%	-0.1%
2003	0.0%	0.0%	-0.2%	0.0%	-0.2%
Seizoenscorrectie (per maand)	***	***	***	***	***
Correctie juni 2000	***	***	***	***	***
Hoogte vordering		***	***	***	***
Categorie overtreding			***	***	***
Regiofactoren (misdadintensiteit)				***	***
Inkomen					***
Sociale status					***
# waarnemingen	2,734,731	2,734,700	2,734,700	2,734,700	2,548,295

Bron: SEO (2005).

7.1 Conclusies

Tot slot hebben we ook de inningpercentages van WAHV-beschikkingen onderzocht. Als er op basis van Trias en Strabis van een algemene tendens gesproken zou worden, dan zou die ook hier naar voren moeten treden, na correctie voor samenstellingseffecten. Van een algemeen effect bleek in de voorgaande analyses al duidelijk geen sprake te zijn. Voor de volledigheid hebben we in dit hoofdstuk toch kort bekeken of er sprake is van samenstellingseffecten in de ontwikkeling van het inningpercentage voor WAHV-beschikkingen. Dat bleek statistisch gezien wel het geval, maar vergeleken met de samenstellingseffecten bij Trias en Strabis zijn die bij WAHV-beschikkingen in omvang zeer beperkt en is de statistische significantie vooral een gevolg van het enorme aantal waarnemingen.

Lijst met afkortingen

In dit rapport worden de volgende afkortingen gebruikt.

AFM	Autoriteit Financiële Markten
APV	Algemene Plaatselijke Verordeningen
BBP	Bruto Binnenlands Product
BKR	Bureau Kredietregistratie
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
GGN	Groep Gerechtsdeurwaarders Nederland
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
ICTRO	ICT-bedrijf Rechterlijke Organisatie
IJ	Intrum Justitia (IJ)
NIBUD	Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting
NHG	Nationale Hypotheek Garantie
NVVK	Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet
OLA	Optisch leesbare acceptgiro
OM	Openbaar Ministerie
OPS	Opsporingsregister
SEO	Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam
SR	Strafrecht
SWEH	Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen
RDW	Rijksdienst voor het Wegverkeer
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
WAHV	Wet Administratiefrechtelijke Handhaving Verkeersvoorschriften
WAM	Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorvoertuigen
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie
WPV	Wet Personenvervoer
WvSR	Wetboek van Strafrecht
WVW	Wegenverkeerswet

Index van Figuren en Tabellen

Figuren

<i>Figuur 2-1 Ontwikkeling in aantal transacties, inning- en afdoeningpercentages.....</i>	<i>7</i>
<i>Figuur 2-2 Ontwikkeling inningpercentage transacties naar aanleverende instantie.....</i>	<i>8</i>
<i>Figuur 2-3 Ontwikkeling inningpercentages transacties naar feitcode.....</i>	<i>9</i>
<i>Figuur 2-4 Ontwikkeling in aantal geldboetevonnissen, inning- en afdoeningpercentages.....</i>	<i>14</i>
<i>Figuur 2-5 Ontwikkeling inningpercentages geldboetevonnissen naar wetsartikel.....</i>	<i>15</i>
<i>Figuur 2-6 Ontwikkeling inningpercentage geldboetevonnissen naar parket.....</i>	<i>15</i>
<i>Figuur 2-7 Ontwikkeling in aantal geldboetevonnissen, inning- en afdoeningpercentages na anderhalf jaar.....</i>	<i>17</i>
<i>Figuur 2-8 Ontwikkeling in WAHV-beschikkingen, inning- en afdoeningpercentages</i>	<i>19</i>
<i>Figuur 2-9 Ontwikkeling in WAHV-beschikkingen, naar soort overtreding.....</i>	<i>20</i>
<i>Figuur 2-10 Ontwikkeling in WAHV-beschikkingen, naar aanleverende instantie.....</i>	<i>21</i>
<i>Figuur 5-1 Geïnde boetes naar maand van overtreding (natuurlijke personen, fractie van totaal).....</i>	<i>41</i>
<i>Figuur 5-2 Verandering in fractie geïnde boetes, na correctie voor diverse verklarende factoren.....</i>	<i>43</i>
<i>Figuur 5-3 Geïnde boetes, waargenomen en gecorrigeerde reeks (natuurlijke personen, fractie van het totaal).....</i>	<i>45</i>
<i>Figuur 5-4 Inningpercentage per feitcategorie (natuurlijke personen).....</i>	<i>46</i>
<i>Figuur 5-5 Verandering in fractie geïnde boetes per feitcategorie, na correctie voor diverse verklarende factoren.....</i>	<i>47</i>
<i>Figuur 5-6 Gecorrigeerde inningpercentages, afwijking gedetailleerde E/F feiten t.o.v. rest.....</i>	<i>51</i>
<i>Figuur 5-7 Afdoening per jaar na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 2000).....</i>	<i>52</i>
<i>Figuur 6-1 Geïnde geldboetevonnissen naar maand van overtreding (natuurlijke personen, fractie van totaal).....</i>	<i>55</i>
<i>Figuur 6-2 Verandering in fractie geïnde geldboetevonnissen, na correctie voor verschillende soorten verklarende factoren.....</i>	<i>57</i>
<i>Figuur 6-3 Geïnde geldboetevonnissen, waargenomen en gecorrigeerde reeks (natuurlijke personen, fractie van het totaal).....</i>	<i>59</i>
<i>Figuur 6-4 Instroom Strabis via Trias.....</i>	<i>60</i>
<i>Figuur 6-5 Inningpercentage per wetscategorie (natuurlijke personen), voor en na modelcorrectie.....</i>	<i>62</i>
<i>Figuur 6-6 Verandering in fractie geïnde geldboetevonnissen per wetcategorie, na correctie voor diverse verklarende factoren.....</i>	<i>63</i>
<i>Figuur 6-7 Ontwikkeling in aantal geldboetevonnissen, inning- en afdoeningpercentages, naar voortraject.....</i>	<i>64</i>
<i>Figuur 6-8 Afdoening per jaar na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 2000).....</i>	<i>64</i>
<i>Figuur 7-1 Geïnde boetes naar maand van overtreding (natuurlijke personen, fractie van totaal).....</i>	<i>67</i>
<i>Figuur 7-2 Verandering in fractie geïnde boetes, na correctie voor verschillende soorten verklarende factoren.....</i>	<i>68</i>

Tabellen

<i>Tabel 2.1 Verschil in inningpercentage en aantal transacties tussen 2000 en 2003</i>	<i>10</i>
<i>Tabel 2.2 Verschil in inningpercentage en aantal geldboetevonnissen tussen 1 juni 1999 en 30 juni 2003</i>	<i>16</i>
<i>Tabel 3.1 Overzicht van factoren die samenhang vertonen met het betaalgedrag</i>	<i>26</i>
<i>Tabel 4.1 Soort overtreding en aanleverende instantie.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabel 5.1 Betaalgedrag na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 2000)</i>	<i>44</i>
<i>Tabel 5.2 Inningpercentage per feitcategorie (natuurlijke personen)</i>	<i>46</i>
<i>Tabel 5.3 Inningpercentage WAM, naar aanleverende instantie.....</i>	<i>48</i>
<i>Tabel 5.4 Inningpercentage en aandeel in totale aantal staandehoudingen.....</i>	<i>50</i>
<i>Tabel 6.1 Betaalgedrag na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 1999)</i>	<i>58</i>
<i>Tabel 6.2 Instroom geldboetevonnissen, naar wetsartikel en soort instroom.....</i>	<i>60</i>
<i>Tabel 6.3 Inningpercentage, naar wetsartikel en soort instroom.....</i>	<i>61</i>
<i>Tabel 6.4 Inningpercentage per wetscategorie (natuurlijke personen)</i>	<i>61</i>
<i>Tabel 7.1 Betaalgedrag na samenstellingscorrectie (%-punten t.o.v. 1999)</i>	<i>69</i>

Methodologische bijlage

In de hoofdstukken 5 en 6 worden de belangrijkste resultaten gepresenteerd van modelschattingen. In deze methodische bijlage publiceren we alle complete schattingen (basismodel en model 1 t/m 4 van zowel Trias als Strabis) alsmede meer uitgebreide achtergrondinformatie.

De afhankelijke variabele is telkens de dummyvariabele ‘betaald’ die aangeeft of een overtreding binnen één jaar betaald is, volgens de definities zoals in hoofdstuk 2 vermeld.

De onafhankelijke variabelen zijn als volgt:

- `_Ijaar_1999` t/m `_Ijaar_2003`; dummies voor elk jaar van registratie van de overtreding. In Trias is 2000 de referentiecategorie, in Strabis is dat 1999.
- `_Imaa~_1` t/m `_Imaa~12`; dummies voor elke maand van registratie van de overtreding. Referentiecategorie is telkens `_Imaa~_1` (januari).
- `Lnbedrag`; de natuurlijke logaritme van de hoogte van de boete. De logaritmische vorm is gekozen omdat die de vorm van de relatie met de afhankelijke variabele het meest nauwkeurig lijkt weer te geven (op basis van een scatterplot).
- `_Ifeit~_1` t/m `_Ifeit~_99`; dummies voor de feiticategorieën in Trias. 1=Verkeer (WAM) 2=WvSR (overtreding) 3=Bijz. Wetten 4=APV 7=Kentekenreglement 8=Verkeer(overig) 9=Verkeer (snelheid) 98=Overige zaken 99=geen feitcode, referentiecategorie (Trias).
- `_Iwetk~1` t/m `_Iwetk~7`; dummies voor de wetsartikelen in Strabis. 1=APV (referentiecategorie), 2=RVV, 3=SR, 4=WAM, 5=WPV, 6=WVW, 7=overig (Strabis).
- `age`, `age2`, `agemiss`; respectievelijk leeftijd in jaren, het kwadraat daarvan en een dummy die aangeeft dat gegevens over leeftijd ontbreken.
- `d_ams`, `d_rot`, `d_haa`, `d_utr`, `d_liz`; dummies voor de vijf belangrijkste politieregio's (Trias).
- `r_ams`, `r_rot`, `r_haa`, `r_utr`, `r_maa`; dummies voor de vijf belangrijkste parketregio's (Strabis).
- `trias`; dummy die aangeeft of strafzaak is ingestroomd via Trias of niet (Strabis).
- `misdaadrel`; de ‘misdaadintensiteit’. Aantal geregistreerde misdrijven per 100.000 inwoners van 12-79 jaar, gedeeld door 10.000, naar politieregio en jaar. Voor de parket-aangeleverde zaken is het gemiddelde van NL in dat jaar genomen.
- `geminkinw`; gemiddelde inkomen per inwoner. Dit is aangekoppelde informatie uit de CBS-statistieken ‘Buurt in Beeld’, op basis van postcode. De Buurt in Beeld gegevens zijn daartoe eerst door SEO, met een dekking van >99%, omgezet naar postcodegegevens.
- `score98`; een gestandaardiseerde score die de sociale status van een postcodegebied aangeeft (in 1998). Dit is aangekoppelde informatie op basis van gegevens van het Sociaal Cultureel Planbureau.
- `_cons`; dit is de contante (‘intercept’) in het model.

De gerapporteerde coëfficiënten betreffen steeds de marginale effecten (behalve uiteraard in Bijlage II en VI). Voor dummy variabelen is dit het effect van een verandering van 0 naar 1; voor continue variabelen is dit het effect van een toename van 1 eenheid van de variabele vanuit het gemiddelde.

I – TRIAS modelschattingen:

```

. *****
. *** Model 0: kaal, ter vergelijking met tabel          ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!                ***
. *****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand
i.jaar      _Ijaar_2000-2003      (naturally coded; _Ijaar_2000 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)

Iteration 0:   log likelihood = -819291.65
Iteration 1:   log likelihood = -818870.67
Iteration 2:   log likelihood = -818870.67

Probit estimates                                     Number of obs =1281234
                                                    LR chi2(14)   = 841.98
                                                    Prob > chi2   = 0.0000
Log likelihood = -818870.67                       Pseudo R2    = 0.0005

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2001*	-.0076339	.001213	-6.31	0.000	.261541	-.010011	-.005256	
_Ij~2002*	-.0042216	.001163	-3.63	0.000	.313065	-.006501	-.001942	
_Ij~2003*	-.0300119	.0014472	-20.93	0.000	.195173	-.032848	-.027175	
_Imaa~_2*	.0065878	.0022007	2.98	0.003	.071624	.002275	.010901	
_Imaan~3*	.0143477	.0020912	6.81	0.000	.087367	.010249	.018446	
_Imaan~4*	.0046831	.0020481	2.28	0.023	.101632	.000669	.008697	
_Imaan~5*	.0131811	.0020288	6.46	0.000	.102857	.009205	.017157	
_Imaan~6*	.0042353	.0020678	2.04	0.041	.096831	.000183	.008288	
_Imaan~7*	-.0139086	.0021236	-6.59	0.000	.103264	-.018071	-.009746	
_Imaan~8*	-.0051377	.0022575	-2.28	0.023	.075238	-.009562	-.000713	
_Imaan~9*	.0039263	.0022358	1.75	0.080	.076465	-.000456	.008308	
_Imaa~10*	-.0125114	.0022448	-5.61	0.000	.078936	-.016911	-.008112	
_Imaa~11*	-.0140805	.0022724	-6.24	0.000	.074843	-.018534	-.009627	
_Imaa~12*	-.0224856	.002413	-9.41	0.000	.060454	-.027215	-.017756	
obs. P	.6623638							
pred. P	.6624492	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

. ****
. *** Model 1: inclusief hoogte van de boete          ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!             ***
. ****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedrag lnb_miss
i.jaar      _Ijaar_2000-2003      (naturally coded; _Ijaar_2000 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)

note: lnb_miss dropped due to collinearity
Iteration 0:  log likelihood = -819291.65
Iteration 1:  log likelihood = -817957.78
Iteration 2:  log likelihood = -817957.7

note: lnb_miss dropped due to collinearity

Probit estimates                               Number of obs =1281234
                                                LR chi2(15)      =2667.90
                                                Prob > chi2      = 0.0000
Log likelihood = -817957.7                    Pseudo R2       = 0.0016

-----+-----
betaald |          dF/dx   Std. Err.      z    P>|z|    x-bar   [    95% C.I.   ]
-----+-----
_Ij~2001* | -.0075173   .0012135    -6.21  0.000   .261541  -.009896  -.005139
_Ij~2002* | -.0041737   .0011633    -3.59  0.000   .313065  -.006454  -.001894
_Ij~2003* | -.0323882   .0014505   -22.55  0.000   .195173  -.035231  -.029545
_Imaa~_2* | .0061424   .0022022     2.78  0.005   .071624  .001826   .010459
_Imaan~3* | .0140337   .0020924     6.66  0.000   .087367  .009933   .018135
_Imaan~4* | .004842    .0020485     2.36  0.018   .101632  .000827   .008857
_Imaan~5* | .0122449   .0020314     5.99  0.000   .102857  .008263   .016226
_Imaan~6* | .0018207   .0020741     0.88  0.380   .096831  -.002245   .005886
_Imaan~7* | -.0159835   .0021288    -7.56  0.000   .103264  -.020156  -.011811
_Imaan~8* | -.0070977   .0022633    -3.15  0.002   .075238  -.011534  -.002662
_Imaan~9* | .0009596   .0022444     0.43  0.669   .076465  -.003439   .005359
_Imaa~10* | -.0143266   .0022498    -6.41  0.000   .078936  -.018736  -.009917
_Imaa~11* | -.0159728   .0022772    -7.07  0.000   .074843  -.020436  -.011509
_Imaa~12* | -.0228062   .0024148    -9.54  0.000   .060454  -.027539  -.018073
lnbedrag | -.0206998   .0004851   -42.66  0.000   4.85653  -.021651  -.019749
-----+-----
obs. P | .6623638
pred. P | .662637 (at x-bar)
-----+-----

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

```

. ****
. *** Model 2: met uitsplitsing boetekenmerken          ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!                ***
. ****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedrag lnb_mis i.feitkort
i.jaar      _Ijaar_2000-2003      (naturally coded; _Ijaar_2000 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)
i.feitkort  _Ifeitkort_1-99     (naturally coded; _Ifeitkort_99 omitted)

```

```

note: lnb_miss dropped due to collinearity
Iteration 0:  log likelihood = -819291.65
Iteration 1:  log likelihood = -767296.01
Iteration 2:  log likelihood = -767073.95
Iteration 3:  log likelihood = -767073.92

```

```
note: lnb_miss dropped due to collinearity
```

```

Probit estimates                                     Number of obs =1281234
                                                    LR chi2(23)  = 1.0e+05
                                                    Prob > chi2  = 0.0000
Log likelihood = -767073.92                        Pseudo R2    = 0.0637

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2001*	.0111126	.0012361	8.96	0.000	.261541	.00869	.013535	
_Ij~2002*	.0129743	.0012078	10.71	0.000	.313065	.010607	.015342	
_Ij~2003*	-.0188482	.001532	-12.38	0.000	.195173	-.021851	-.015846	
_Imaa~2*	-.0000471	.0022461	-0.02	0.983	.071624	-.004449	.004355	
_Imaan~3*	.0080701	.0021335	3.77	0.000	.087367	.003889	.012252	
_Imaan~4*	-.0047709	.0020983	-2.28	0.023	.101632	-.008884	-.000658	
_Imaan~5*	.0090091	.0020682	4.34	0.000	.102857	.004956	.013063	
_Imaan~6*	.0019947	.0021056	0.95	0.344	.096831	-.002132	.006122	
_Imaan~7*	-.0226052	.0021821	-10.46	0.000	.103264	-.026882	-.018328	
_Imaan~8*	-.0071216	.0023062	-3.10	0.002	.075238	-.011642	-.002601	
_Imaan~9*	-.0024589	.0022956	-1.07	0.283	.076465	-.006958	.00204	
_Imaa~10*	-.0196569	.0023034	-8.61	0.000	.078936	-.024171	-.015142	
_Imaa~11*	-.0165897	.0023211	-7.21	0.000	.074843	-.021139	-.01204	
_Imaa~12*	-.0222696	.0024618	-9.15	0.000	.060454	-.027095	-.017445	
lnbedrag	-.106409	.0006737	-157.99	0.000	4.85653	-.107729	-.105089	
_Ifeit~1*	-.1899027	.0017237	-113.47	0.000	.091902	-.193281	-.186524	
_Ifeit~2*	-.1135915	.0024975	-47.09	0.000	.048991	-.118487	-.108697	
_Ifeit~3*	-.2359752	.0026359	-90.97	0.000	.045245	-.241141	-.230809	
_Ifeit~4*	-.2422154	.0018145	-135.73	0.000	.118027	-.245772	-.238659	
_Ifeit~7*	-.1425277	.0021852	-67.57	0.000	.048476	-.146811	-.138245	
_Ifei~8*	.0638844	.0018642	32.72	0.000	.058517	.060231	.067538	
_Ifeit~9*	.2082213	.0009912	181.48	0.000	.216085	.206279	.210164	
_Ifei~98*	.0511965	.0018133	27.27	0.000	.066598	.047643	.05475	
obs. P	.6623638							
pred. P	.6730743	(at x-bar)						

```

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

```

. ****
. *** Model 3: met individuele kenmerken          ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!          ***
. ****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedrag lnb_mis i.feitkort age age2 agemiss
i.jaar      _Ijaar_2000-2003      (naturally coded; _Ijaar_2000 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)
i.feitkort  _Ifeitkort_1-99     (naturally coded; _Ifeitkort_99 omitted)

```

```

note: lnb_miss dropped due to collinearity
Iteration 0:  log likelihood = -819291.65
Iteration 1:  log likelihood = -760991.31
Iteration 2:  log likelihood = -760555.13
Iteration 3:  log likelihood = -760554.86

```

note: lnb_miss dropped due to collinearity

```

Probit estimates                                     Number of obs =1281234
                                                    LR chi2(26)   = 1.2e+05
                                                    Prob > chi2   = 0.0000
Log likelihood = -760554.86                       Pseudo R2    = 0.0717

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2001*	.0096952	.0012398	7.80	0.000	.261541	.007265	.012125	
_Ij~2002*	.009817	.0012121	8.08	0.000	.313065	.007441	.012193	
_Ij~2003*	-.0211847	.0015378	-13.88	0.000	.195173	-.024199	-.018171	
_Imaa~2*	-.0000267	.0022499	-0.01	0.991	.071624	-.004436	.004383	
_Imaan~3*	.0080166	.002137	3.74	0.000	.087367	.003828	.012205	
_Imaan~4*	-.0049102	.0021024	-2.34	0.019	.101632	-.009031	-.00079	
_Imaan~5*	.0092072	.0020707	4.43	0.000	.102857	.005149	.013266	
_Imaan~6*	.0018378	.0021093	0.87	0.384	.096831	-.002296	.005972	
_Imaan~7*	-.0222119	.0021858	-10.26	0.000	.103264	-.026496	-.017928	
_Imaan~8*	-.006498	.0023086	-2.82	0.005	.075238	-.011023	-.001973	
_Imaan~9*	-.0022913	.002299	-1.00	0.318	.076465	-.006797	.002215	
_Imaa~10*	-.0193167	.0023066	-8.45	0.000	.078936	-.023838	-.014796	
_Imaa~11*	-.0164828	.0023255	-7.15	0.000	.074843	-.021041	-.011925	
_Imaa~12*	-.0217481	.0024657	-8.92	0.000	.060454	-.026581	-.016915	
lnbedrag	-.0948046	.0006987	-135.71	0.000	4.85653	-.096174	-.093435	
_Ifeit~1*	-.1872554	.001732	-111.51	0.000	.091902	-.19065	-.183861	
_Ifeit~2*	-.1078155	.0025034	-44.60	0.000	.048991	-.112722	-.102909	
_Ifeit~3*	-.2214571	.0026634	-85.03	0.000	.045245	-.226677	-.216237	
_Ifeit~4*	-.2233009	.0018404	-124.15	0.000	.118027	-.226908	-.219694	
_Ifeit~7*	-.1495825	.0022113	-70.11	0.000	.048476	-.153916	-.145248	
_Ifei~8*	.0733512	.001828	37.95	0.000	.058517	.069768	.076934	
_Ifeit~9*	.2134941	.0009834	186.24	0.000	.216085	.211567	.215421	
_Ifei~98*	.0542812	.0018095	28.89	0.000	.066598	.050735	.057828	
age	-.0178654	.000179	-99.69	0.000	33.1321	-.018216	-.017515	
age2	.0002462	2.34e-06	105.02	0.000	1257.15	.000242	.000251	
agemiss*	-.1452371	.00674	-22.37	0.000	.004412	-.158447	-.132027	
obs. P	.6623638							
pred. P	.6748744	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

. *****
. *** Model 4: met sociale & regiofactoren ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!
. *****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedrag lnb_mis i.feitkort age age2 agemiss d_
misdaadre
> l geminkinw score98
i.jaar      _Ijaar_2000-2003      (naturally coded; _Ijaar_2000 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)
i.feitkort  _Ifeitkort_1-99      (naturally coded; _Ifeitkort_99 omitted)

```

```

note: lnb_miss dropped due to collinearity
Iteration 0:  log likelihood = -772801.07
Iteration 1:  log likelihood = -698596.28
Iteration 2:  log likelihood = -697828.09
Iteration 3:  log likelihood = -697827.45

```

```

note: lnb_miss dropped due to collinearity

```

```

Probit estimates                                     Number of obs = 1222732
                                                    LR chi2(34)      = 1.5e+05
                                                    Prob > chi2      = 0.0000
Log likelihood = -697827.45                          Pseudo R2       = 0.0970

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2001*	.0094328	.0012748	7.38	0.000	.26175	.006934	.011931	
_Ij~2002*	.0077965	.0012837	6.06	0.000	.312459	.005281	.010312	
_Ij~2003*	-.0179018	.001578	-11.43	0.000	.195017	-.020995	-.014809	
_Imaa~_2*	.0023936	.0022809	1.05	0.295	.071829	-.002077	.006864	
_Imaan~3*	.0110709	.0021622	5.09	0.000	.087779	.006833	.015309	
_Imaan~4*	-.0040374	.0021362	-1.89	0.058	.102117	-.008224	.000149	
_Imaan~5*	.011858	.0020981	5.61	0.000	.102975	.007746	.01597	
_Imaan~6*	.0035885	.0021434	1.67	0.095	.096628	-.000613	.00779	
_Imaan~7*	-.0190301	.002224	-8.64	0.000	.103007	-.023389	-.014671	
_Imaan~8*	-.0012335	.0023437	-0.53	0.598	.074635	-.005827	.00336	
_Imaan~9*	.0013957	.0023368	0.60	0.551	.075799	-.003184	.005976	
_Imaa~10*	-.0166757	.0023464	-7.17	0.000	.078902	-.021275	-.012077	
_Imaa~11*	-.0137666	.0023654	-5.87	0.000	.074779	-.018403	-.00913	
_Imaa~12*	-.019692	.0025071	-7.94	0.000	.060728	-.024606	-.014778	
lnbedrag	-.0958141	.0007143	-134.16	0.000	4.86289	-.097214	-.094414	
_Ifeit~1*	-.168232	.0018194	-96.34	0.000	.094331	-.171798	-.164666	
_Ifeit~2*	-.0617187	.0026403	-24.08	0.000	.048449	-.066894	-.056544	
_Ifeit~3*	-.1892634	.0029354	-67.13	0.000	.042958	-.195017	-.18351	
_Ifeit~4*	-.1479553	.0021345	-72.13	0.000	.114377	-.152139	-.143772	
_Ifeit~7*	-.1123413	.0023636	-49.54	0.000	.049516	-.116974	-.107709	
_Ifei~_8*	.07427	.0019442	35.88	0.000	.059466	.070459	.078081	
_Ifeit~9*	.2156545	.0011125	163.55	0.000	.216331	.213474	.217835	
_Ifei~98*	.0678091	.0019015	33.75	0.000	.066085	.064082	.071536	
age	-.0143297	.0001829	-78.24	0.000	33.0304	-.014688	-.013971	
age2	.000203	2.39e-06	84.83	0.000	1250.81	.000198	.000208	
agemiss*	-.0743318	.0067487	-11.42	0.000	.004265	-.087559	-.061105	
d_ams*	-.0509931	.004917	-10.63	0.000	.0774	-.06063	-.041356	
d_rot*	-.024348	.0028783	-8.57	0.000	.059989	-.029989	-.018707	
d_haa*	-.0376885	.0026729	-14.39	0.000	.046534	-.042927	-.03245	
d_utr*	-.012682	.0029276	-4.37	0.000	.047542	-.01842	-.006944	
d_liz*	-.0770313	.0038418	-20.79	0.000	.016207	-.084561	-.069502	
misdaa~1	.0098853	.0044385	2.23	0.026	1.09751	.001186	.018585	
gemink~w	-.0218876	.0003482	-62.84	0.000	10.9155	-.02257	-.021205	
score98	-.0812441	.0004811	-168.72	0.000	.360262	-.082187	-.080301	
obs. P	.6730077							
pred. P	.6905611	(at x-bar)						

```

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

Uit de correlatiecoëfficiënten van de variabelen gebruikt bij de modelschattingen in Trias blijkt dat er weinig onderlinge correlaties zijn tussen de onafhankelijke variabelen uit het model. Alleen het gemiddelde inkomen de sociaal-economische status, de misdaadintensiteit en de regio Amsterdam, en natuurlijk leeftijd & leeftijd-kwadraat hangen sterk met elkaar samen. Aangezien deze variabelen niet als directe verklaring worden gebruikt voor betaalde bedrag (slechts als correctiefactor, en allebei in dezelfde modellen wel en niet) is dit verder geen probleem.

II -Correlatiecoëfficiënten van de variabelen gebruikt bij de modelschattingen in Trias							
	<i>betaald</i>	<i>_Ij~2001</i>	<i>_Ij~2002</i>	<i>_Ij~2003</i>	<i>_Imaa~_2</i>	<i>_Imaan~3</i>	<i>_Imaan~4</i>
betaald	1.00						
2001	0.00	1.00					
2002	0.00	-0.40	1.00				
2003	-0.01	-0.29	-0.33	1.00			
feb	0.00	0.01	-0.03	0.15	1.00		
mar	0.01	-0.03	-0.05	0.15	-0.09	1.00	
apr	0.00	-0.05	-0.06	0.12	-0.09	-0.10	1.00
may	0.01	-0.05	-0.06	0.12	-0.09	-0.10	-0.11
jun	0.00	-0.01	-0.11	0.14	-0.09	-0.10	-0.11
jul	-0.01	0.00	0.13	-0.17	-0.09	-0.11	-0.11
aug	0.00	0.04	0.04	-0.14	-0.08	-0.09	-0.10
sep	0.01	0.03	0.03	-0.14	-0.08	-0.09	-0.10
oct	0.00	0.01	0.07	-0.14	-0.08	-0.09	-0.10
nov	0.00	0.04	0.05	-0.14	-0.08	-0.09	.
dec	-0.01	0.02	0.04	-0.12	-0.07	-0.08	-0.09
ln(bedrag)	-0.04	0.01	0.01	-0.03	0.01	0.01	0.02
Verkeer (WAM)	-0.13	0.03	0.06	-0.01	-0.01	-0.02	-0.03
WvSR (overtreding)	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	-0.01	-0.01
Bijz. Wetten	-0.03	-0.02	0.01	0.04	-0.01	-0.01	-0.01
APV	-0.09	0.02	0.01	0.02	0.00	0.00	-0.01
Kentekenreglement	-0.06	0.02	0.01	-0.01	0.01	-0.01	-0.01
Verkeer(overig)	0.04	-0.13	0.04	0.22	0.01	0.02	0.02
Verkeer (snelheid)	0.19	0.03	0.03	-0.04	-0.01	-0.01	0.00
Overige zaken	0.05	0.01	0.02	0.00	0.00	-0.01	-0.01
leeftijd	0.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
leeftijd^2	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
leeftijd ontbreekt	-0.03	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Politie Amsterdam	-0.06	0.03	-0.03	0.03	0.00	0.01	-0.01
Politie Rotterdam	-0.02	-0.01	0.00	0.04	0.00	0.00	0.01
Politie Haaglanden	-0.01	0.00	0.01	0.02	0.00	0.00	-0.02
Politie Utrecht	0.01	-0.01	0.01	0.01	0.01	0.00	0.00
Politie Limburg Zuid	-0.01	-0.01	0.02	0.01	0.00	0.00	0.00
Misdaadintensiteit (regio)	-0.08	0.01	0.04	0.03	0.01	0.01	-0.01
gem. inkomen (pc4)	0.07	-0.01	-0.01	0.01	0.00	0.00	0.00
Score98 (pc4)	-0.20	0.01	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00

II -Correlatiecoëfficiënten van de variabelen gebruikt bij de modelschattingen in Trias (vervolg)							
	_Imaa~12	lnbedrag	_Ifeit~1	_Ifeit~2	_Ifeit~3	_Ifeit~4	_Ifeit~7
dec	1.00						
ln(bedrag)	0.02	1.00					
Verkeer (WAM)	0.01	0.06	1.00				
WvSR (overtreding)	-0.01	-0.30	-0.07	1.00			
Bijz. Wetten	-0.01	-0.36	-0.07	-0.05	1.00		
APV	-0.01	-0.38	-0.12	-0.08	-0.08	1.00	
Kentekenreglement	0.00	0.02	-0.07	-0.05	-0.05	-0.08	1.00
Verkeer(overig)	-0.01	0.01	-0.08	-0.06	-0.05	-0.09	-0.06
Verkeer (snelheid)	0.00	0.32	-0.17	-0.12	-0.11	-0.19	-0.12
Overige zaken	-0.01	-0.10	-0.09	-0.06	-0.06	-0.10	-0.06
leeftijd	0.00	0.23	-0.06	-0.08	-0.08	-0.05	-0.12
leeftijd^2	0.00	0.19	-0.06	-0.06	-0.07	-0.05	-0.10
leeftijd ontbreekt	0.00	0.02	0.01	-0.01	-0.01	0.00	0.01
Politie Amsterdam	-0.02	-0.07	-0.03	0.01	0.00	0.22	0.01
Politie Rotterdam	0.00	-0.06	-0.01	0.01	0.01	0.06	0.08
Politie Haaglanden	0.00	-0.08	0.01	0.04	-0.01	0.09	0.02
Politie Utrecht	0.00	-0.12	0.01	0.08	0.00	0.11	0.03
Politie Limburg Zuid	0.00	-0.08	0.00	0.03	0.04	0.04	0.02
Misdaadintensiteit (regio)	-0.01	-0.05	0.00	0.00	-0.05	0.22	0.03
gem. inkomen (pc4)	0.00	0.00	-0.04	0.01	-0.03	0.03	-0.05
Score98 (pc4)	0.00	-0.04	0.05	0.00	0.02	0.07	0.05
	_Ifei~_8	_Ifeit~9	_Ifei~98	age	age2	agemiss	d_ams
Verkeer(overig)	1.00						
Verkeer (snelheid)	-0.13	1.00					
Overige zaken	-0.07	-0.14	1.00				
leeftijd	0.00	0.14	0.05	1.00			
leeftijd^2	-0.01	0.12	0.05	0.98	1.00		
leeftijd ontbreekt	-0.01	0.01	-0.01	0.00	-0.01	1.00	
Politie Amsterdam	0.02	0.03	0.03	0.04	0.02	0.02	1.00
Politie Rotterdam	0.08	0.04	0.01	-0.02	-0.02	0.01	-0.07
Politie Haaglanden	0.06	0.01	0.02	0.00	0.00	0.00	-0.06
Politie Utrecht	0.04	-0.01	0.01	-0.04	-0.03	0.00	-0.07
Politie Limburg Zuid	0.01	-0.01	0.05	-0.02	-0.02	-0.01	-0.04
Misdaadintensiteit (regio)	0.06	-0.04	0.00	0.03	0.02	0.02	0.80
gem. inkomen (pc4)	0.03	0.05	0.02	0.10	0.10	-0.02	0.12
Score98 (pc4)	-0.03	-0.12	-0.02	-0.06	-0.07	0.04	0.10
	d_rot	d_haa	d_utr	d_liz	misdaa~1	gemink~w	score98
Politie Rotterdam	1.00						
Politie Haaglanden	-0.06	1.00					
Politie Utrecht	-0.06	-0.05	1.00				
Politie Limburg Zuid	-0.03	-0.03	-0.03	1.00			
Misdaadintensiteit (regio)	0.24	0.11	0.19	0.02	1.00		
gem. inkomen (pc4)	-0.05	0.04	0.09	-0.02	0.14	1.00	
Score98 (pc4)	0.12	0.02	-0.06	0.01	0.12	-0.60	1.00

III - Gecorrigeerde jaareffecten Trias, voor elke feitcategorie apart (model 4; marginale effecten)

	Verkeer (WAM)	WvSR	Bijz. Wetten	APV	Ken- teken	Verkeer - overig	Verkeer - snelheid	Overige zaken	geen feitcode	TOT.
2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2001	0.04	-0.02	-0.12	0.01	-0.10	-0.09	0.05	0.02	-0.01	0.01
2002	0.01	0.01	-0.16	0.01	-0.24	0.00	0.04	0.00	0.04	0.01
2003	-0.01	-0.03	-0.30	-0.05	-0.16	0.05	0.00	-0.08	0.02	-0.02
jan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
feb	-0.01	0.01	-0.05	-0.01	-0.04	0.00	0.00	-0.02	0.02	0.00
mar	-0.02	0.01	-0.07	-0.02	-0.08	0.00	0.01	-0.02	0.05	0.01
apr	0.00	0.03	-0.05	-0.04	-0.07	0.00	0.02	0.00	-0.01	0.00
may	0.01	0.00	-0.03	-0.03	-0.07	0.01	0.02	0.00	0.03	0.01
jun	-0.02	0.02	0.00	-0.03	-0.07	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00
jul	-0.04	0.00	-0.03	-0.07	-0.11	0.02	0.01	-0.03	-0.03	-0.02
aug	-0.02	0.00	0.02	-0.07	-0.05	0.01	0.01	-0.01	0.01	0.00
sep	-0.01	-0.01	0.02	-0.07	-0.07	0.02	0.00	-0.01	0.03	0.00
oct	-0.03	-0.03	-0.02	-0.06	-0.08	0.01	-0.01	-0.02	0.01	-0.02
nov	-0.02	-0.02	-0.08	-0.06	-0.07	0.01	0.00	-0.02	0.01	-0.01
dec	-0.01	-0.01	-0.10	-0.07	-0.06	0.03	0.01	0.00	-0.04	-0.02
ln(bedrag)	-0.17	-0.22	-0.07	-0.58	-0.08	-0.21	-0.14	-0.21	-0.01	-0.10
leeftijd	-0.01	-0.03	-0.03	-0.03	0.00	0.04	0.00	0.00	-0.02	-0.01
leeftijd^2	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
leeftijd missing	0.11	-0.12	-0.11	0.09	0.02	-0.08	-0.32	0.04	-0.10	-0.07
Politie Amsterdam	-0.28	0.02	0.11	0.14	-0.21	-0.23	-0.01	-0.15	coll	-0.05
Politie Rotterdam	-0.17	0.01	0.11	0.00	-0.15	-0.14	-0.03	-0.15	coll	-0.02
Politie Haaglanden	-0.12	0.00	0.11	-0.06	-0.13	-0.09	-0.05	-0.01	coll	-0.04
Politie Utrecht	-0.12	-0.07	0.16	-0.05	-0.12	-0.03	-0.01	0.00	coll	-0.01
Politie Limburg Zuid	-0.22	-0.08	-0.06	-0.12	-0.19	-0.12	-0.03	-0.08	coll	-0.08
Misdaadintensiteit	0.26	0.01	0.00	-0.10	0.20	0.18	-0.04	0.15	coll	0.01
gem. inkomen (pc4)	-0.01	-0.02	-0.03	-0.04	-0.02	0.00	-0.01	0.00	-0.03	-0.02
Score98 (pc4)	-0.06	-0.08	-0.08	-0.12	-0.06	-0.03	-0.04	-0.05	-0.10	-0.08
Verkeer (WAM)										-0.17
WvSR (overtreding)										-0.06
Bijz. Wetten										-0.19
APV										-0.15
Kentekenreglement										-0.11
Verkeer(overig)										0.07
Verkeer (snelheid)										0.22
Overige zaken										0.07
geen feitcode										0
N	115,342	59,240	52,526	139,852	60,545	72,711	264,515	80,804	377,197	1,222,732
Pseudo R2	0.083	0.132	0.094	0.256	0.045	0.093	0.045	0.141	0.047	0.097

IV - Gecorrigeerde jaareffecten Trias, voor 'Bijzondere Wetten' inclusief samenstellingseffecten subfeiten binnen deze categorie (marginale effecten)

Probit estimates Number of obs = 52336
LR chi2(32) = 15096.58
Prob > chi2 = 0.0000
Pseudo R2 = 0.2188
Log likelihood = -26949.272

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2001*	-.0258426	.0081626	-3.19	0.001	.231791	-.041841	-.009844	
_Ij~2002*	-.0317404	.0078604	-4.06	0.000	.330442	-.047146	-.016334	
_Ij~2003*	-.140811	.0093683	-15.32	0.000	.274553	-.159172	-.122449	
_Imaa~2*	-.0257703	.0126445	-2.06	0.039	.06422	-.050553	-.000988	
_Imaa~3*	-.0523287	.0124512	-4.29	0.000	.076238	-.076733	-.027925	
_Imaa~4*	-.0501114	.0121746	-4.20	0.000	.087282	-.073973	-.02625	
_Imaa~5*	-.0697538	.0119761	-5.97	0.000	.107842	-.093227	-.046281	
_Imaa~6*	-.0759462	.0118578	-6.56	0.000	.125115	-.099187	-.052705	
_Imaa~7*	-.1088715	.0127555	-8.80	0.000	.107039	-.133872	-.083871	
_Imaa~8*	-.0546039	.0132897	-4.20	0.000	.082372	-.080651	-.028557	
_Imaa~9*	-.0626772	.0131247	-4.89	0.000	.091448	-.088401	-.036953	
_Imaa~10*	-.0725956	.0134566	-5.54	0.000	.076028	-.09897	-.046221	
_Imaa~11*	-.0787424	.0132465	-6.11	0.000	.073487	-.104705	-.05278	
_Imaa~12*	-.0723443	.0144117	-5.16	0.000	.050252	-.100591	-.044098	
_Ifeit_2*	.3292921	.003139	37.21	0.000	.029062	.32314	.335444	
_Ifeit_3*	-.2156938	.0113838	-19.31	0.000	.19157	-.238006	-.193382	
_Ifeit_4*	.3161588	.0043445	41.79	0.000	.088773	.307644	.324674	
_Ifeit_5*	.3080635	.0070573	36.88	0.000	.307723	.294231	.321895	
_Ifeit_6*	-.3575742	.0128571	-27.03	0.000	.275738	-.382774	-.332375	
_Ifeit_7*	.2462269	.0178319	8.22	0.000	.007337	.211277	.281177	
lnbedrag	-.4205303	.0082247	-50.63	0.000	3.42972	-.436651	-.40441	
age	-.0240111	.0009643	-24.85	0.000	28.0611	-.025901	-.022121	
age2	.0003147	.0000137	23.00	0.000	926.856	.000288	.000341	
agemiss*	-.0456541	.0610356	-0.76	0.444	.001376	-.165282	.073974	
d_ams*	.1101607	.0168428	5.98	0.000	.072761	.077149	.143172	
d_rot*	.0963304	.012206	7.32	0.000	.073506	.072407	.120254	
d_haa*	.0801013	.0116801	6.44	0.000	.042628	.057209	.102994	
d_utr*	.1227134	.0119336	9.19	0.000	.055163	.099324	.146103	
d_liz*	-.0183945	.0131775	-1.41	0.159	.03768	-.044222	.007433	
misdaa~1	-.0177003	.0194718	-0.91	0.363	1.02694	-.055864	.020464	
gemink~w	-.0223779	.0020057	-11.16	0.000	10.6465	-.026309	-.018447	
score98	-.0549031	.0024905	-22.05	0.000	.463415	-.059784	-.050022	
obs. P	.629624							
pred. P	.6706391	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

subfeiten:

- 1 Zwartrijden (referentie categorie)
- 2 WPV vervoerder
- 3 WPV orde verstoren
- 4 WAHV valse opgave
- 5 Visserij
- 6 Vreemdelingenwet
- 7 Goederenvervoer

	Zonder samenstellingseffect (zie bijlage III)	Met samenstellingseffect (zie bijlage IV)
2000	<i>ref</i>	<i>ref</i>
2001	-12,0%	-2,6%
2002	-15,8%	-3,2%
2003	-30,5%	-14,1%
Allerlei correctiefactoren (model 4)	***	***
Sub-categorie overtreding		***

V – STRABIS modelschattingen:

```

. **** Model 0: kaal, ter vergelijking met tabel ****
. *** --> alleen natuurlijke personen! ****
. ****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand
i.jaar      _Ijaar_1999-2003      (naturally coded; _Ijaar_1999 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)

Iteration 0:  log likelihood = -287176.72
Iteration 1:  log likelihood = -286172.3
Iteration 2:  log likelihood = -286172.29

Probit estimates                                     Number of obs = 416211
                                                    LR chi2(15) = 2008.87
                                                    Prob > chi2 = 0.0000
Log likelihood = -286172.29                          Pseudo R2 = 0.0035

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2000*	-.0059957	.002523	-2.38	0.017	.200742	-.010941	-.001051	
_Ij~2001*	-.0401953	.0025514	-15.77	0.000	.191525	-.045196	-.035195	
_Ij~2002*	-.0809296	.0024479	-33.03	0.000	.226164	-.085727	-.076132	
_Ij~2003*	-.0614069	.0025525	-24.07	0.000	.200257	-.06641	-.056404	
_Imaa~2*	-.0125978	.0035685	-3.53	0.000	.090197	-.019592	-.005604	
_Imaan~3*	.0234837	.0034992	6.69	0.000	.094961	.016625	.030342	
_Imaan~4*	.0191809	.0035591	5.38	0.000	.089135	.012205	.026157	
_Imaan~5*	.0261011	.0036873	7.05	0.000	.077715	.018874	.033328	
_Imaan~6*	.0220924	.0036102	6.10	0.000	.084433	.015017	.029168	
_Imaan~7*	.0059323	.0035336	1.68	0.093	.092612	-.000993	.012858	
_Imaan~8*	.0090054	.0038026	2.37	0.018	.070844	.001552	.016458	
_Imaan~9*	-.001971	.0038264	-0.52	0.606	.069671	-.009471	.005529	
_Imaa~10*	-.017854	.0035212	-5.08	0.000	.095187	-.024755	-.010953	
_Imaa~11*	-.0111277	.0038798	-2.87	0.004	.06885	-.018732	-.003523	
_Imaa~12*	-.0056685	.0038971	-1.46	0.146	.067509	-.013307	.00197	
obs. P	.5397815							
pred. P	.5399268	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

. *****
. *** Model 1: inclusief hoogte van de boete          ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!             ***
. *****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedr
i.jaar      _Ijaar_1999-2003      (naturally coded; _Ijaar_1999 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)

Iteration 0:  log likelihood = -287176.72
Iteration 1:  log likelihood = -279550.15
Iteration 2:  log likelihood = -279547.16
Iteration 3:  log likelihood = -279547.16

Probit estimates                                     Number of obs = 416211
                                                    LR chi2(16)  =15259.13
                                                    Prob > chi2  = 0.0000
                                                    Pseudo R2   = 0.0266

Log likelihood = -279547.16

-----+-----
betaald |      dF/dx   Std. Err.      z    P>|z|    x-bar [   95% C.I.   ]
-----+-----
_Ij~2000* | -.0043655   .0025413    -1.72  0.086   .200742  -.009346  .000615
_Ij~2001* | -.0366401   .0025731   -14.26  0.000   .191525  -.041683  -.031597
_Ij~2002* | -.0711358   .0024739   -28.75  0.000   .226164  -.075985  -.066287
_Ij~2003* | -.0545896   .0025768   -21.21  0.000   .200257  -.05964   -.049539
_Imaa~_2* | -.0129655   .0036007    -3.60  0.000   .090197  -.020023  -.005908
_Imaan~3* | .0197594   .0035319    5.58  0.000   .094961  .012837   .026682
_Imaan~4* | .0178153   .0035936    4.95  0.000   .089135  .010772   .024859
_Imaan~5* | .0202723   .0037276    5.42  0.000   .077715  .012966   .027578
_Imaan~6* | .018345    .0036455    5.02  0.000   .084433  .0112     .02549
_Imaan~7* | .0044982   .0035668    1.26  0.207   .092612  -.002493  .011489
_Imaan~8* | -.0002216   .0038482   -0.06  0.954   .070844  -.007764  .007321
_Imaan~9* | -.0069878   .0038673   -1.81  0.071   .069671  -.014568  .000592
_Imaa~10* | -.0132443   .0035518   -3.73  0.000   .095187  -.020206  -.006283
_Imaa~11* | -.0118227   .0039158   -3.02  0.003   .06885   -.019498  -.004148
_Imaa~12* | -.0062293   .0039329   -1.58  0.113   .067509  -.013938  .001479
lnbedrag | .0931044   .0008149   114.24  0.000   5.35106  .091507  .094702
-----+-----
obs. P | .5397815
pred. P | .5407692 (at x-bar)
-----+-----
(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
    z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

```

. *****
. *** Model 2: met uitsplitsing boetekenmerken ***
. *** --> alleen natuurlijke personen! ***
. *****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedr i.wetkort
i.jaar      _Ijaar_1999-2003      (naturally coded; _Ijaar_1999 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)
i.wetkort   _Iwetkort_1-7       (naturally coded; _Iwetkort_1 omitted)

Iteration 0:  log likelihood = -287176.72
Iteration 1:  log likelihood = -257369.11
Iteration 2:  log likelihood = -257140.83
Iteration 3:  log likelihood = -257140.77

Probit estimates                                     Number of obs = 416211
                                                    LR chi2(22) = 60071.91
                                                    Prob > chi2  = 0.0000
                                                    Pseudo R2   = 0.1046

Log likelihood = -257140.77

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2000*	.002522	.0026074	0.97	0.334	.200742	-.002588	.007632	
_Ij~2001*	-.0094271	.0026456	-3.57	0.000	.191525	-.014612	-.004242	
_Ij~2002*	-.0275196	.002575	-10.70	0.000	.226164	-.032566	-.022473	
_Ij~2003*	-.0143073	.0026718	-5.36	0.000	.200257	-.019544	-.009071	
_Imaa~2*	-.0128257	.0037395	-3.43	0.001	.090197	-.020155	-.005496	
_Imaan~3*	.0107989	.003668	2.94	0.003	.094961	.00361	.017988	
_Imaan~4*	.0093287	.0037306	2.50	0.012	.089135	.002017	.016641	
_Imaan~5*	.003514	.0038749	0.91	0.365	.077715	-.004081	.011109	
_Imaan~6*	.0037309	.0037875	0.98	0.325	.084433	-.003693	.011154	
_Imaan~7*	-.0039021	.003703	-1.05	0.292	.092612	-.01116	.003356	
_Imaan~8*	-.006498	.0039905	-1.63	0.103	.070844	-.014319	.001323	
_Imaan~9*	-.0086294	.0040098	-2.15	0.031	.069671	-.016489	-.00077	
_Imaa~10*	-.010594	.003693	-2.87	0.004	.095187	-.017832	-.003356	
_Imaa~11*	-.0078806	.0040518	-1.95	0.052	.06885	-.015822	.000061	
_Imaa~12*	-.0065584	.0040773	-1.61	0.108	.067509	-.01455	.001433	
lnbedrag	-.0108614	.0010382	-10.46	0.000	5.35106	-.012896	-.008827	
_Iwetk~2*	.4769461	.0014505	181.66	0.000	.110619	.474103	.479789	
_Iwetk~3*	.3288202	.0022681	123.96	0.000	.19599	.324375	.333266	
_Iwetk~4*	.245186	.0027508	78.87	0.000	.114622	.239795	.250578	
_Iwetk~5*	.1036301	.0047658	21.02	0.000	.031676	.094289	.112971	
_Iwetk~6*	.4466687	.0022622	157.32	0.000	.264385	.442235	.451103	
_Iwetk~7*	.3683007	.0020973	130.88	0.000	.113772	.36419	.372411	
obs. P	.5397815							
pred. P	.5400664	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

. *****
. *** Model 3: met individuele kenmerk 'doorstroom uit Trias' ***
. *** --> alleen natuurlijke personen! ***
. *****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedr i.wetkort trias
i.jaar      _Ijaar_1999-2003      (naturally coded; _Ijaar_1999 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)
i.wetkort   _Iwetkort_1-7       (naturally coded; _Iwetkort_1 omitted)

Iteration 0:  log likelihood = -287176.72
Iteration 1:  log likelihood = -256697.32
Iteration 2:  log likelihood = -256427.5
Iteration 3:  log likelihood = -256427.39

Probit estimates                                     Number of obs = 416211
                                                    LR chi2(23)  =61498.67
                                                    Prob > chi2  = 0.0000
                                                    Pseudo R2   = 0.1071

Log likelihood = -256427.39

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2000*	.0027675	.0026051	1.06	0.288	.200742	-.002338	.007873	
_Ij~2001*	.0040576	.0026659	1.52	0.128	.191525	-.001167	.009283	
_Ij~2002*	.0050842	.0027082	1.88	0.061	.226164	-.000224	.010392	
_Ij~2003*	.023106	.0028343	8.13	0.000	.200257	.017551	.028661	
_Imaa~_2*	-.0128909	.003746	-3.44	0.001	.090197	-.020233	-.005549	
_Imaan~3*	.0108526	.0036741	2.95	0.003	.094961	.003652	.018054	
_Imaan~4*	.0091986	.0037352	2.46	0.014	.089135	.001878	.016519	
_Imaan~5*	.0034758	.0038793	0.90	0.370	.077715	-.004128	.011079	
_Imaan~6*	.0041852	.0037911	1.10	0.270	.084433	-.003245	.011616	
_Imaan~7*	-.002537	.0037076	-0.68	0.494	.092612	-.009804	.00473	
_Imaan~8*	-.0064617	.0039954	-1.62	0.106	.070844	-.014293	.001369	
_Imaan~9*	-.0068012	.004014	-1.70	0.090	.069671	-.014669	.001066	
_Imaa~10*	-.0074097	.0036966	-2.01	0.045	.095187	-.014655	-.000164	
_Imaa~11*	-.0036623	.0040535	-0.90	0.366	.06885	-.011607	.004282	
_Imaa~12*	-.0004734	.0040816	-0.12	0.908	.067509	-.008473	.007526	
lnbedrag	-.0176953	.0010554	-16.77	0.000	5.35106	-.019764	-.015627	
_Iwetk~2*	.4749281	.0014715	179.46	0.000	.110619	.472044	.477812	
_Iwetk~3*	.3024972	.0024627	107.52	0.000	.19599	.29767	.307324	
_Iwetk~4*	.2406552	.0027798	76.96	0.000	.114622	.235207	.246103	
_Iwetk~5*	.0646839	.0050201	12.68	0.000	.031676	.054845	.074523	
_Iwetk~6*	.4292759	.0023805	146.28	0.000	.264385	.42461	.433942	
_Iwetk~7*	.3516553	.0022446	120.20	0.000	.113772	.347256	.356055	
trias*	-.0951877	.0025135	-37.78	0.000	.220446	-.100114	-.090261	
obs. P	.5397815							
pred. P	.5399829	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

```

. *****
. *** Model 4: met sociale & regiofactoren ***
. *** --> alleen natuurlijke personen!
. *****
. xi: dprobit betaald i.jaar i.maand lnbedr i.wetkort trias r_* geminknw score98
i.jaar      _Ijaar_1999-2003      (naturally coded; _Ijaar_1999 omitted)
i.maand     _Imaand_1-12         (naturally coded; _Imaand_1 omitted)
i.wetkort   _Iwetkort_1-7       (naturally coded; _Iwetkort_1 omitted)

Iteration 0:  log likelihood = -251516.32
Iteration 1:  log likelihood = -225558.23
Iteration 2:  log likelihood = -225346.64
Iteration 3:  log likelihood = -225346.58

```

```

Probit estimates                               Number of obs = 369498
                                                LR chi2(30) = 52339.49
                                                Prob > chi2  = 0.0000
                                                Pseudo R2   = 0.1040

Log likelihood = -225346.58

```

betaald	dF/dx	Std. Err.	z	P> z	x-bar	[95% C.I.]
_Ij~2000*	.0032687	.0027082	1.21	0.228	.204486	-.002039	.008577	
_Ij~2001*	.0027359	.0027725	0.99	0.324	.192932	-.002698	.00817	
_Ij~2002*	.0081435	.0028245	2.88	0.004	.218364	.002608	.013679	
_Ij~2003*	.0214283	.0029539	7.22	0.000	.197657	.015639	.027218	
_Imaa~2*	-.0108041	.0039484	-2.74	0.006	.088913	-.018543	-.003065	
_Imaan~3*	.0091676	.0038485	2.38	0.017	.095218	.001625	.016711	
_Imaan~4*	.0086026	.0039104	2.20	0.028	.089489	.000938	.016267	
_Imaan~5*	.0064884	.0040478	1.60	0.110	.079097	-.001445	.014422	
_Imaan~6*	.0062403	.0039626	1.57	0.116	.085502	-.001526	.014007	
_Imaan~7*	-.0005712	.0038861	-0.15	0.883	.093237	-.008188	.007045	
_Imaan~8*	-.0030411	.004188	-0.73	0.467	.071335	-.011249	.005167	
_Imaan~9*	-.0038664	.0042034	-0.92	0.357	.069987	-.012105	.004372	
_Imaa~10*	-.0026393	.0038909	-0.68	0.497	.09353	-.010265	.004987	
_Imaa~11*	.0009736	.0042549	0.23	0.819	.068715	-.007366	.009313	
_Imaa~12*	.0038847	.0042793	0.91	0.364	.067289	-.004503	.012272	
lnbedrag	-.0251298	.0011223	-22.39	0.000	5.39958	-.02733	-.02293	
_Iwetk~2*	.4084612	.0018336	135.37	0.000	.118423	.404867	.412055	
_Iwetk~3*	.2490777	.002818	78.47	0.000	.19802	.243554	.254601	
_Iwetk~4*	.1626785	.0032829	45.87	0.000	.120967	.156244	.169113	
_Iwetk~5*	-.0068345	.005546	-1.23	0.217	.031613	-.017704	.004035	
_Iwetk~6*	.3570444	.0028276	107.46	0.000	.283252	.351502	.362586	
_Iwetk~7*	.2964123	.0025897	89.98	0.000	.113624	.291337	.301488	
trias*	-.088943	.0027507	-32.52	0.000	.195124	-.094334	-.083552	
r_ams*	-.0004029	.002899	-0.14	0.889	.143313	-.006085	.005279	
r_rot*	-.0464519	.0029611	-15.79	0.000	.118577	-.052255	-.040648	
r_haa*	.0525619	.0028203	18.34	0.000	.107451	.047034	.05809	
r_utr*	.0309404	.0038025	8.06	0.000	.054393	.023488	.038393	
r_maa*	-.0400091	.0039799	-10.12	0.000	.050606	-.04781	-.032209	
gemink~w	-.0192306	.0007386	-26.03	0.000	10.7613	-.020678	-.017783	
score98	-.0661475	.00098	-67.48	0.000	.621945	-.068068	-.064227	
obs. P	.5787338							
pred. P	.5846054	(at x-bar)						

(*) dF/dx is for discrete change of dummy variable from 0 to 1
z and P>|z| are the test of the underlying coefficient being 0

Er blijkt weinig onderlinge correlaties tussen de onafhankelijke variabelen uit het model voor Strabis. Alleen het gemiddelde inkomen de de sociaal-economische status hangen sterk met elkaar samen. Aangezien deze variabelen niet als directe verklaring worden gebruikt voor betaaldgedrag (slechts als correctie factor, en allebei in dezelfde modellen wel en niet) is dit verder geen probleem.

VI - Correlatiecoëfficiënten van de variabelen gebruikt bij de modelschattingen in Strabis							
	betaald	_Ij~2000	_Ij~2001	_Ij~2002	_Ij~2003	_Imaa~_2	_Imaan~3
betaald	1						
2000	0.03	1.00					
2001	0.00	-0.24	1.00				
2002	-0.05	-0.27	-0.26	1.00			
2003	-0.02	-0.25	-0.24	-0.27	1.00		
feb	-0.01	0.01	-0.01	-0.01	0.03	1.00	
mar	0.01	-0.03	0.01	-0.01	0.01	-0.10	1.00
apr	0.01	0.01	-0.01	-0.03	0.04	-0.10	-0.10
may	0.01	-0.01	0.03	-0.01	0.02	-0.09	-0.09
jun	0.01	-0.01	0.00	-0.03	0.02	-0.10	-0.10
jul	0.00	-0.01	0.00	-0.02	0.03	-0.10	-0.10
aug	0.00	-0.01	0.02	-0.02	0.03	-0.09	-0.09
sep	0.00	-0.02	-0.02	0.01	0.01	-0.09	-0.09
oct	-0.02	-0.03	0.00	0.03	0.00	-0.10	-0.11
nov	0.00	0.08	0.00	0.04	-0.14	-0.09	-0.09
dec	0.00	0.04	0.01	0.05	-0.13	-0.08	-0.09
ln(bedrag)	0.18	0.02	0.01	-0.04	-0.01	-0.01	0.01
RVV (verkeersregels)	0.19	0.01	-0.02	0.00	0.01	0.00	0.00
SR (strafrecht)	0.00	0.01	0.01	-0.03	-0.03	0.00	0.01
WAM (aanspr.motorvoertuig)	-0.07	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
WPV (personenvervoer)	-0.09	-0.01	0.00	-0.01	0.01	-0.01	0.01
WVW (wegenverkeerswet)	0.16	0.02	0.01	-0.04	-0.03	-0.01	0.01
overig	0.05	0.02	-0.01	-0.03	-0.01	0.00	-0.01
ingestroomd via Trias	-0.15	-0.24	-0.05	0.25	0.27	0.01	-0.02
Parket Amsterdam	-0.16	-0.04	0.03	0.08	-0.01	0.03	0.00
Parket Rotterdam	-0.08	0.00	-0.01	-0.01	0.01	-0.01	-0.02
Parket Den Haag	0.05	0.01	0.02	-0.02	0.02	-0.02	0.04
Parket Utrecht	0.03	0.01	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00
Parket Maastricht	-0.02	0.00	0.00	-0.02	0.00	0.00	-0.01
gem. inkomen (pc4)	0.03	-0.01	0.01	0.01	0.00	0.00	0.01
Score98 (pc4)	-0.18	-0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	-0.01

VI - Correlatiecoëfficiënten van de variabelen gebruikt bij de modelschattingen in Strabis (vervolg)							
	<i>_Imaan~4</i>	<i>_Imaan~5</i>	<i>_Imaan~6</i>	<i>_Imaan~7</i>	<i>_Imaan~8</i>	<i>_Imaan~9</i>	<i>_Imaa~10</i>
apr	1.00						
may	-0.09	1.00					
jun	-0.10	-0.09	1.00				
jul	-0.10	-0.09	-0.10	1.00			
aug	-0.09	-0.08	-0.08	-0.09	1.00		
sep	-0.09	-0.08	-0.08	-0.09	-0.08	1.00	
oct	-0.10	-0.09	-0.10	-0.10	-0.09	-0.09	1.00
nov	-0.09	-0.08	-0.08	-0.09	-0.08	-0.07	-0.09
dec	-0.08	-0.08	-0.08	-0.09	-0.07	-0.07	-0.09
ln(bedrag)	0.00	0.01	0.01	0.00	0.02	0.01	-0.03
RVV (verkeersregels)	0.00	0.00	0.01	0.00	-0.01	-0.01	0.01
SR (strafrecht)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.02
WAM (aanspr.motorvoertuig)	0.00	0.00	0.01	0.00	-0.01	-0.01	0.01
WPV (personenvervoer)	0.01	0.00	0.00	0.01	0.00	-0.01	0.00
WVW (wegenverkeerswet)	0.01	0.02	0.00	0.00	0.02	0.01	-0.02
overig	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01
ingestroomd via Trias	-0.01	-0.01	-0.01	0.00	-0.01	0.01	0.04
Parket Amsterdam	0.00	-0.02	-0.02	-0.01	-0.01	0.00	0.02
Parket Rotterdam	-0.01	0.01	-0.01	-0.01	0.02	0.01	0.01
Parket Den Haag	0.01	-0.02	-0.01	-0.01	0.00	0.02	0.00
Parket Utrecht	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Parket Maastricht	0.00	0.01	0.01	0.01	-0.02	-0.01	0.01
gem. inkomen (pc4)	0.00	-0.01	-0.01	0.00	0.00	0.01	0.01
Score98 (pc4)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01
	<i>_Imaa~11</i>	<i>_Imaa~12</i>	lnbedrag	<i>_Iwetk~2</i>	<i>_Iwetk~3</i>	<i>_Iwetk~4</i>	<i>_Iwetk~5</i>
nov	1.00						
dec	-0.07	1.00					
ln(bedrag)	0.00	0.00	1.00				
RVV (verkeersregels)	-0.01	0.00	0.08	1.00			
SR (strafrecht)	0.01	0.00	-0.08	-0.17	1.00		
WAM (aanspr.motorvoertuig)	0.00	0.00	0.04	-0.13	-0.18	1.00	
WPV (personenvervoer)	0.00	-0.01	-0.13	-0.06	-0.09	-0.07	1.00
WVW (wegenverkeerswet)	0.00	-0.01	0.46	-0.21	-0.30	-0.22	-0.11
overig	0.00	0.00	-0.02	-0.13	-0.18	-0.13	-0.06
ingestroomd via Trias	-0.02	0.00	-0.27	0.09	-0.19	0.11	-0.08
Parket Amsterdam	-0.01	0.00	-0.17	-0.07	-0.06	-0.09	-0.02
Parket Rotterdam	0.02	0.01	-0.12	-0.05	-0.06	-0.02	0.05
Parket Den Haag	-0.02	-0.03	0.01	0.03	0.01	0.03	0.06
Parket Utrecht	0.01	0.00	0.02	0.00	0.02	0.00	0.08
Parket Maastricht	0.00	0.01	-0.07	-0.02	-0.02	0.01	-0.03
gem. inkomen (pc4)	-0.01	-0.01	0.02	0.04	-0.03	-0.05	-0.01
Score98 (pc4)	0.01	0.00	-0.17	-0.11	0.02	0.02	0.04

VI - Correlatiecoëfficiënten van de variabelen gebruikt bij de modelschattingen in Strabis (vervolg)							
	_Iwetk~6	_Iwetk~7	trias	r_ams	r_rot	r_haa	r_utr
WVW (wegenverkeerswet)	1.00						
overig	-0.21	1.00					
ingestroomd via Trias	-0.20	-0.08	1.00				
Parket Amsterdam	-0.12	-0.07	0.28	1.00			
Parket Rotterdam	0.00	-0.04	-0.09	-0.17	1.00		
Parket Den Haag	0.01	-0.02	-0.04	-0.15	-0.12	1.00	
Parket Utrecht	0.02	-0.03	-0.04	-0.11	-0.09	-0.08	1.00
Parket Maastricht	0.00	0.02	0.04	-0.11	-0.09	-0.08	-0.06
gem. inkomen (pc4)	0.00	-0.02	0.06	0.22	-0.12	0.04	0.09
Score98 (pc4)	-0.08	-0.02	0.03	0.08	0.25	-0.02	-0.08
	r_maa	geminkw	score98				
Parket Maastricht	1.00						
gem. inkomen (pc4)	-0.01	1.00					
Score98 (pc4)	-0.02	-0.63	1.00				

VII - Gecorrigeerde jaareffecten Strabis, voor elke wetscategorie apart (model 4; marginale effecten)

	APV	RVV	SR	WAM	WPV	WVW	overig	TOT.
1999	0	0	0	0	0	0	0	0
2000	0.03	-0.01	0.00	0.02	0.02	0.00	0.00	0.003
2001	0.00	0.00	-0.02	0.03	0.05	0.01	-0.01	0.003
2002	-0.03	0.00	-0.03	0.06	0.08	0.04	-0.02	0.008
2003	-0.02	0.02	-0.02	0.12	0.06	0.04	-0.02	0.021
jan	0	0	0	0	0	0	0	0
feb	-0.02	-0.02	-0.02	0.00	-0.01	-0.01	0.00	-0.01
mar	0.03	0.00	0.00	0.03	0.00	-0.01	0.01	0.01
apr	0.01	-0.01	0.00	0.03	0.00	0.00	0.02	0.01
may	0.00	-0.02	-0.01	0.01	0.00	0.01	0.03	0.01
jun	0.01	-0.01	-0.01	0.03	0.00	0.01	-0.01	0.01
jul	0.00	-0.02	-0.01	0.03	-0.01	0.00	-0.01	0.00
aug	-0.01	-0.01	-0.02	0.02	0.03	0.00	-0.02	0.00
sep	-0.02	0.01	-0.02	0.04	-0.01	0.00	-0.04	0.00
oct	0.00	0.00	-0.03	0.03	0.00	0.00	-0.01	0.00
nov	0.00	0.00	-0.01	0.02	0.03	0.00	-0.03	0.00
dec	-0.02	-0.01	-0.02	0.05	0.03	0.01	0.00	0.00
ln(bedrag)	-0.07	-0.01	-0.01	-0.14	-0.11	0.01	0.00	-0.03
instroom via Trias	-0.02	-0.06	-0.12	-0.06	-0.03	-0.19	-0.07	-0.09
Politie Amsterdam	-0.12	0.00	0.01	0.07	0.00	0.05	0.00	0.00
Politie Rotterdam	-0.15	-0.02	0.02	0.02	-0.11	-0.04	-0.01	-0.05
Politie Haaglanden	0.04	0.01	0.05	0.06	0.01	0.03	0.07	0.05
Politie Utrecht	0.02	0.03	0.01	0.03	0.05	-0.01	0.08	0.03
Politie Limburg Zuid	-0.10	-0.03	-0.04	-0.03	0.04	0.02	-0.14	-0.04
gem. inkomen (pc4)	-0.02	0.00	-0.03	-0.01	-0.01	-0.01	-0.03	-0.02
Score98 (pc4)	-0.04	-0.05	-0.07	-0.04	-0.02	-0.06	-0.07	-0.07
APV (plaatselijk)								0
RVV (verkeersregels)								0.41
SR (strafrecht)								0.25
WAM (aanspr.motorvoertuig)								0.16
WPV (personenvervoer)								-0.01
WVW (wegenverkeerswet)								0.36
overig								0.30
N	49,550	43,757	73,168	44,697	11,681	104,661	41,984	369,498